Cena egz. 20 groszy

Dziś dodatek „Ze świata medycyny"

12 stron.

DZIENNIK BYDGOSKI

Do „Dziennika" dołączamy co tydzień: Tygodnik Sportowy i Dodatek powieściowy. Redakcja otwarta od godziny 8—12 przed południem i od 4—7 po połndniu. Oddział w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 5. Przedstawicielstwa: w Toruniu, ul. Mostowa 17 — w Grudziądzu, ul. Toruńska 22 w Inowrocławiu, ul. Toruńska 2 w Gdyni. Skwer Kościuszki 24, I ptr.

Przedpłata wynosi w ekspedycji i agenturach 2.95 zł. miesięcznie, 8.85 zł. kwartalnie; przez pocztę w dom 3.34 zł. miesięcznie, 10.00 zł. kwartalnie. Pod opaską: w Polsce 6.95 zł., zagranicę 9.25 zł. miesięcznie. Redakcja i Administracja w Bydgoszczy, ulica Poznańska 12/14. Rękopisów niezamówionych nie zwraca się.

Telefony: Redakcja 3316, 3326, Administracja 3315 — Oddział w Bydgoszczy 1299. | Założyciel Jan Teska. | Telefony Przedstaw.: Toruń 1546. Grudziądz 1294. Gdynia 1460. Inowrocław 420.

Numer 63 | BYDGOSZCZ, czwartek dnia 18 marca 1937 r. | Rok XXXI.

Fałszywa droga.

Śledziliśmy z uwgą przebieg niedzielnego zjazdu działaczy wiejskich, który miał rozszerzyć wpływy Obozu Zjednoczenia Narodowego na wieś. Poza przemówieniem **p. pułkownika Koca,** który nie powiedział nic nowego i nic godnego specjalnego podkreślenia, było na tym zjeździe kilka dalszych przemówień, których treść i forma świadczą przede wszystkim o tym, że **na zjeździe było dużo inteligentów ale mało było chłopów.** Zastosowano metodę, przed którą lojalnie przestrzegaliśmy, a której BBWR zawdzięcza bezprzykładny swój upadek. Na zjazd przyjechali (za zniżką) sekretarze gminni, wójtowie albo przedstawiciele kółek rolniczych, których **nikt na zjazd nie delegował** i którzy nie mieli **żadnego mandatu** do przemawiania imieniem ludności wiejskiej.

Trzeba przyznać, że treść przemówień „delegatów", zakomunikowana szerszemu ogółowi, nie posiadającemu odbiorników radiowych, przez urzędową agencję telegraficzną, pokrywa się niemal całkowicie z przekonaniami naszej ludności wiejskiej, której niewątpliwie podoba się i to, że na sali obrad wywieszono obraz Matki Boskiej Częstochowskiej. Ale gdyby szef OZN'u chciał z tego wysnuć wniosek, że niedzielny zjazd będzie miał swój wpływ na przemianę układu sił na wsi, **musiałby się kiedyś tak samo zawieść,** jak na akcji organizacyjnej, idącej z góry na dół, zawiódł się przedtem już twórca BBWR p. pułkownik Sławek.

W obliczu niebezpieczeństwa komunistycznego, groźnego dla tych ideałów, których my jesteśmy wyznawcami i którym staramy się służyć, wolelibyśmy, aby akcja konsolidacji twórczych sił narodu rzeczywiście posunęła się naprzód. Ale z przykrością musimy stwierdzić, że droga, jaką obrał OZN, jest **drogą fałszywą,** która do zamierzonego celu nie prowadzi.

Dlaczego?

Czytając nazwiska osób, które w zjeździe brały udział i, choć się nie odezwały, podpisały deklarację przystąpienia do OZN'u, trzeba przyjść do wniosku, że twórcom nowego obozu chodzi przede wszystkim o wywołanie wrażenia, iż hasła, zawarte w deklaracji polityczno-ideowej pułkownika Koca, znalazły **poparcie w masach,** i że mało przywiązuje się wagi do tego, czy zgłaszające się osoby i organizacje szczerze stają na gruncie ogłoszonych zasad, czy też nie. Gdyby twórca nowego obozu podkreślił z naciskiem, że nowy obóz przyjmuje wyłącznie zgłoszenia ludzi, którzy bezwzględnie podzielają zasady, przez niego ogłoszone, prawdopodobnie nie bylibyśmy świadkami takiego np. zjawiska, że **grupy które walczyły przez cały okres swego istnienia z nauką Kościoła katolickiego i się swojego dotychczasowego stanowiska nie wyrzekły, zgłaszają chęć współpracy z Obozem Zjednoczenia Narodowego, podkreślającego konieczność uszanowania roli Kościoła Katolickiego.**

Są to skutki niedomówień. Niedzielny zjazd „działaczy" wiejskich chciał te niedomówienia wyjaśnić. Cały szereg mówców podkreślił z naciskiem, że **lud wiejski pragnie nie tylko poszanowania Kościoła ale i praktycznego zastosowania jego nauki.** Ale na to żądanie **już nie było odpowiedzi.** I w rezultacie do O. Z. N'u wstąpili tak liczący

(Ciąg dalszy na stronie 2-giej).

Wyższe uczelnie warszawskie zamknięte.

Jak komunikat urzędowy tłumaczy nastroje młodzieży?

Warszawa, 17. 3. (Tel. wł.) Jak wiadomo **władze zawiesiły wykłady na Uniwersytecie Warszawskim i Politechnice z powodu pobicia kilku żydów.** Nastroje wśród studentów są bardzo podniecone.

W szkole gospodarstwa wiejskiego pobito kilku żydów. Władze zawiesiły wykłady aż do odwołania.

W dniu dzisiejszym **spodziewane są ważne decyzje, które poweźmie min. Oświaty.** (r).

Komunikat urzędowy.

Warszawa, 17. 3. (PAT). O zajściach, które wywołały zawieszenie wykładów i ćwiczeń w Uniwersytecie Józefa Piłsudskiego, w Politechnice Warszawskiej i w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego otrzymaliśmy następujące informacje:

W uniwersytecie grupa studentów, uzbrojonych w pałki, po szeregu drobnych zajść w różnych audytoriach wdarła się do gmachu biblioteki w czapkach Bratniej Pomocy, nie uszanowawszy zawieszonego przed paru tygodniami uroczyście przez polską młodzież akademicką krzyża, i **pobiła urzędników biblioteki.**

W innym lokalu uniwersyteckim **rzucono spluwaczkę w profesora, odbywającego egzamin.** W szeregu zaś audytoriów umieszczono próbówki z gazami łzawiącymi, m. in. na wykładzie jednego z profesorów cudzoziemców. Przy okazji tych zajść **pobito kilku studentów żydów.**

W politechnice w sali, gdzie odbywało się zebranie Bratniej Pomocy, **znaleziono szereg łomów żelaznych,** wyłamanych z gablotek, znajdujących się w korytarzu gmachu. W wyniku bójki pomiędzy uczestnikami zebrania **jednemu ze studentów grozi utrata oka.** Inni ponieśli ciężkie uszkodzenia ciała. W tygodniu ubiegłym **pobito ciężko kilku studentów żydów.** Rozrzucono w gmachu probówki z gazami. Pobito również kilku żydów i urządzono nielegalny wiec w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego.

Stwierdzić, niestety, należy, że przyczyną główną tych wszystkich zajść było zdenerwowanie wskutek **wyników zebrań i wyborów, świadczących od odsuwaniu się większości młodzieży od coraz bardziej niezdrowych rozgrywek politycznych.**

Jest rzeczą nader przykrą, że **ogół młodzieży akademickiej ponosić musi konsekwencje postępowania żywiołów, pozbawionych wszelkiego poczucia odpowiedzialności za skutki swoich czynów.**

Dowiadujemy się, że wobec przedstawionego powyżej stanu rzeczy i zagrożonego w ten sposób normalnego zakończenia roku szkolnego w wymienionych szkołach akademickich, **minister W. R. i O. P. postanowił zarządzić daleko idące środki zapobiegawcze.**

Z posiedzenia sejmu.

Fala projektów ustaw utrudnia posłom orientację.

Kongresówka i Małopolska jeszcze raz uratowały się od zwiększenia ciężarów podatkowych

(Od własnego sprawozdawcy parlamentarnego).

Warszawa, 16. 3.

W ub. wtorek sejm przyjął projekt noweli do rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o **nadzwyczajnych komisjach rozjemczych w zatargach zbiorowych.** Przypomnieć tutaj musimy, że projekt, uchwalony przez komisję, wywołał wzburzenie wśród robotników, w praktyce bowiem ograniczał prawo do strajku. Około tego też zagadnienia toczyła się głównie dyskusja. Referent ustawy pos. **Gdula,** referując projekt noweli, zaznaczył, że przymusowe rozjemstwo dotychczas następowało w wypadku, jeżeli zatarg zagrażał ogólnopaństwowym interesom gospodarczym. Według uchwały komisji, rozjemstwo przymusowe ma być zastosowane, jeżeli zatarg nabiera charakteru, zagrażającego normalnemu biegowi życia gospodarczego, lub spokojowi publicznemu.

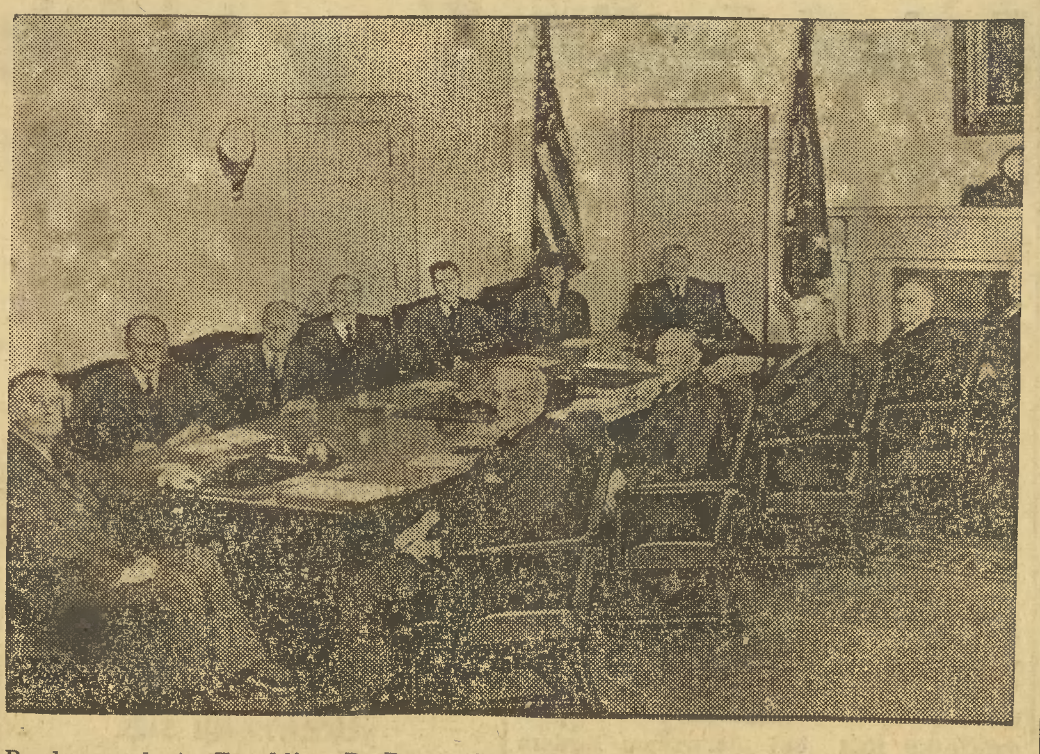
Referent zaznaczył jednocześnie, że ta stylizacja wywołała wśród świata pracy obawę, ażeby nie był w tym ukryty zamach na **prawo do strajku.** Oświadczył przy tym, że już nie jako sprawozdawca, ale od siebie zgłasza poprawkę, aby przywrócić pierwotny tekst rozporządzenia.

W dyskusji podkreślano, że projekt ustawy o rozjemstwie, przyjęty przez komisję, uważać należy za **zamach na ustawodawstwo robotnicze.** Pos. **Przykling** oświadczył: prawo do strajku nie istnieje w Berline, w Rzymie, ani w Moskwie, tam więzienia są przepełnione robotnikami. My chcemy patrzeć w stronę Francji i Anglii. Robotnik polski nie po to wyrąbał własnym ramieniem granice Rzplitej, żeby stały się przybytkiem niewoli. Zapowiada głosowanie przeciwko ustawie, która przekreśla wolność.

Na inny szczegół zwraca uwagę pos. **Mróz z Poznania.** Oto Związki zawodowe nie miały możności zapoznania się z tą nowelą i dostarczenia odpowiednich materiałów, natomiast przedstawiciele wielkiego przemysłu mieli moż-

(Ciąg dalszy na stronie 2-ej).

Rząd Stanów Zjednoczonych Półn. Ameryki

Rząd prezydenta Franklina D. Roosevelta, o którym się w prasie europejskiej mało pisze, składa się z następujących osób (na zdjęciu od lewej dookoła stołu ku prawej): Obok Roosevelta minister finansów Henry Morgenthau, generalny prokurator Homer S. Cummings, minister marynarki Claude A. Swanson, minister rolnictwa Henry Wallace, minister pracy Frances Perkins, wiceprezydent John N. Carner, minister handlu Daniel C. Roper, minister spr. wewnętrznych Harold Ickes, minister poczty James A. Parley, minister wojny Harry H. Woodring, sekretarz stanu Cordell Hull.

Fałszywa droga.

(Ciąg dalszy).

się z wolą ludności działacze, którzy chcą, aby życie publiczne było przesiąknięte zasadami katolickimi, jak i działacze, którzy realizacji zasad katolickich w życiu naszego państwa się przeciwstawiali i przeciwstawiają.

W takich warunkach nie można się dziwić, że stosunek szerszych mas ludności do nowego obozu i szlachetnych bądź co bądź wysiłków pułk. Koca, jest — powiemy bardzo ostrożnie — **wyczekujący,** i że idea konsolidacji twórczych sił narodu, która była powinna porwać masy, nie zdobyła w społeczeństwie gruntu. Sposób budowania nowego obozu wywołał w społeczeństwie wrażenie, iż chodzi o **odnowienie zbankrutowanej sanacji,** która jest w szerokich masach naszego społeczeństwa tak serdecznie znienawidzona, że wszystko, co ją przypomina, spotyka się z nieufnością. A że O. Z. N. nie odgrodził się wyraźnie i kategorycznie od smutnej pamięci BB, i — co gorsze — po części posługuje się jego metodami i jego ludźmi, **społeczeństwo nie może się zdobyć na zaufanie do realizatorów myśli,** która w założeniu swoim jest **piękna i godna poparcia,** ale którą w społeczeństwie znienawidzeni działacze sanacyjni — jak się okazuje — pragną wyzyskać dla **zabezpieczenia swoich zagrożonych wpływów na bieg życia państwowego.**

Przed trzema tygodniami powiedzieliśmy, że powodzenie akcji p. pułkownika Koca zależeć będzie w dużym stopniu od tego, kogo się do montowania nowego obozu powoła i komu w kraju się realizację uznanych przez większość społeczeństwa zasad powierzy. Na podstawie przebiegu dwóch zjazdów (działaczy miejskich i wiejskich), które się już odbyły, i widząc sposób ich zwołania, możemy stwierdzić, że **obrano drogę fałszywą.**

(b)

—::—

Niecodzienna katastrofa.

BERLIN, 17. 3. (PAT.) W dzielnicy Weissensee wydarzyła się niecodzienna katastrofa komunikacyjna. Na skrzyżowaniu ulic *zderzyły się dwa wielkie samochody ciężarowe.*

Na skutek zderzenia kierowca jednego samochodu wraz z przyczepką, na której znajdowało się *300 ctr żwiru,* najechał *na narożnik domu. Samochód przebił front znajdującego się tam sklepu do głębokości 3 metrów i złamał podporę narożnika.*

Cały narożnik 4-piętrowego domu *zawalił się.* Kierowca samochodu, właściciel sklepu oraz mieszkańcy zagrożonych mieszkań *uratowali się w ostatniej chwili ucieczką na ulicę.*

Walka wyborcza w Brukseli.

Mimo przeciwdziałania innych partyj wódz reksistów belgijskich Leon Degrelle odbywa dziennie 5 do 6 zebrań przedwyborczych szczególnie w dzielnicach robotniczych Brukseli, opanowanych przez socjalistów. Jak wiadomo, w walce o reprezentację Brukseli w parlamencie belgijskim walczą ze sobą Degrelle i premier belgijski Van Zeeland. Inne partie kandydatów nie wysunęły.

Z posiedzenia sejmu.

(Ciąg dalszy).

ność wypowiedzenia się w tej sprawie. Ustawa prowadzi do nowych konfliktów, domaga się więc odesłania projektu ustawy z powrotem do komisji.

Pos. **Kopeć** oświadcza, że po przyjęciu tej ustawy strajki przestaną mieć charakter gospodarczy, lecz nabiorą charakteru politycznego, albowiem siłą rzeczy strajk będzie skierowany przeciw ustawie i przeciw rządowi.

Ponadto pos. Kopeć zgłosił wniosek mniejszości, zmierzający do ograniczenia mocy ustawy do 1. I. 1938 r., podnosząc konieczność wydania jednolitej ustawy o rozjemstwie dla całej Rzplitej.

Po tych przemówieniach zabrał głos pos. **Madeyski,** który wypowiedział się za przywróceniem pierwotnego tekstu rozporządzenia Prezydenta o rozjemstwie w zatargach zbiorowych. Do tego stanowiska przychylił się również minister opieki społecznej p. Kościałkowski.

W ten sposób niesłychanie ryzykowny punkt projektu ustawy, mówiący o przymusowym rozjemstwie w razie zatargu, zagrażającego spokojowi społecznemu, został uchylony. Poza tym ustawa przewiduje, że komisje rozjemcze powołuje minister opieki społecznej, gdy dotychczas powoływała je Rada Ministrów.

O uzdrowienie finansów miast

Następnie pos. **Kaczkowski** referował projekt noweli o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych. Wspomniana ustawa była nowelizowana już 44 razy i z tego 22 razy zmniejszano źródła dochodów samorządu, co łącznie z kryzysem doprowadziło stan finansów komunalnych niemal do **katastrofy.** Obecnie pozostała jedyna droga, **danie miastom nowych źródeł dochodu,** co poprawi ich sytuację finansową o pozwoli na restytucję kredytu. Takim źródłem jest wprowadzenie **dodatku do państwowego podatku dochodowego,** co jest stosowane w województwach zachodnich, a ostatnio zostało rozciągnięte na te z powiatów centralnych, które włączono do województwa poznańskiego i pomorskiego. Ten ważki krok upoważnia do rozciągnięcia prawa pobierania tego dodatku przez miasta i na resztę terytorium Rzplitej.

Pos. **Krzeczunowicz** żali się, że w ostatnich dniach przed zamknięciem sejmu wpłynęła tak wielka ilość projektów ustaw, że trudno się w ich wadze zorientować. W omawianej ustawie mieszczą się postanowienia nad wyraz poważne. W praktyce wyniesie ten dodatek obciążenia w sumie 70 milionów zł. Czy nasze życie gospodarcze, osłabione kryzysem, zniesie taką nowość? — zapytuje się mówca. Wypowiada się w konkluzji przeciw wprowadzeniu dodatku do podatku od placów niezabudowanych i podtrzymuje swój sprzeciw, jako wniosek mniejszości.

Pos. **Sommerstein** zwraca uwagę, że wprowadza się dodatek do podatku dochodowego w kilkanaście mies. po wydatnym podwyższeniu skali tego podatku, kiedy to zapewniano, że równocześnie będą zmniejszone inne świadczenia. Ciekawą jest rzeczą, że rząd nie projektował tego dodatku do podatku dochodowego i pojawił się on dosłownie w ostatnich kilku dniach, w tej wściekłej galopadzie projektów ustaw.

Pos. **Wanke:** Uderza mnie, że aczkolwiek chodzi tu o ustawę, nakładającą prawie 70 milionów zł podatku...

Pos. **Michałowski:** Znacznie mniej.

Pos. **Bakon:** Jak się uchwala, to jest mało, ale jak przyjdzie płacić — to jest dużo.

Pos. **Wanke:** Projekt ustawy był już raz odrzucony przez inną komisję jednym głosem.

Pos. **Stroński:** To przypadkowo.

Pos **Wanke:** Dziwi mnie, że ta sprawa jest tutaj traktowana z takim pośpiechem, który nie pozwala na jej należyte przemyślenie. Dlatego też zgłaszam wniosek o odesłanie ustawy do komisji. (Oklaski).

Pos. **Hołyński** zwraca uwagę, że omawiana ustawa nie określa maksimalnej granicy podatku. Ustawa nasuwa tyle wątpliwości, że nie można iść z lekkim sercem na uchwalenie nowych ciężarów, wynoszących blisko 70 milionów. Rząd nie chciał brać na siebie odpowiedzialności, czy sejm ją weźmie? — zapytuje mówca.

W głosowaniu sejm przyjął wniosek pos. Wankego o odesłanie projektu do komisji. Posłowie odpowiedzieli na wynik głosowania oklaskami. (Uderzający jest fakt, że w tej zasadniczej sprawie nie zabrali głosu posłowie z b. dzielnicy pruskiej, w której omawiany podatek od dawna istnieje i nakłada m. in. na przemysł wielkie ciężary, od których przemysł w innych dzielnicach Polski jest wolny. Podatek ten ma ogromny wpływ na zdolność konkurencyjną przemysłu Polski zachodniej. Dlatego też podatek ten powinien obowiązywać w całej Polsce, albo być zniesiony tam, gdzie istnieje. — Red.).

Dobra, skonfiskowane przez rządy zaborcze, wrócą do właścicieli.

Następnie pos. **Kroebel** referował projekt ustawy o dobrach, skonfiskowanych przez b. rządy zaborcze uczestnikom walk o niepodległość i będących w posiadaniu zw. samorządowych. Omawiany projekt nakazuje zwrot tych majątków.

Ks. Lubelski zapytuje się, czy skonfiskowane majątki kościelne również objęte są tą ustawą. Np. w Piotrkowie istnieją dobra skonfiskowane OO. Bernardynom za udział w powstaniach.

Sprawozdawca wyjaśnia, że ustawa obejmuje tylko osoby fizyczne, a nie dotyczy prawnych.

Sejm przyjął ustawę w drugim i trzecim czytaniu.

• • •

Następnie Sejm uchwalił kilka drobnych projektów ustaw. **Projekt ustawy kominiarskiej odesłano raz jeszcze do komisji.** Samoobrona **kominiarzy** nieco pomogła. **(R).**

—::—

Senat uratował sądy przysięgłych.

Warszawa, 17. 3. (Tel. wł.) Na wczorajszym posiedzeniu senackiej komisji prawniczej rozpatrywano uchwalony przez sejm projekt ustawy o zniesienie sądów przysięgłych. Projekt rządowy, uchwalony przez sejm, został w całości odrzucony przez senacką komisję przygniatającą większością głosów, mimo goracej obrony projektu ze strony ministra sprawiedliwości.

Zaznaczyć należy, że w bież. sesji projekt ustawy o zniesieniu sądów przysięgłych nie będzie ostatecznie załatwiony z powodu braku czasu. Sprawa ta rozpatrzoną będzie najprawdopodobniej na nadzwyczajnej sesji sejmowej. (r.)

Ksiądz Bliziński — twórca wzorowej wsi

solidaryzuje się z obozem płk. Koca.

Polska Agencja Telegraficzna ogłasza:

Zinteresowanie społeczeństwa **zjazdem przedstawicieli wsi,** który odbył się w Warszawie 14 bm., było tak wielkie, że ilość uczestników przekroczyła przewidywaną liczbę 500 osób i osiągnęła **niemal 900 osób.** (Korespondent nasz podał liczbę uczestników na 400. — Uwaga red.) Mimo tak licznego zjazdu cały szereg osób nie mógł przybyć do Warszawy, pragnąc jednak dać wyraz solidarności z podstawami ideologicznymi deklaracji ideowej płk. Koca, nadesłał zjazdowi życzenia owocnej pracy i pomyślnych obrad.

Ks. Wacław Bliziński z Liskowa koło Kalisza nadesłał pismo następującej treści: „Odpowiadając na zaproszenie na zjazd, uprzejmie zawiadamiam, że z deklaracją polityczną płk. Koca ja **najzupełniej solidaryzuję się,** widząc w jej rozwoju i wykonaniu prawdziwie wielki Obóz Zjednoczenia Narodowego. Na zjazd w dn. 14 bm. w żadnym wypadku przyjechać nie mogę, gdyż po ciężkiej kilkomiesięcznej chorobie jestem ciągle pod opieką lekarza i z domu niemal nie wychodzę. Dopiero za 2—3 tygodnie będę swobodniejszy w pracy. Miło mi przesłać dla zjazdu serdeczne życzenia, jak najlepszych wyników obrad dla dobra naszego Państwa".

Ks. Józef Pęcherek z Trześni (członek zarządu głównego Związku Inwalidów Wojennych) nadesłał następujące pismo: „Z przykrością donoszę, że nie mogę wziąć udziału w zjeździe w dn. 14 bm. w Warszawie. Życzę pomyślnych wyników obrad, zapewniając go **o gotowości do współpracy".**

Jeden z dowódców powstania śląskiego płk. w stanie spoczynku **Andrzej Kopa** nadesłał list z zapewnieniem, że „duszą i sercem" będzie uczestniczył w pracach nad organizacją życia narodowego polskiej wsi.

Ks. Stanisław Woronowicz, dziekan dubieński życzy z całego serca „powodzenia w ciężkiej pracy".

„Szef" przemówi...

Warszawa, 17. 3. (PAT) Szef Obozu Zjednoczenia Narodowego płk. Adam Koc w związku z przypadającą **uroczystością imienin Marszałka Polski Edwarda Śmigłego-Rydza,** wygłosi przed mikrofonem rozgłośni warszawskiej **dziś, 17 marca br. o godz. 18,50 przemówienie,** które będzie transmitowane przez wszystkie rozgłośnie Polskiego Radia.

Łódź i Częstochowa organizują się.

Warszawa, 17. 3. Organizacja **miejska** Obozu Zjednoczenia Narodowego przystąpiła już do prac organizacyjnych w poszczególnych miastach Rzeczypospolitej. Dzisiaj odbędzie się w Łodzi w Resursie Obywatelskiej zebranie, na którym wygłosi przemówienie prezes **Starzyński** z Warszawy. W dniu 21 marca odbędzie się w sali rady miejskiej w Częstochowie podobne zebranie.

Śmierć Austina Chamberlain'a

Londyn, 17. 3. (PAT). Wczoraj wieczorem **zmarł Austin Chamberlain,** na nagły atak serca.

Londyn, 17. 3. (PAT). Sir Austin Chamberlain urodził się w roku 1863 jako najstarszy syn wybitnego polityka konserwatywnego Józefa Chamberlaina. Wybrany został do Izby Gmin w r. 1892 i w ciągu swej kariery politycznej zajmował szereg wybitnych stanowisk. W r. 1902 był ministrem poczt, dwukrotnie był kanclerzem skarbu — w r. 1903—1906 i w 1919—1921. W r. 1915—17 był ministrem do spraw Indii. W czasie wojny w r. 1918 był członkiem gabinetu wojennego. W latach 1921—22, jako lord tajnej pieczęci, był leaderem konserwatystów w Izbie Gmin. Od listopada 1924 do czerwca 1929 zajmował stanowisko ministra spraw zagranicznych. W rządzie narodowym przez pierwsze trzy miesiące, to zn. **od sierpnia do października 1931 był pierwszym lordem admiralicji.**

Chamberlain był jednym z czołowych polityków konserwatywnych i cieszył się, zwłaszcza w ostatnich latach, olbrzymim autorytetem, zwłaszcza jeśli chodzi o zagadnienia polityki zagranicznej. Był wielkim przyjacielem Francji. Słynne jest jego powiedzenie: **„Kocham Francję jak kobietę".**

Złożenie hołdu pamięci odbędzie się w Izbie Gmin w dniu dzisiejszym. Wspomnienia pośmiertne wygłoszą: **premier Baldwin, przewódca Labour Party Attlee i przewódca liberałów Archibald Sinclair.**

Lloyd George, otrzymawszy wiadomość o zgonie Chamberlaina, powiedział: „Jestem przygnębiony. Austin Chamberlain był **jednym z najuczciwszych i najbardziej prawych ludzi jakich spotkałem w życiu".**

Kanclerz skarbu Neville Chamberlain na wiadomość o śmierci brata natychmiast **opuścił Izbę Gmin.**

—::—

Uratowali się.

Tokio, 17. 3 (PAT) Według nadeszłych tu wiadomości japońscy i australijscy **poławiacze pereł,** których gwałtowny tajfun zaskoczył w pobliżu wyspy Goulburn, **zdołali ujść przed śmiercią, ukrywszy się w bezpiecznym miejscu.**

Na marginesie.

Dotąd, gdy przychodziło pisać o nieszczęsnej sprawie motoryzacji — a właściwie demotoryzacji — Polski, trzeba było używać barw jak najczarniejszych. Dziś podobno jest już lepiej, a w każdym razie jest nadzieja, że będzie lepiej. Tłumaczenia i perswazje całej bez wyjątku opinii publicznej, która nie mogła patrzeć się spokojnie jak się Polskę w tej dziedzinie rozbraja i wydaje na łup sąsiadom, miały przynajmniej ten skutek, że fatalna sprawa nareszcie ruszyła z martwego punktu. W każdym razie już się samochody w Polsce buduje, już są jakieś montownie i tu i tam, już zawarto umowy z zagraniczną produkcją samochodową.

Czy z tego wynika, że kwestia motoryzacji Polski już została pozytywnie załatwiona?

O nie, bynajmniej. To, że samochody trochę potanieją, nie rozwiąże jeszcze kwestii. Przybędzie ich trochę na polskich drogach, ale jeszcze nie tyle, aby w całości odrobić katastrofalne zaległości.

Bo przecież to, że najmniejszy samochód będzie kosztował zamiast 5 tysięcy złotych — 4 tysiące czy chociażby 3,5, nie rozstrzyga o niczym. Po pierwsze dlatego, że za mało jest u nas ludzi, którychby stać było nawet na taki zredukowany wydatek, a po drugie — jeszcze mniej jest takich, którzy wytrzymaliby wszystkie trudności związane z eksploatacją auta.

Pominiemy już sprawę szos, ceny benzyny, garażów. Gorzej jest z ogólnym nastawieniem w stosunku do posiadaczy samochodów.

U nas ciągle jeszcze pokutuje przesąd, że samochód to jest przedmiot wyjątkowego luksusu, dowód „burżujstwa" i szastania się. A nikt nie chce pamiętać, że samochód w dzisiejszych warunkach — to po prostu konieczność społeczna, gospodarcza i państwowa.

Jakże inaczej pojęły tę rzecz Niemcy! Hitler postanowił, że co piąty Niemiec musi mieć własny samochód. Postanowił i w całych Niemczech zawrzała praca nad stworzeniem typu „samochodu ludowego".

Tak, samochód ludowy! A u nas nawet roweru ludowego jeszcze nie ma!

To trzeba zmienić! Pamiętajmy, że bose nogi jako jedyny powszechny środek lokomocji nie zawsze będzie można przeciwstawić zmotoryzowanym kolumnom sąsiadów...

Sanacyjni akademicy urządzili blokadę, ponieważ... przegrali wybory.

KRAKÓW, 17. 3. Dotąd akademicki Kraków był domeną wpływ sanacyjnych. Teraz dopiero rzecz się zmieniła. W niedzielnych *wyborach do zarządu Bratniej Pomocy Studentów U. J. w Krakowie* na listę dotychczasowych „władców" Bratniaka nr. 1 (Legion Młodych, Strzelec, Z. P. M. D.) padło tylko *612*, podczas gdy *na listę młodzieży katolickiej i narodowej nr. 2 padło głosów 907.*

Zwycięstwo młodzieży katolickiej i narodowej wywołało wśród sanatorów konsternację. Grupa 50 niezadowolonych odbyła w poniedziałek w... kuchni I Domu Akademickiego zebranie, na którym uchwaliła rozpocząć *blokadę I Domu Akademickiego i w ten sposób nie(!) dopuścić(!) do objęcia władzy przez nowy zarząd Bratniej Pomocy.* Poza tym postanowiono wysłać telegramy protestacyjne do marsz. Rydza Śmigłego, premiera gen. Składkowskiego, oraz wnieść *sprzeciw do Senatu U. J. przeciw prawomocności wyborów.* Sprzeciw opiera się na tym, że w wyborach wzięli udział studenci teologii oraz medycyny, którzy posiadają własne organizacje samopomocowe. Zarzut ten mija się z prawdą, gdyż *żaden przepis nie zabrania studentowi U. J. należenia do dwóch organizacyj samopomocowych.*

Okupujący I Dom Akademicki dopuszczają się *aktów terroru wobec reszty mieszkańców domu*, nie zezwalając na udawanie się na wykłady i ćwiczenia. Sprawą tą zajęły się władze uniwersyteckie.

List z Francji.

MUR PIENIĄDZA

czy mur życia?

(Od własnego korespondenta „Dziennika Bydgoskiego").

Było to w październiku 1934 r. na pierwszym, jesiennym posiedzeniu Izby. Z trybuny parlamentarnej odczytywał swą deklarację premier Flandin. Pierwszy minister wskazywał na przyczyny, które skłaniały rząd do prowadzenia **liberalnej** polityki gospodarczej.

— Swoboda ekonomiczna kraju — mówił prezes ministrów — **stanowi zawsze odpowiednik swobody politycznej...**

Na trybunę wstąpił pierwszy mówca opozycji, prezes S. F. I. O., p. Leon Blum. Oparty o mahoniową ścianę, wpatrzony w dal, mówił głosem spokojnym — jakby wypowiadając prawdy najbardziej oczywiste, trwałe, nie mogące w żadnych wypadkach ulec jakiemukolwiek zakwestionowaniu.

— Pan chce, panie premierze, iść przeciwko prądowi życia... **Daremny trud...** Wolny obieg pieniądza, teorie Ligi Manchesterskiej, jednym słowem ekonomia kapitalistyczna... Przecież to wszystko należy już właściwie do **niepowrotnej przeszłości...**

Na socjalistycznej prawicy bito brawo. Pod adresem Flandina padały ironiczne okrzyki...

Rok 1937, marzec, dziewiąty miesiąc rządów Frontu Ludowego. Na trybunie prezydent ministrów, **Leon Blum.** Przed nim, schyleni nad tekami, socjalistyczni ministrowie skarbu, spraw wewnętrznych, robót publicznych. Premier odczytuje deklarację rządu:

— Jesteśmy zdecydowani przywrócić wolny obrót złota... Uważamy za konieczne stosować zasady liberalizmu w przemyśle i handlu... Przywrócimy pełne zaufanie do finansowej i ekonomicznej polityki rządu...

Ławy socjalistyczne trzęsły się od oklasków; „burzliwa owacja" ilekroć przemawia prezes S. F. I. O. należy zresztą do tradycji partyjnych. Ale ławy komunistyczne świeciły pustkami. Radykali bili brawo spokojnie i z godnością. Tak samo centrum. Na twarzach posłów prawicowych, zachowujących zresztą pełne aprobaty milczenie — błąkały się lekkie, trochę ironiczne uśmiechy...

Niech socjaliści pokażą!

Od maja 1932 do lutego 1934 socjaliści obalali wszystkie rządy radykalne, zarzucając swoim sprzymierzeńcom wyborczym, że nie potrafią przeciwstawić się **„murowi pieniądza, który wyrósł na drodze do postępu świata".** Herriotowi, Daladierowi, Paul Boncour'owi wymawiano przy każdej okazji „politykę kompromisu".

— Istnieją zasady — mówił w 1933 roku dzisiejszy minister skarbu, socjalistyczny poseł Auriol — **których nie wolno naruszyć partii. Tolerowanie systemu gospodarki kapitalistycznej jest błędem, za który nigdy nie poniesiemy odpowiedzialności...** Przyjdzie kiedyś dzień wielkiego egzaminu naszej polityki gospodarczej. Czyż można choć przez chwilę wątpić w jego ostateczny wynik?

Chwila ta nadeszła o wiele szybciej, aniżeli obecny minister finansów mógł przypuszczać. Socjaliści objęli najważniejsze teki gospodarcze i szefostwo rządu. Nie spotkali się z protestem, nie spotkali się z oporem. Wszystkie proponowane przez nich reformy uchwalała Izba **jednogłośnie**, opozycja prawicowa nosiła wszelkie cechy umiarkowanej, twórczej krytyki.

— Panowie chcą rządzić? — mówił w lipcu 1936 Marin — **ale proszę bardzo.** Jesteśmy jak najdalej od myśli jakiegokolwiek utrudniania wam tego zadania. Przeciwnie, uważamy nawet za objaw korzystny tę konfrontację teorii z życiem...

Rządzono przez dziewięć miesięcy. I w marcu 1937 gabinet Frontu Ludowego stanął przed problemem: **albo zrezygnowanie z programu gospodarki socjalistycznej i przywrócenie zaufania — albo katastrofa finansowa, nieuniknione bankructwo najbogatszego na świecie państwa.** Polityka oparta na interesach wszystkich warstw narodu i dążenie do pogodzenia pracy z kapitałem — **albo ryzykowny skok w ciemność.**

Trzeba oddać tę sprawiedliwość kierownictwu obecnego rządu Francji, że okazało się na wysokości zadania. Blum i Auriol woleli zaryzykować przyjęcie walki z konkurencją komunistyczną wśród mas — **aniżeli zepchnąć państwowy wóz Francji w przepaść.** Deklaracja Bluma z dnia 9 marca br. była podyktowana głosem twórczego rozsądku. I dlatego osiągnęła swój cel w społeczeństwie tak zamiłowanym do jasnych i logicznych koncepcyj, jak żaden chyba naród na świecie.

Nowa linia.

Ta nowa linia polityki gospodarczej, ten program, w którym wyraźnie podkreślono, że nie ma on charakteru jakiejś źle zrozumianej „pauzy" — pokrywa się zresztą **z celowością programu rządu.**

— Jesteśmy w okresie wielkiej przebudowy ustroju — mówiono na ostatnim kongresie socjalistycznym — zaprzeczanie konieczności tej przebudowy jest równoznaczne z negacją praw życia...

Nikt też nie „zaprzecza" i nikt nie ma zamiaru „negować". Chodzi tylko **o wybór dróg**, prowadzących do celu. Jest efektowna droga rewolucji i znacznie skromniejsza ścieżka ewolucji. Pierwsza stanowi objaw patologiczny w życiu narodu, i prowadzi zazwyczaj prosto do nawskroś reakcyjnej dyktatury. Druga — ma podbudowę solidną i wytrzymuje doskonale najgorsze nawet wpływy klimatów politycznych.

Rząd Frontu Ludowego mógłby forsować gospodarkę nawskroś etatystyczną. Z jakim skutkiem? W ostatnich tygodniach złoto uciekało z Francji w sumie 1 miliarda tygodniowo, to jest 200 milionów dziennie. Około 100 miliardów kapitałów francuskich szukało schronienia zagranicą. Można było jedną uchwałą przeprowadzić upaństwowienie kolei i kopalń. W teorii byłaby to „nowa zdobycz socjalizmu". W praktyce — **całkowity brak kapitału obrotowego,** katastrofalny deficyt, inflacja, wzrost drożyzny — i idący za tym wzrost niezadowolenia mas.

— Rząd — mówił Paweł Renaud — ocalił nie tylko swój byt. Ale uratował nawet szanse realizowania swego programu.

Prawdziwość słów wybitnego członka prawicowej opozycji i jednego z największych ekonomistów francuskich — potwierdziło już samo życie. Deklaracja gospodarcza rządu, poparta uroczystym orędziem Prezydenta Republiki, spowodowała wzrost **spokojnej fali optymizmu.** Pierwsza transza pożyczki została kilkakrotnie pokryta w ciągu trzech godzin. Żądano pięciu miliardów. Otrzymano dwadzieścia. Do pokrycia drugiej — wezwie społeczeństwo prezydent Izby Herriot — i prymas Francji, kardynał Verdier. Odpływ złota do Anglii ustał z tą chwilą, kiedy gwarantowano wolny jego obrót. Co więcej, kapitały francuskie, które jeszcze w sierpniu ukryły się w Szwajcarii — **zaczynają wracać do Francji.** Będzie można podjąć wielki plan robót publicznych, walkę z bezrobociem i ogromne inwestycje w koloniach. A przede wszystkim będzie można wyciągnąć z doświadczenia ostatnich dni ważne wnioski na przyszłość. Streszczają się one w prawdzie, że przeciwko niektórym pewnikom gospodarczym można wprawdzie dopuszczać się czasowych wykroczeń — **ale nie sposób przeciwko nim rządzić.** Jest to prawda znana zresztą i w swej powszechności niemal że banalna. Niestety, epoka w której żyjemy, jest okresem, w którym zapominanie o podstawowych zasadach zarówno politycznego jak i gospodarczego życia staje się niejednokrotnie programem nie tylko poszczególnych rządów — ale i całych społeczeństw...

Dr Tadeusz Kielpiński.

Żydowska propaganda w polskiej szkole

Jeszcze jeden wyczyn wychowawczy Z. N. P.

Nowy kwiatek z repertuaru wydawniczego Związku Nauczycielstwa Polskiego odkrył krakowski „Głos Narodu". Czytamy w nim taki niezwyky obrazek, świadczący wymownie o stosunkach, jakie rozpanoszyły się w polskiej szkole:

„Płomyk" i jego rolę ocenił już sąd koronny. Zwracamy uwagę na inne pisemko o charakterze „pomocy naukowej". Pisemko — ba! to jest pismo całą gębą, nazywa się **„Teatr w szkole"** i wydawane jest w objętości 4 arkuszy druku. Pismo to prowadzi również politykę, jeno nieco innego rodzaju, niż polityka „Płomyka". Niech to scharakteryzuje kilka cytat z numeru lutowego.

Najprzód kierownictwo tego „polskiego" periodyku, przeznaczonego dla polskiej szkoły. W wydawnictwie tym pierwsze skrzypce grają pp. dr Odrzywolski, b. dyrektor gimnazjum żydowskiego w Warszawie, **Natalia Landau i Helena Silbercweig.**

A oto repertuar. Na str. 169 i następnych pomieszczono tam sztukę do grania **w polskiej szkole powszechnej.** Czytamy:

> „Zjawia się Opowiadacz. Nad starymi, pergaminowymi kartkami talmudu pochyla się **uduchowiona, ascetyczna twarz starego rebego.** Gromadka swawolnych chłopców z trudem przyswaja sobie niedostępną dla jej wieku scholastyczną wiedzę. Atmosferę nędzy rozjaśniają jedynie figle i piosenki owych **dzieci ghetta, spośród których może nie jeden w przyszłości powiększy grono światłych i twórczych obywateli".**

Następuje obrazek, jak wyglądać ma scena i stroje w polskiej szkole powszechnej i znamienny odsyłacz:

> „należy baczyć, aby przy odgrywaniu tej scenki wykonawcy nie wpadli w ton banalnej groteski".

Po czym na kilku stronach obraz sceniczny zawierający teksty przeważnie śpiewane. Rebe, którego ma grać nauczyciel, śpiewa też. Oto wyjątek z jego piosenki:

> „Dobrze tak! Żywiej, weselej, urwisie! **Tak należy, mój chłopcze, poznawać naszą świętą torę.** (Nauczyciel wznosi drżące ręce z wyrazem pietyzmu). **Wiedza to najwyższe dobro!"**

Oto jaką robotę prowadzi ZNP za pieniądze polskiego nauczyciela. Oto jest repertuar grany przez polskie dzieci, w polskiej szkole. Za to się ZNP nie skarze, gdyż taka akcja nie podpada pod żaden paragraf PKK. Ale za to skarze ZNP polska opinia narodowa".

Z kraju.

Krzyż i medal niepodległości można otrzymać do 30 czerwca 1938 r. W dzienniku Ustaw z dnia 13 marca br. została ogłoszona ustawa o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 29 października 1930 r. o Krzyżu i Medalu Niepodległości. Ustawa wprowadza szereg zmian w poszczególnych artykułach i wprowadza kilka nowych artykułów. Zmieniony art. 7 otrzymał następujące brzmienie: „Krzyż i Medal Niepodległości można nadawać do dnia 30 czerwca 1938 r. na podstawie zgłoszeń, złożonych najpóźniej do 31 grudnia 1937 r."

Bujanie w obłokach. Z Zakopanego donoszą, że onegdaj odciętych zostało od świata około 500 turystów na Kasprowym Wierchu. Orkan uniemożliwił zjazd i przerwał komunikację kolejką linową. Wśród osób odciętych na Kasprowym Wierchu znalazł się również wiceminister Bobkowski. Narciarze przesiedzieli wśród zawieruchy kilka godzin. Kiedy postanowiono uruchomić próbny wagon kolejki z Kasprowego do Myślenickich Turni do pierwszego próbnego zjazdu wagonem mogącym pomieścić 20 osób, zgłosiło się tylko 10 z wiceministrem Bobkowskim (twórcą kolejki) na czele.

Prawnik z Poznania najlepszym mówcą. Na ogólnopolskim turnieju krasomówczym, urządzonym przez Koło Prawników w Warszawie, w którym brali udział przedstawiciele z Warszawy, Wilna, Lwowa, Lublina i Krakowa, pierwszą nagrodę otrzymał Rybiński z Poznania.

Wyjazd 723 górników do Belgii. Z Sosnowca odjechała pierwsza partia górników do Belgii w liczbie 723 osób. Odjazd nastąpił specjalnym pociągiem, złożonym z 20 wagonów. Odjeżdżających górników żegnały tłumy ludności.

Motocykl przygnieciony przez dwa wozy. Pod Jaworznem motocykl, prowadzony przez 25-letniego Franciszka Smolarczyka, dostał się między dwa wymijające się wozy. Skutkiem zderzenia, kierowca motocyklu odniósł szereg ciężkich ran. Przewieziony do szpitala w Chrzanowie zakończył życie.

Kierownik pociągu dostał się pod koła. Na stacji kolejowej Kiwerce (na Wołyniu) uległ nieszczęśliwemu wypadkowi kierownik pociągu Stanisław Marcinkiewicz ze Zdołbunowa, który wsiadając do pociągu przez nieostrożność dostał się pod koła. Poniósł on śmierć na miejscu wskutek zmiażdżenia głowy.

Roboty publiczne na Śląsku już się rozpoczęły. Najpierw ruszyły roboty przy regulacji Brynicy, Białki i Wisły pod Strumieniem. Jeśli chodzi o roboty budowlane nadziemne, to w pierwszym rzędzie wymienić należy budowę muzeum śląskiego, która została na nowo podjęta.

Ze zjazdu harcerstwa wielkopolskiego

W Poznaniu odbył się w ub. niedzielę zjazd walny okręgu Wlkp. ZHP. Zjazd ten zaszczycili swą obecnością wojewoda poznański Maruszewski, wojewoda śląski Grażyński — przewodniczący ZHP., przedstawiciele duchowieństwa, władz wojskowych, szkolnych, sokoła i harcerstwa pomorskiego. Liczny udział w zjeździe wzięli delegaci Kół Przyjaciół Harcerstwa i harcerstwa okręgu wielkopolskiego.

Po przemówieniach powitalnych nastąpiło **wręczenie dyplomów za zasługi położone na niwie pracy harcerskiej.** Z Bydgoszczy otrzymali takie dyplomy **dr Chmielarski,** kierownik obwodowy KPH., **dyr. Matuszewski,** komendant harcerzy bydgoskich, a z Poznania m. in. bydgoszczanin kpt. Wierzejewski, jeden z organizatorów harcerstwa bydgoskiego. Gorącym aplauzem przyjęte zostało przemówienie wojew. Grażyńskiego, przewodniczącego ZHP. My harcerze musimy być żołnierzami. Postanawiam — mówił przewodniczący — dążyć do stworzenia **licznych kadr instruktorów o kwalifikacjach żołnierskich i ogólnopaństwowych,** tego bowiem wymaga interes Państwa — teraźniejszość Polski.

Niemilknącymi oklaskami obdarzony został również płk. Pecki z okazji wygłoszenia referatu pt.: „Postulaty wojska w stosunku do harcerstwa". **Harcerz** — powiedział p. płk. — to **mały żołnierz.** Dziś **każdy harcerz musi być żołnierzem,** który powinien: **chcieć, móc i umieć.** Karność i dyscyplina, to są cnoty żołnierskie, bowiem tylko taki żołnierz zwycięża.

Część druga obrad przeciągnęła się do godzin wieczornych w pracach poszczególnych komisyj.

Harcerstwo wielkopolskie niemałą rolę odegrało w walce o niepodległość i dziś pracą systematyczną na gruncie zdobytej wolności osiągnęło wspaniałe rezultaty.

Zapowiedź sensacyjnego procesu

w Gdyni.

W dniu 15 bm. odbyła się w Sądzie Grodzkim w Gdyni rozprawa karna, która jest zapowiedzią długiego i dość sensacyjnego procesu. Chodzi **o oskarżenie kupca gdyńskiego Józefa Bogena (Bojgena) przez p. Głębowicza — prezesa Związku Eksporterów Ziemniaków i naczelnika wydziału Izby Rolniczej w Toruniu o oszczerstwo i zniesławienie.** W imieniu oskarżyciela prywatnego występuje adwokat Zalewski, oskarżonego broni adwokat Cz. Jankowski, obaj z Gdyni. Rozprawę prowadzi sędzia Reinke. Pierwotny termin rozprawy wyznaczony na dzień 15 stycznia br. został odroczony, ze względu na niestawienie się oskarżonego, usprawiedliwionego świadectwem lekarza powiatowego. Na dzisiejszej rozprawie obie strony złożyły wnioski o przesłuchanie szeregu nowych świadków, a zastępca oskarżyciela adw. Zalewski złożył odpowiedź na wywody oskarżonego, obejmującą dwadzieścia stron pisma maszynowego. W charakterze świadków ma być przesłuchane kilkanaście osób. Materiał przedłożony przez obie strony ma charakter **sensacji,** a osoby świadków są powszechnie znane.

Rozprawa obecna została znowu odroczona na nieokreślony okres czasu.

K. K. O. pow. kartuskiego

na drodze ku poprawie.

W związku z uwagami krytycznymi naszego korespondenta z Kartuz, miarodajne organy kontrolne wyjaśniają:

K. K. O. pow. kartuskiego nigdy nie była instytucją zasobną, gdyż kapitał zakładowy w skromnej sumie 51.000,— zł otrzymała na skutek usilnych starań dyrektora B. Litewskiego w 1930 r., a fundusze rezerwowe i inne nie przekraczały kwoty 36.000,— zł.

Że płynność obecnie jest znacznie gorsza niż w dawnych latach, jest chyba zrozumiałe dla następujących powodów:

1) **ustawy oddłużeniowe zamroziły około 75% aktywów,**

2) ogólny brak gotówki i **ciężkie położenie rolników** nie sprzyjają kapitalizacji w tak wybitnie rolniczym powiecie jak powiat kartuski, nie mówiąc już o **ograniczeniach kontygentowych w obrocie z Gdańskiem.** Straty za lata 1934 i 1935, które musiał przejąć powiat, wynoszą około **260.000,— zł** i powstały po części wskutek **nieoględnej polityki kredytowej** dawnych organów K. K. O. w czasie pomyślnej koniunktury, po części wskutek spadku wartości nieruchomości i inwentarza i po części wskutek przydzielenia przez banki państwowe tut. K. K. O. zbyt wysokich kredytów, które musiały być oczywiście w stosunkowo krótkim czasie rozprowadzone między rolników, czy rzemieślników co w wysokim stopniu utrudniało zorientowanie się w położeniu materialnym dłużników.

Sprawy te były szeroko omawiane na różnych posiedzeniach Rady Powiatowej.

Zatem może tylko człowiek nie orientujący się twierdzić, iż nie może się dowiedzieć przez kogo i wskutek czego powstały takie straty w K. K. O.

Bilanse były przed przyjęciem przez Radę Powiatową **bardzo szczegółowo badane** przez rewizorów Komunalnego Związku Kredytowego w Poznaniu.

Prawie wszystkie powiatowe K. K. O. w Polsce wykazały w ubiegłych latach znaczne straty. W latach dobrej koniunktury niektóre powiaty zabierały zyski K. K. O. na cele budżetowe, nie starając się o dostateczne wyposażenie ich w kapitały własne, a nawet nie waloryzując swych przedwojennych zobowiązań wobec K. K. O.

Obecnie K. K. O. powiatu kartuskiego znajduje się na drodze ku poprawie.

Ze świata.

— **Zamek b. cesarza Wilhelma zamieniony na hotel.** Na wyspie Korfu znajduje się zamek, który swego czasu był własnością cesarzowej austriackiej Elżbiety, a następnie cesarza Wilhelma II. Zamek ten został obecnie zamieniony na luksusowy hotel.

— **Dania winna umocnić swoje granice wzorem Szwajcarii.** Pisma szwajcarskie, podając wiadomości o trudnościach, czynionych przez stronnictwa popierające rząd w Danii w kierunku wzmocnienia sił obronnych, cytują artykuł „Svenska Dagbladet", w którym autor podkreśla rozsądny krok Szwajcarii. Rząd szwajcarski nie licząc na pokojowe zapewnienia ze strony kanclerza Hitlera, uchwalił potrzebne kredyty dla nowych specjalnych 8 kompanii ochrony pogranicza. Dania winna wziąć tę decyzję za przykład dla siebie.

— **Nowoczesna technika wypiera dzwony.** W północnej Francji w miejscowości Rouboix poczyniono próby zastąpienia dzwonów na wieży kościelnej, nagranymi płytami, których głos jest wzmocniony megafonami. Poczynione próby w obecności wyższego duchowieństwa wypadły zadowalająco. Czystość i wyrazistość tonów z nagranych w Holandii dźwięków dzwonów z jednego z tamtejszych kościołów, były nadzwyczajne.

Szpiegostwo lotnicze w północnej Szwecji. Podczas ostatnich manewrów wojskowych w północnej Szwecji, jakie odbywały się w rejonie fortecznym Boden, pojawił się w ciągu dnia nieznany lotnik, który krążył nad manewrującymi oddziałami na wysokości 4.000 m. W ćwiczeniach brały udział trzy samoloty szwedzkie, lecz w chwili pojawienia się owego lotnika znajdowały się na lotnisku. Zanim podjęły pościg, obcy lotnik zniknął z niezwykłą szybkością.

— **Niemcy budują najwięcej okrętów-cystern.** Niemcy zajęły pierwsze miejsce w budowie okrętów-cystern. Stocznie niemieckie otrzymały w roku bieżącym zlecenia budowy 43 statków o pojemności 372.000 ton reg. brutto.

— **Władze litewskie wysiedliły z Litwy** długoletniego dyrektora gimnazjum polskiego w Poniewieżu, F. Jelca wraz z całą rodziną.

— **Przedstawiciel nowojorskiej żydowskiej agencji prasowej** Smolarz, który przybył przed kilku dniami do Berlina, otrzymał nakaz wyjazdu z granic Rzeszy. Smolarz jest obywatelem Stanów Zjednoczonych.

— **Anglia krajem milionerów.** Anglia liczyła w 1936 r. 824 milionerów oraz osób, których dochody przekroczyły w ciągu roku 30.000 £. Liczba tych milionerów powiększyła się, ponieważ w r. 1935 było tylko 775 milionerów.

Niemcy gwałtownie zakupują zboże. Londyńskie koła gospodarcze zwróciły uwagę na bardzo duże zakupy zboża, czynione ostatnio przez Niemcy. W jednym tylko dniu zakupiono 100.000 ton w Argentynie. Również na rynkach kanadyjskich zawarli kupcy niemieccy szereg kontraktów. Zboże rumuńskie zakupują Niemcy za towary. Duże te zakupy zwracają tym więcej uwagę, że według oficjalnych danych statystycznych źródeł niemieckich, zbiory tegoroczne w Niemczech pokrywały blisko w całości krajową konsumcję.

— **Południowa Afryka zbroi się.** Rząd południowo-afrykański na podstawie pięcioletniego planu zbrojeniowego zakupi nowych 750 bojowych samolotów i przeszkoli tysiąc pilotów oraz zwiększy siły zbrojne o 30.000 ludzi. Poza tym zostanie opracowany specjalny plan mobilizacyjny przemysłu wojennego.

D. L. Ames.

PRZEKŁAD EUGENIUSZA BAŁUCKIEGO.

83)

(Ciąg dalszy).

Ten potomek szlachetnego rodu wierzył długi czas, że jesteśmy tylko handlarzami żywym towarem i że sprzedajemy wyłącznie młode kobiety i dziewczęta...

Ale czas leci, panie Sixsmith. Niestety, już musimy się rozstać. Jakie jest pańskie ostatnie życzenie?

Koniec pędzla był o kilka centymetrów od twarzy Anglika.

John wywołał w pamięci obraz jasnowłosej dziewczyny o błękitnych, śmiejących się oczach.

— Gdybym mógł choć jedno ramię uwolnić, w następnej sekundzie pan by już nie żył... — wykrztusił.

— Wierzę chętnie, że to sprawiłoby panu wielką radość — zauważył kpiąco zamaskowany. — Z pewnością...

Urwał nagle.

Patrząc przed siebie Sixsmith ujrzał dwie ręce, które wyłoniły się z ciemności, chwyciły Yakuna z tyłu i rzuciły o ziemię. John myślał, że oszaleje, gdy usłyszał głos zbawcy.

— Ten się śmieje najlepiej, kto się śmieje ostatni, panie Yakun! — zawołał Dick Palmer.

Sixsmith uczuł następnie, że ktoś przeciął sznur, którym był skrępowany. Wstał i zataczając się podszedł do zemdlonego Yakuna.

Pochylił się, gdy nagle nieruchomo leżący człowiek w masce poderwał się wężowym ruchem, chwycił Sixsmitha za szyję i chciał dusić.

Ale John był górą. Już trzymał w stalowym uścisku szyję wroga. Myślał o Beazely'm Yorku, o Billu Thornsecie, o wszystkich nieszczęśliwcach, którzy trafili w ręce Mussy Ben Razi.

Wyprostował się i odetchnął pełną piersią. Yakun nie żył.

2.

Dopiero teraz spostrzegł człowieka, który go uwolnił od sznura. Był to Yusuf. Sixsmith długo patrzył ze zdziwieniem na szeroko uśmiechniętą twarz sprzedawcy dywanów.

— Kto... dlaczego... — jąkał się. — Skąd, u diabła?!...

Palmer pośpieszył mu z pomocą.

— Mamy dużo spraw do wyjaśnienia — zaczął. — Przede wszystkim Yusuf wcale nie jest Yusufem, tylko... — Urwał i zawołał niecierpliwie: — Kim pan jest, u licha?

Uśmiech Yusufa stał się jeszcze szerszy.

— Może Sixy nas objaśni...

W jego słowach nie było cienia obcego akcentu.

— Yusuf! — zawołał gwałtownie John. — Bezczelny oszust, sprzedawca dywanów, gadatliwy przewodnik jest prawdopodobnie tym samym, który przed kilkoma tygodniami utonął w cieśninie Gibraltarskiej! Nazywa się kapitan Beazely York, prawda?

Oszołomiony Palmer przenosił zdumiony wzrok z jednego na drugiego.

— Nie utonąłeś?... — wyjąkał wreszcie. — Więc kto to był, u diabła starego?

— Nie wiem — wzruszył ramionami York. — Jakiś pechowiec spadł ze skały i zabił się na miejscu. Zamieniłem się z nim na ubranie, włożyłem mu do kieszeni swój paszport i wrzuciłem do morza. Kiedy go wyłowili, to rysów twarzy już nie można było rozpoznać.

— A jakim cudem dziś tu się znalazłeś? — zapytał John.

— Bardzo prosto — odparł kapitan York — pieszo... Szedłem za dwukółką od samej El Deshry i po drodze zauważyłem parę rzeczy, które mi się bardzo nie podobały.

(Dokończenie nastąpi)

Ze świata medycyny

Z teki K! Aesculapia — Poznań.

Znużenie, wypoczynek.

Przejawem życia jest ciągła przemiana materii, która polega na asymilacji i dezasymilacji. Asymilacja i dezasymilacja w różnych okresach życia organizmu nie znajdują się w ciągłej równowadze. I tak w okresie rozwoju organizmu asymilacja bierze górę nad dezasymilacją, a motywowane jest to potrzebą materiału budulcowego dla rosnącego organizmu. Zbilansowanie asymilacji i dezasymilacji następuje w wieku dojrzałym, kiedy obydwa procesy się równoważą. Dezasymilacja góruje w wieku starszym, kiedy dzięki procesom degeneratywnym tkanka coraz bardziej zatraca swoje cechy rozrodne i regeneruje się na korzyść tkanki małowartościowej — tkanki łącznej.

Asymilacja jest zjawiskiem twórczym, polegającym na wytwarzaniu innych ciał usprawniających funkcję danej komórki. Natomiast dezasymilacja jest zjawiskiem wprost przeciwnym, polegającym na rozpadzie ciał, które są niejako materiałem spalinowym, szkodliwym dla prawidłowej funkcji komórki. Łatwo stąd zrozumieć, że komórki zaopatrzone w ciała odżywcze zdolne są do normalnego wykonywania swej czynności i przyczyniają się do usprawnienia funkcji organów — usprawnienie zaś poszczególnych organów przyczynia się do prawidłowej funkcji całego organizmu. Komórka obarczona produktami przemiany materii, fizjologicznie dla niej szkodliwemi, zatraca swą siłę energetyczną i powierzone jej przez naturę zadanie nie spełnia dokładnie. W sumie daje obraz znużenia.

Widomym znakiem życia jest praca, jaką może wykonać jakikolwiek ustrój. Pracę zdefiniowaną jako pokonywanie oporu możemy zrozumieć tylko tam, gdzie mamy do czynienia z elementami uorganizowanymi, żywymi. Każda praca dochodzi do skutku dzięki ruchom, które znowu są wypadkową elementarnych funkcyj poszczególnych komórek. Impulsem do wykonywania każdego ruchu jest podnieta, obojętnie czy pochodzenia zewnętrznego lub wewnętrznego. Jeśli mowa o podnietach, to już nie sposób pominąć układ nerwowy, dzięki któremu do skutku dochodzą wszelkie przejawy tkanki mięśniowej, manifestujące się w skurczach, skoordynowanie ich daje w efekcie pracę. Wynikiem ciągłej pracy jest zjawisko znużenia, które polega na tym, że w poszczególnych komórkach wytwarzają się produkty przemiany materii, zatruwające normalną sprawność komórkową. Głównym materiałem odżywczym dla komórki jest tlen, który wyzwala energię komórkową a jej wynikiem jest produkcja kwasu węglowego narkotyzującego czynność komórkową. Tkanka nerwowa, jako tkanka najszlachetniejsza i najwyżej zorganizowana, jest przede wszystkim wrażliwa i czuła na wszelkie zjawiska dezasymilacji. Wynikiem znużenia tej tkanki jest przede wszystkim brak reakcji ujawniającej się w upośledzonej pobudliwości i wysyłaniu podniet do wszystkich zakończeń nerwowych mieszczących się w tkankach organizmu. Typowym obrazem tego stanu rzeczy jest sen, który nie jest niczym innym, jak procesem regeneracyjnym dla zatrutych produktami przemiany materii komórek. A więc sen, w szerszym słowa znaczeniu wypoczynek jest pewnego rodzaju pracą nad usunięciem balastu, jakim obarczona została komórka w okresie wykonywania swojej funkcji a więc podczas pracy. Zjawisko snu nie zostało jeszcze definitywnie po dzień dzisiejszy należycie rozwiązane. Istnieje kilka teoryj, próbujących wytłumaczyć sen. I tak między innymi teoria toksykologiczna snu, która to ostatnie zjawisko tłumaczy zatruciem, podczas czuwania, centralnego układu nerwowego. Druga teoria mechaniczna, która tłumaczy zjawisko snu złączeniem i wyłączeniem receptorów zakończeń nerwowych. Dalsze teorie są kombinacjami tych dwóch krańcowych.

Jeśli w komórce zaznacza się już nietylko brak tlenu, ale i brak ciał odżywczych, jak ciał białkowych, węglowodanowych i tłuszczowych oraz czynników uzupełniających (hormonów, witamin), wtedy mamy do czynienia już nie tylko ze znużeniem. Usunąć ten stan można tylko przez normalny dowóz materiału pokarmowego. Do zjawiska wyczerpania przyczyniają się w głównej mierze mięśnie, które nie tylko zużywają ciała odżywcze dostarczane z zewnątrz, ale i nagromadzone zapasy wewnątrz komórkowe zużywają. Redukcja tych ostatnich prowadzi do procesów degeneratywnych, co w sumie daje obraz ogólnego wyniszczenia, charłactwa.

Nie od rzeczy wydaje mi się wtrącić kilka słów o środkach nasennych. Środki te wywołują narkozę, rodzaj zatrucia. Wprawdzie podczas takiej narkozy tak jak w śnie zwykłym ograniczone zostaje pobudzenie fazy dezasymilacyjnej, ale jednocześnie temu samemu losowi ulega i przyswajanie (asymilacja), działające hamująco na obie fazy przemiany i przez to paraliżując tkanki. Środki nasenne są tylko surogatem snu. Stosujemy je w przypadku, kiedy nie da się usunąć stanu ustawicznego podrażnienia. Niekiedy stan narkotyzacji w jakiś organizm wpada pod ich wpływem, przejść może bezpośrednio w stan snu normalnego.

Reasumując to co wyżej powiedzieliśmy, dochodzimy do wniosku, że wszelkie przejawy życiowe dochodzą do skutku wtedy, kiedy cały cykl zjawisk warunkujących życie opiera się na korelacji, która znowu jest wynikiem harmonii. Widzimy stąd, że znużenie jest niejako koniecznością fizjologiczną, znajdujące swoje przeciwieństwo w pracy, którą zdolne są wykonywać ustroje o organizmach opartych na zrównoważeniu procesów życiowych i ich funkcyj.

R. N.

Jak długo powinna trwać przerwa obiadowa

Czas trwania przerwy w pracy jest zagadnieniem dużej wagi, które nie zostało dotąd w większości państw należycie unormowane. Na ogół istnieje w przemyśle tendencja do skrócenia przerwy obiadowej. Zaznacza się ona szczególnie w dużych miastach i zakładach pracy, w których zatrudniony personel mieszka zdala od warsztatu pracy. Tendencja ta jest wyrazem dążenia do skrócenia całego czasu pobytu pracownika w zakładzie pracy.

Jak donosi raport Międzynarodowego Biura Pracy o odżywianiu robotników, zauważono w zakładach, które stosują **skrócone przerwy obiadowe, wzrost zachorowań na choroby przewodu pokarmowego.** Powodem ich jest bądź to **nadmierny pośpiech i spożywanie zbyt gorących posiłków domowych, bądź też zastępowanie obiadu przez pokarmy suche i zimne,** przynoszone ze sobą, zazwyczaj chleb i herbatę. Czynniki te, jak podnoszą autorzy raportu, nie tylko wywołują cierpienia przewodu pokarmowego, lecz również **upośledzają w dużym stopniu robotnika;** przez odpowiednie unormowanie przerw w pracy niekorzystny ich wpływ na zdrowie mógłby być usunięty.

Powstaje pytanie, **jak długo powinna trwać przerwa obiadowa?**

Sprawę tę omawiano niedawno na dorocznym zebraniu niemieckiego Towarzystwa Ochrony Pracy we Frankfurcie n. M. Referent tego zagadnienia wyraził pogląd, **że w małych i średnich miastach, oraz w wypadkach, kiedy pracownicy mieszkają nieopodal zakładu pracy, należy stosować 1½ godzinną przerwę obiadową. W zakładach i instytucjach, stosujących tzw. angielski dzień pracy (nie podzielony dłuższą przerwą obiadową), czas przeznaczony na posiłek powinien wynosić co najmniej 30 do 40 minut.** W obliczeniu tym należy wziąć pod uwagę czas konieczny na umycie twarzy i rąk, zjedzenie posiłku i kilkunastominutowy wypoczynek po jedzeniu. **W zakładach „brudnych“ przerwa powinna być odpowiednio dłuższa.** Jest przy tym rzeczą bardzo pożądaną, ażeby pracownicy mogli otrzymać ciepły posiłek na miejscu, **w jadłodajni fabrycznej.**

Równocześnie zwrócono uwagę na konieczność stosowania małych, 15-minutowych przerw na śniadanie w tych zakładach pracy, w których robotnicy odbywają dłuższą drogę z domu do fabryki. Jest bowiem faktem notorycznym znanym, że część z nich wskutek pośpiechu wychodzi prawie naczczo z domu i w tym stanie pracują do południa. Odbija się to ujemnie na ich zdrowiu.

Czy lepiej spać z wysoko czy też z nisko ułożoną głową?

Odpowiedź na to pytanie jest ściśle uzależniona od wieku i zdrowia osobnika.

U ludzi młodych i zdrowych pozycja podczas snu jest rzeczą obojętną. Nie mówimy oczywiście **o przyzwyczajeniach szkodliwych, jak spanie na brzuchu z nosem utkwionym w poduszce,** lub głową po czubek zakrytą itd. Przeszkadza to normalnemu oddychaniu i musi się odbić niekorzystnie na stanie ogólnym.

Ludzie starsi, u których mamy zmiany chorobowe w naczyniach mózgowych, muszą być ostrożniejsi. U nich będziemy unikali położenia, któreby ułatwiało napływ krwi do głowy — w tych przypadkach poradzimy ułożyć chorego wysoko conajmniej na dwóch, czasami na trzech poduszkach.

To samo możemy powiedzieć o chorych z dusznością (astmą, choroby serca, zapalenie płuc itd.). Tym osobnikom oddychanie przy leżeniu przychodzi z trudnością, ulżymy im, umożliwiając spanie w pozycji jak najbardziej siedzącej.

Co robić, gdy dziecko nabije sobie guza?

Przy największej nawet ostrożności zdarzają się często wypadki, że dziecko nabije sobie guza, co trafia się nawet i starszym. Przeważnie w takim wypadku przykłada się do stłuczonego miejsca jakąś stal, czy żelazo, względnie robi się okład zimny. Tymczasem należy uczynić zupełnie co innego, szczególnie, gdy idzie o dziecko. Należy wówczas przykładać okłady — nie zimne — lecz ciepłe, dobrze owinięte, aby ciepło należycie działało. Dziecko trzeba przy tym położyć, okłady zmieniać w krótkich odstępach.

Pożyteczne książki.

Dr W. Łuczyński. Czy i jak można zapobiec chorobie serca (z Serii Biblioteczki Higienicznej). Cena 2 złote. Autor, wychodząc z założenia, że zapobiegać jest łatwiej niż leczyć, zapoznaje czytelników z tymi najgłówniejszymi zjawiskami prawidłowego i nieprawidłowego mechanizmu krążenia, które mogą stanowić o zasadach higieny serca. Uświadomiony pacjent może współdziałać rozumnie z lekarzem przy jego wysiłkach powrócenia zdrowia. Dlatego też zainteresowanym gorąco polecamy tę książeczkę.

Dr M. Roziński. Technika miesienia (masażu) leczniczego z 69 rycinami. Cena 2 zł. Krótki, ale wyczerpujący podręcznik dla ludzi zajmujących się sztuką masowania leczniczego.

Prof. R. Razaffa-Rozbutt. Przemysł a zdrowie z ilustracjami. Cena 50 groszy. Broszurka bardzo pożyteczna dla każdego z pracowników przemysłowych. Bardzo treściwie opisuje wszystkie szkodliwości związane z wykonywaniem rozmaitych zawodów i sposoby ochrony przed nimi.

Dietetyka praktyczna. Cena 5 zł. Książka przeznaczona do użytku praktycznego pań domu i kierowniczek pensjonatów, sanatoriów, lecznic itp. zakładów, gdzie właściwe wykonanie przepisów dietetycznych jest poważnym działem lecznictwa.

Książki powyższe nabyć można lub sprowadzić przez księgarnię Gieryna (Bydgoszcz, Plac Teatralny).

Dr S. S.

Za dział ten odpowiada dr Stefan Świątecki w Bydgoszczy.

Tragedia więźnia Wyspy Diabelskiej.

Morderczy klimat dziesiątkuje skazańców.

Francuska kolonia karna w Guajanie ma być podobno już wkrótce zniesiona. Morderczy klimat, panujący w tym strasznym zakątku ziemi, stwarzał dla Europejczyków w kolonii tej prawdziwe piekło. Nie dziw też, że jednej z wysp nadano nazwę Wyspy Diabelskiej.

Dla zesłańców dotkliwym obostrzeniem kary była okoliczność, że po odcierpieniu wyznaczonej kary, skazaniec zmuszony był do przebywania jeszcze przez lat kilka w kolonii jako „wyzwoleniec“ (libre). Ten okres względnej wolności wzbudzał w zesłańcach zwykle większe jeszcze obawy, aniżeli czas spędzony w obozie karnym. Tam przynajmniej nie potrzebowali troszczyć się o codzienny kawałek chleba i o dach nad głową.

Niezisczczenie nadziei pokładanych w eksploatacji kolonii w Guajanie, przyczyniło się bez wątpienia do powzięcia zamiaru zniesienia tamtejszego miejsca zesłania. Niedawno znany pisarz i podróżnik angielski Nicol Smith, który już jako 17-letni chłopiec w kajaku swym objechał całą Europę wraz z Rosją i czas jakiś bawił w gościnie u „króla“ jednej z wysp Oceanii, odwiedził także Wyspę Diabelską. Opowiada on o tragicznych losach życiowych pewnej białej kobiety, mieszkającej już od lat wielu na wspomnianej wyspie. Jest nią niejaka madame Duer, będąca kiedyś wybitną przedstawicielką elity towarzyskiej Paryża.

Mąż jej, wysoki urzędnik administracyjny, oskarżony był o sprzeniewierzenie przy przeprowadzeniu rozdziału państwa i Kościoła we Francji wielkich sum pieniężnych i skazany został na deportację i dwunastoletni pobyt na Wyspie Diabelskiej. Wyrok ten raz na zawsze przekreślił egzystencję tego człowieka, pozbawiając go wszystkiego w życiu, prócz przywiązania i wierności żony. Pani Duer oświadczyła, że po odcierpieniu dwunastoletniej katorgi przez męża, połączy się z nim, by nadal wspólnie z nim wieść ciężki żywot osiedleńczy.

I dotrzymała słowa. Przez lat dwanaście od roku 1910 do 1922, żyła w zupełnym osamotnieniu we Francji, po czym rozpoczęła przygotowania do połączenia się z mężem. W tym celu musiała nasamprzód przeprowadzić formalności rozwodowe, gdyż tylko w ten sposób mogła wejść znów w posiadanie swego majątku, który, dopóki pozostawała w związku małżeńskim ze skazanym mężem, podlegał sekwestrowi państwowemu.

Przy spotkaniu pani Duer ledwo poznała męża swego. Morderczy klimat Wyspy Diabelskiej piętnuje skazańców na całe życie. Tym nie mniej, oboje zabrali się do stworzenia na ruinach nowego wspólnego życia. Od rządu francuskiego nabyli miniaturową wysepkę „Ilet la Mere“, by tam założyć ognisko domowe. Następnie nająwszy kilkunastu „wyzwoleńców“ rozpoczęli budowę domku mieszkalnego i zakładanie na bezlitośnie jałowym gruncie ogródka warzywnego.

Prace już od samego początku szły bardzo opornie. Na robocie „wyzwoleńców“ polegać nie było można i Duer z żoną zmuszeni byli osobiście ciężko fizycznie pracować. — Spodziewane ze sprzedaży warzyw i złowionych ryb zyski, okazały się iluzoryczne, dzięki niechętnemu ustosunkowaniu się tubylczej ludności do „kolonizatorów“.

Duerowie nie tracili jednak nadziei lepszej przyszłości, spodziewając się lada dzień nadejścia z Francji upragnionego pozwolenia na powrót do kraju. Ale złowieszcze fatum nie przestawało nadal gnębić nieszczęsnych ludzi. Któregoś dnia usynowiony przez Duerów i tkliwie kochany chłopiec-sierota George wpadł do morza i został zaraz pożarty przez rekiny, od których roją się tamtejsze wody. Ale i ten cios nie miał być jeszcze ostatnim. Tak żarliwie oczekiwane pismo z Paryża nadeszło wreszcie w roku 1932.

Zawierało ono wiadomość o odmownym załatwieniu prośby skazańca, który pozostawać miał na zesłaniu do końca życia. Do końca życia było Duerowi jednak już niedaleko, zmarł bowiem w dwa miesiące później. Pani Duer, kobieta 50-letnia, pozostaje dotąd w Guajanie, żyjąc w skrajnej nędzy. Do Francji powracać już nie chce.

Nowa broń w najbliższej wojnie.

Dawniej rozpoczynały się wojny w przedpokojach gabinetów panujących, dzisiaj zaś w laboratoriach. Są one niejako główną próbą tego, co przepracowali uczeni poprzednio w swoich pracowniach. Do takich ostatnich wynalazków należy kula Gerlicka „Ultra“, która przebija nawet pancerze ze stali czy niklu, grubości 2½ cm. Przez pancerz lekkich tanków przechodzi ta kula, jak przez masło. Drugim wynalazkiem jest półautomatyczny karabin, mogący być obsługiwany przez zupełnego laika. Wyrzuca on 60 kul na minutę, waży 8 kg. W promieniu 500 m trafia każdy przedmiot bezapelacyjnie. Używali go do tej pory gangsterzy amerykańscy, nie mniej jednak zainteresowały się nim sfery wojskowe.

W Ameryce rośnie wszystko

Raj dla drobnego rolnictwa. — Stepy kanadyjskie zasiane pszenicą. — Floryda kwitnącym ogrodem.

Ameryka jest krajem tysiąca możliwości. Prawdę tę, która w odniesieniu do kontynentu amerykańskiego stała się już komunałem — uwypukla wydane niedawno przez instytut geograficzny w Monachium dzieło prof. Drygalskiego pt. „Krajobraz amerykański — jego powstanie i rozwój". Przeznaczona dla geologów praca ta daje pogląd nie tylko na odrębność krajobrazu amerykańskiego, który dzieli na 5 podstawowych stref, ale również na możliwości rolnicze Nowego Świata.

W odległości 1000 km od Gór Skalistych i 650 km od zatoki meksykańskiej rozciąga się pagórkowaty Kraj Ozark, którego krajobraz uległ w ciągu jednego wieku całkowitemu przekształceniu. Bory sosnowe, pokrywające cały ten obszar, padły pod siekierą kolonizatorów, którzy przybyli tu pod koniec XVIII wieku. Koloniści znaleźli tu wszystkie warunki skromnej, ale pewnej egzystencji: dziczyznę w lasach, bogato zarybione rzeki, zdrową wodę, żyzne pastwiska i glebę, nadającą się do uprawy zbóż, roślin włókienistych, warzyw i drzew owocowych.

Był to wymarzony obszar dla małego rolnika, szukającego możliwie całkowitej samowystarczalności. Dziś jeszcze w okręgu tym są strefy, w których rolnicy zużywają sami ponad 50% produkcji rolnej. Źródłem dochodów jest gospodarka hodowlana, głównie bydła i świń. Na drugim miejscu pod względem dochodowości stoi produkcja nabiału, głównie mleka — dalej idzie pszenica, a w okręgach południowych uprawa bawełny.

Kanada zajmuje w świecie 'pierwsze miejsce jako kraj eksportujący pszenicę.

W dwóch latach nadzwyczaj dobrych żniw, tj. w r. 1915 i 1922, na głowę ludności przypadało w Kanadzie 45 buszli pszenicy, podczas gdy w latach najlepszych zbiorów w Stanach Zjednoczonych cyfra ta nie przekroczyła 10 buszli. Olbrzymie prerie trzech głównych prowincyj kanadyjskich Manitoba, Saskaczewan i Alberta zamienione zostały na urodzajne łany pszeniczne, których produkcja ulega jednak dość silnym wahaniom od 30 buszli do 6 buszli rocznie z 1 akra ziemi. W Saskaczawan obszar uprawy pszenicy wzrósł z 3,6 mil. akrów w 1908 r. na 16 mil. akrów w 1932 r. W prowincji Alberta odpowiednie cyfry wynoszą 0,2 mil. akrów i 8,2 mil. akrów. W prowincji Manitoba obszar uprawy utrzymuje się mniej więcej na tym samym poziomie.

Drugim po pszenicy najczęściej uprawianym zbożem w Kanadzie jest owies. Uprawa rolna w Kanadzie posiada charakter wybitnie ekstensywny, co wynika z rozległości obszarów uprawnych. Łany pszenicy czy owsa ciągną się niekiedy kilometrami. W tych warunkach szerokie zastosowanie musiały znaleźć maszyny rolnicze, od traktorów począwszy, a skończywszy na innych udoskonaleniach technicznych. Użycie maszyn pozwoliło na zredukowanie do minimum siły roboczej. W Kanadzie nie należy do rzadkości fakt, że na obszarze 350 ha, w okresie przedżniwnym gospodaruje 3 ludzi. Kryzys na rynku pszenicy, jaki zaznaczył się od 1930 r., spowodował przerzucenie się znacznej części farmerów na gospodarkę hodowlaną.

Najciekawszym pod względem struktury rolnej krajem w Ameryce jest Floryda. Położona w strefie uprawy bawełny prowincja ta przypomina, zewnętrznie przynajmniej okres, jaki istniał przed zniesieniem niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych. Podobnie jak przed 60 laty, dziś jeszcze znajdują się na Florydzie olbrzymie plantacje trzech dla gospodarki stanów południowych podstawowych roślin: bawełny, tytoniu i kukurydzy. Rośliny te wymagają nadzwyczaj troskliwej pielęgnacji, skutkiem czego w plantacjach na Florydzie znajdują zatrudnienie liczni robotnicy rolni, którymi dziś jeszcze, podobnie jak w okresie niewolnictwa, są murzyni. Drugą charakterystyczną cechą upraw rolnych na Florydzie są rozległe obszary warzywnicze, gdzie oprócz zwykłych warzyw dojrzewają truskawki, pomidory, fasola i melony. Doskonała organizacja zbytu dostarcza artykułów tych, dojrzewających na Florydzie w miesiącach zimowych, do dalekich ośrodków północnych. Do r. 1917 Floryda była jednym z centrów uprawy ananasów. Wobec silnej konkurencji plantacyj hawańskich i kubańskich, rolnicy na Florydzie zarzucili uprawę ananasów, przerzucając się na bardziej intratną uprawę warzyw i jarzyn. Na odwodnionych obszarach bagnistych wyrastają plantacje trzciny cukrowej, której uprawy zajmują obecnie obszar, wynoszący około 6.000 ha. Olbrzymie połacie Florydy pokryte są plantacjami drzew cytrynowych, pomarańczowych oraz ich krzyżówki, znanej pod nazwą „grap frut".

Jak widzimy z tego krótkiego zestawienia, kontynent amerykański jest pod względem rolniczym przynajmniej w najpełniejszym znaczeniu tego słowa — samowystarczalnym. W Ameryce rośnie dosłownie — wszystko.

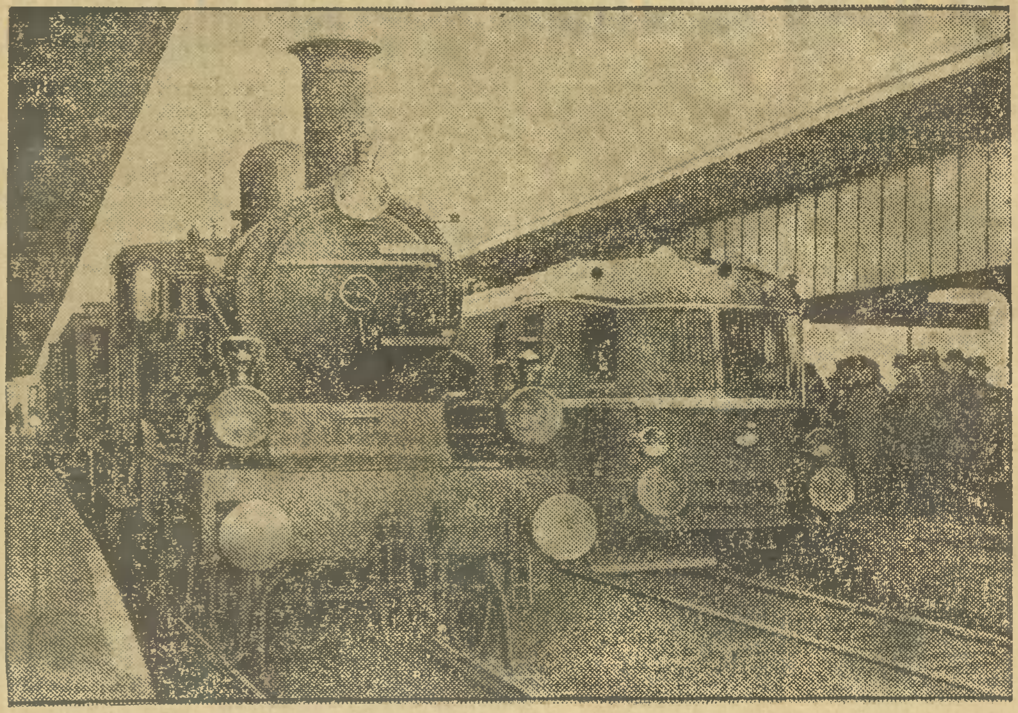
Nagroda literacka
za najlepsze utwory murzyńskie.

Ministerstwo oświaty stanów południowo-afrykańskich, w porozumieniu z międzynarodowym instytutem badań nad kulturą ludów afrykańskich ustanowiło szereg nagród za najlepsze utwory poetyckie w języku tubylczym plemion murzyńskich. Do nagrody przedstawione być ma[illegible] ciekawsze opowieści, bajki, pieśni oraz opisy dawnych zwyczajów i tradycyj. Nagrodzone utwory wejdą do podręczników szkolnych dla tubylczej ludności ziem południowo-afrykańskich.

Czyste dzieci nie opłacają szkoły.

Ministerstwo oświaty w Guatemala wprowadziło dla dzieci szkolnych specjalne świadectwa czystości. Zależnie od stopnia uzyskanego z czystości ciała, ubrania, obuwia, porządnego utrzymania książek, kajetów itp., ustalona będzie wysokość opłaty szkolnej. Im lepszy stopień z czystości, tym mniejsze opłaty Od chwili wprowadzenia tych świadectw czystość dzieci wzrasta, a proporcjonalnie do tego maleją wpływy uczelni guatemalskich. Istnieje nadzieja, że dzieci guatemalskie będą niezadługo wzorem czystości, za to kasy szkół schudną zupełnie.

Spotkanie dwóch epok.

Na dworcu w Akwizgranie spotkał się najnowszy duński pociąg błyskawiczny ze starą holenderską lokomotywą z r. 1905.

Technika przyszłej wojny

Aparaty do celowania w ciemności.

W urzędowych sprawozdaniach z zeszłorocznych jesiennych manewrów armii niemieckiej znajduje się następujące zdanie: „Ćwiczenia te miały na celu wypróbowanie metody optycznego celowania przy armatach przeciwlotniczych".

Zdanie to posiada dla fachowca głęboką wymowę. Już w roku 1934 mówiono o pierwszym wynalazku niemieckim, pozwalającym na skuteczny obstrzał obiektów nieprzyjacielskich nawet w nocy. Aparaty do celowania optycznego, skonstruowane w wojskowym laboratorium, wypróbowane zostały przez bawarskie oddziały wojskowe pod Augsburgiem. Pierwsze próby wykazały niezwykłą precyzyjność aparatów, pozwalającego na absolutną pewność strzału na odległość 800 metrów.

Istota wynalazku, strzeżona tajemnicą wojskową, stopniowo jedynie przenikała do szerszej wiadomości. Aparat do celowania optycznego składał się z instrumentu, zbudowanego na wzór kamery fotograficznej, umieszczonego na lufie karabinu w miejscu, gdzie zazwyczaj znajduje się celownik. Na miejscu muszki umieszczono mikroskopijny reflektor, zasilany prądem z akumulatora. Przy zamkniętym obwodzie prądu, można było w chwili działania reflektora zauważyć ledwo dostrzegalne żarzenie, żadnego natomiast błysku światła. Celowanie nie odbywa się w sposób dotychczasowy. Karabin, zaopatrzony w przyrząd do celowania optycznego, bierze się pod pachę tak, by tarcza matowa, znajdująca się na wierzchu aparatu, była dobrze widoczna, niejako na oku strzelca. Skoro wysłane z aparatu infraczerwone promienie napotykały na przeszkodę — na tarczy matowej pojawiał się błysk. Strzelec, zauważywszy błysk, nadawał karabinowi takie położenie, by refleks wywoływany na tarczy znalazł się ściśle na linii celownika i muszki. Pociągnięcie za cyngiel w tym momencie, gwarantowało bezwzględną pewność strzału.

UDOSKONALONE PRZYRZĄDY NA ARMATACH PRZECIWLOTNICZYCH.

Po przeprowadzeniu pomyślnych prób z nowym aparatem dostosowanym do karabinu piechoty, instytut badania promieniowania w Tanie otrzymał z ministerstwa wojny polecenie udoskonalenia wynalazku w kierunku rozszerzenia jego zasięgu i przystosowania go do artylerji przeciwlotniczej.

Dzięki zastosowaniu reflektorów lustrzanych oraz umieszczenia aparatu na ruchomej osi, można było uchwycić nieprzyjacielski samolot na tarczy matowej jeszcze przed znalezieniem się na linii obstrzału. W chwili, gdy refleks świetlny na tarczy przechodził przez drugi punkt, odpowiadający linii strzału, następował odstrzał. Udoskonalony wynalazek pozwala na obstrzał obiektów nieprzyjacielskich samolotów na dystans 2.000 metrów.

SAMOLOTY WYKRYWAJĄCE APARATY NIEPRZYJACIELSKIE.

W dążeniu do przesunięcia maksymalnej granicy zasięgu aparatu, umożliwiającego celowanie w ciemności, niemieckie ministerstwo lotnictwa powołało do życia specjalne eskadry patrolujące, wydzielone z eskadr lotniczych i przyłączone do bateryj przeciwlotniczych. Samoloty przeznaczone do wyśledzenia nocą aparatów nieprzyjacielskich, mają wmontowane na skrzydłach dwa reflektory, wysyłające promienie infraczerwone. Reflektory te, umieszczone na ruchomej osi, mogą być odpowiednio nastawione we wszystkich kierunkach poziomych i pionowych. Jeden samolot obsługuje 4 armaty przeciwlotnicze, ustawione w różnych punktach. Pilot, wzbiwszy się w górę, przeszukuje przy pomocy swego aparatu znajdującą się dokoła niego przestrzeń, przy czym niewidoczne dla oka, ani niedostrzegalne przy pomocy dotychczasowych przyrządów optycznych promienie infraczerwone, wysyłane we wszystkich kierunkach, nie zdradzają jego obecności. Gdy na matowej płycie pojawi się refleks, pochodzący z zetknięcia się czerwonych promieni z aparatem nieprzyjacielskim, pilot przy pomocy specjalnych urządzeń ustala wysokość, szybkość i kierunek lotu aparatu nieprzyjacielskiego. Ustaliwszy pozycję przeciwnika, pilot podaje ją radiotelegrafem swej baterii, która od razu rozpoczyna ogień. Użycie samolotów patrolujących, zaopatrzonych w reflektory do wysyłania promieni infraczerwonych, pozwala na wykrycie aparatów nieprzyjacielskich już na odległość 6 tys. metrów.

Zbyteczne dodawać, jak olbrzymie znaczenie posiada fakt ten dla obrony przeciwlotniczej.

———o———

Nieszkodliwy zbieracz.

Zamiłowanie i zarobek.

Filatelista! — pisze jeden z poważnych obserwatorów stosunków w Europie. Oryginał! Nieszkodliwy zbieracz, zabawiający się ciułaniem znaczków pocztowych, tych niepozornych obrazków, których miliony wędrują co dnia na kopertach do koszów na całym świecie.

Njassa, to posiadłość brytyjska w Afryce — mówi 9-letni zuch, lepiąc znaczki do brudnego brulionu.

— Skąd znasz tak doskonale geografię?

— Niassa ma piękne znaczki pocztowe z żyrafami i wielbłądami. Piękne. Błękitne, zielone, pomarańczowe. Tylko bardzo drogie. Dziesięć groszy sztuka. Jeszcze takiego nie mam, ale mam z Australii z kangurem i z Borneo z tapirem.

Filatelistyka to już dzisiaj nie mania, ani poglądowa lekcja geografii. Filatelistyka dziś — to nauka, to badanie i ślęczenie, to żmudna praca, wymagająca niesłychanej cierpliwości, znajomości, pedanterii i nakładów pieniężnych.

Album, katalog, pinceta, lupa, mikroskop, ząbkomierz, przewodnik kolorów, wykrywacz znaków wodnych, tajemnicze terminy — nieodzowne przybory filatelisty.

Dziś filatelistyka ma miliony przyjaciół. We wszystkich krajach i we wszystkich zawodach. Sport coraz bardziej popularny, coraz kosztowniejszy.

Włochy wydały znaczek stulirowy. Niemcy wydały już 10 seryj w ciągu roku. Większość to wydania dobroczynne z wysokimi dopłatami na projektowany cel. „Wystawa filatelistyczna w Królewcu", olimpiada zimowa, olimpiada letnia, brunatna wstęga Niemiec w Monachium; pamiątkowe: ku czci fabrykanta roweru Goerickego, wynalazców samochodu Daimlera i Benza, z okazji lotu Zeppelina LX 129, kongres gmin, zjazd partyjny w Norymberdze. Nie widać końca.

Francja wydała znaczek lotniczy 50-frankowy.

Dokąd to prowadzi? List z zagranicy, express polecony, kosztuje 10 lirów czy franków. Po co tak wysokie wartości, które nigdy nie wejdą w obieg?

Filateliści. Miliony zapalonych zbieraczy, którzy kupią, by mieć w zbiorze. Miliony marek, szylingów, franków czy lirów wpływają co miesiąc z zagranicy. Do kraju wpływają dewizy. Wykorzystać każdą okazję, wydać nowe znaczki jak najwyższych wartości. Zawsze się sprzedadzą i podreperują nadszarpnięte budżety ministerstw poczty.

Ruch. Dobrobyt. Wykorzystywanie koniunktury, robienie interesów na pasji. Nic dziwnego i nic nowego. Na tym zarabiali modni malarze i poczytni pisarze. Na tym zarabiali domy konfekcyjne, salony mód i modystki.

Robienie interesów i zamiłowanie.

Almanach — nie gotajski.

Kierownictwo Scotland Yardu w Londynie w porozumieniu z paryską Surete National oraz niemiecką i wiedeńską policją i amerykańską brygadą M. G. stworzoną specjalnie do walki z gangsterstwem, postanowiło wydać specjalny kalendarz międzynarodowego świata przestępczego. Almanach ten zawierać będzie fotografie, odciski palców i opisy wszystkich międzynarodowych złodziejów, oszustów, handlarzy żywym towarem, fałszerzy czeków i wszelkiego rodzaju aferzystów, przy czym uwzględniony ma być szereg „niebieskich ptaków" żerujących na niwie dziennikarskiej. W tej sprawie kierownictwo Scotland Yardu zamierza zwrócić się do policji polskiej o statystyczne dane oraz o personalia wszystkich osób w ostatnim 10-cioleciu zamieszanych w afery prasowe. Jak się okazało, pod tym względem bijemy rekord przestępczości. Almanach ten ukaże się w połowie kwietnia i przeznaczony jest wyłącznie dla policji.

„Dom leniwych".

W Bostonie otwarto niedawno sanatorium, które nazwano „domem leniwych". Regulamin tego domu wypoczynkowego zezwala przyjmowanie jedynie osób czynnych zawodowo mogących wylegitymować się zaświadczeniem pracodawcy. Zasadniczym warunkiem pobytu jest zupełne nieróbstwo. Pensjonariusze podpisują zobowiązanie, że nie będą spełniali żadnej, nawet najmniejszej pracy. Pobyt w sanatorium jest dość drogi. W koszty te wliczona jest jednak liczna obsługa, która załatwia wszystkie sprawy pacjenta, nie wyłączając jego korespondencji prywatnej. Wizyt w tym najoryginalniejszym sanatorium przyjmować nie wolno, gdyż rozmowa jest także pracą.

Ze świata medycyny

Z teki K! Aesculapia — Poznań.

Znużenie, wypoczynek.

Przejawem życia jest ciągła przemiana materii, która polega na asymilacji i dezasymilacji. Asymilacja i dezasymilacja w różnych okresach życia organizmu nie znajdują się w ciągłej równowadze. I tak w okresie rozwoju organizmu asymilacja bierze górę nad dezasymilacją, a motywowane jest to potrzebą materiału budulcowego dla rosnącego organizmu. Zbilansowanie asymilacji i dezasymilacji następuje w wieku dojrzałym, kiedy obydwa procesy się równoważą. Dezasymilacja góruje w wieku starszym, kiedy dzięki procesom degeneratywnym tkanka coraz bardziej zatraca swoje cechy rozrodne i regeneruje się na korzyść tkanki małowartościowej — tkanki łącznej.

Asymilacja jest zjawiskiem twórczym, polegającym na wytwarzaniu innych ciał usprawniających funkcję danej komórki. Natomiast dezasymilacja jest zjawiskiem wprost przeciwnym, polegającym na rozpadzie ciał, które są niejako materiałem spalinowym, szkodliwym dla prawidłowej funkcji komórki. Łatwo stąd zrozumieć, że komórki zaopatrzone w ciała odżywcze zdolne są do normalnego wykonywania swej czynności i przyczyniają się do usprawnienia funkcji organów — usprawnienie zaś poszczególnych organów przyczynia się do prawidłowej funkcji całego organizmu. Komórka obarczona produktami przemiany materii, fizjologicznie dla niej szkodliwemi, zatraca swą siłę energetyczną i powierzone jej przez naturę zadanie nie spełnia dokładnie. W sumie daje obraz znużenia.

Widomym znakiem życia jest praca, jaką może wykonać jakikolwiek ustrój. Pracę zdefiniowaną jako pokonywanie oporu możemy zrozumieć tylko tam, gdzie mamy do czynienia z elementami uorganizowanymi, żywymi. Każda praca dochodzi do skutku dzięki ruchom, które znowu są wypadkową elementarnych funkcyj poszczególnych komórek. Impulsem do wykonywania każdego ruchu jest podnieta, obojętnie czy pochodzenia zewnętrznego lub wewnętrznego. Jeśli mowa o podnietach, to już nie sposób pominąć układ nerwowy, dzięki któremu do skutku dochodzą wszelkie przejawy tkanki mięśniowej, manifestujące się w skurczach, skoordynowanie ich daje w efekcie pracę. Wynikiem ciągłej pracy jest zjawisko znużenia, które polega na tym, że w poszczególnych komórkach wytwarzają się produkty przemiany materii, zatruwające normalną sprawność komórkową. Głównym materiałem odżywczym dla komórki jest tlen, który wyzwala energię komórkową a jej wynikiem jest produkcja kwasu węglowego narkotyzującego czynność komórkową. Tkanka nerwowa, jako tkanka najszlachetniejsza i najwyżej zorganizowana, jest przede wszystkim wrażliwa i czuła na wszelkie zjawiska dezasymilacji. Wynikiem znużenia tej tkanki jest przede wszyskim brak reakcji ujawniającej się w upośledzonej pobudliwości i wysyłaniu podniet do wszystkich zakończeń nerwowych mieszczących się w tkankach organizmu. Typowym obrazem tego stanu rzeczy jest sen, który nie jest niczym innym, jak procesem regeneracyjnym dla zatrutych produktami przemiany materii komórek. A więc sen, w szerszym słowa znaczeniu wypoczynek jest pewnego rodzaju pracą nad usunięciem balastu, jakim obarczona została komórka w okresie wykonywania swojej funkcji a więc podczas pracy. Zjawisko snu nie zostało jeszcze definitywnie po dzień dzisiejszy należycie rozwiązane. Istnieje kilka teoryi, próbujących wytłumaczyć sen. I tak między innymi teoria toksykologiczna snu, która to ostatnie zjawisko tłumaczy zatruciem, podczas czuwania, centralnego układu nerwowego. Druga teoria mechaniczna, która tłumaczy zjawisko snu złączeniem i wyłączeniem recepterów zakończeń nerwowych. Dalsze teorie są kombinacjami tych dwóch krańcowych.

Jeśli w komórce zaznacza się już nietylko brak tlenu, ale i brak ciał odżywczych, jak ciał białkowych, węglowodanowych i tłuszczowych oraz czynników uzupełniających (hormonów, witamin), wtedy mamy do czynienia już nie tylko ze znużeniem. Usunąć ten stan można tylko przez normalny dowóz materiału pokarmowego. Do zjawiska wyczerpania przyczyniają się w głównej mierze mięśnie, które nie tylko zużywają ciała odżywcze dostarczane z zewnątrz, ale i nagromadzone zapasy wewnątrz komórkowe zużywają. Redukcja tych ostatnich prowadzi do procesów degeneratywnych, co w sumie daje obraz ogólnego wyniszczenia, charłactwa.

Nie od rzeczy wydaje mi się wtrącić kilka słów o środkach nasennych. Środki te wywołują narkozę, rodzaj zatrucia. Wprawdzie podczas takiej narkozy tak jak w śnie zwykłym ograniczone zostaje pobudzenie fazy dezasymilacyjnej, ale jednocześnie temu samemu losowi ulega i przyswajanie (asymilacja), działając hamująco na obie fazy przemiany i przez to paraliżując tkanki. Środki nasenne są tylko surogatem snu. Stosujemy je w przypadku, kiedy nie da się usunąć stanu ustawicznego podrażnienia. Niekiedy stan narkotyzacji w jaki organizm wpada pod ich wpływem, przejść może bezpośrednio w stan snu normalnego.

Reasumując to co wyżej powiedzieliśmy, dochodzimy do wniosku, że wszelkie przejawy życiowe dochodzą do skutku wtedy, kiedy cały cykl zjawisk warunkujących życie opiera się na korelacji, która znowu jest wynikiem harmonii. Widzimy stąd, że znużenie jest niejako koniecznością fizjologiczną, znajdujące swoje przeciwieństwo w pracy, którą zdolne są wykonywać ustroje o organizmach opartych na zrównoważeniu procesów życiowych i ich funkcyj.

R. N.

Jak długo powinna trwać przerwa obiadowa

Czas trwania przerwy w pracy jest zagadnieniem dużej wagi, które nie zostało dotąd w większości państw należycie unormowane. Na ogół istnieje w przemyśle tendencja do skrócenia przerwy obiadowej. Zaznacza się ona szczególnie w dużych miastach i zakładach pracy, w których zatrudniony personel mieszka zdala od warsztatu pracy. Tendencja ta jest wyrazem dążenia do skrócenia całego czasu pobytu pracownika w zakładzie pracy.

Jak donosi raport Międzynarodowego Biura Pracy o odżywianiu robotników, **zauważono w zakładach, które stosują skrócone przerwy obiadowe, wzrost zachorowań na choroby przewodu pokarmowego.** Powodem ich jest bądź to **nadmierny pośpiech i spożywanie zbyt gorących posiłków domowych, bądź też zastępowanie obiadu przez pokarmy suche i zimne,** przynoszone ze sobą, zazwyczaj chleb i herbatę. Czynniki te, jak podnoszą autorzy raportu, nie tylko wywołują cierpienia przewodu pokarmowego, lecz również **upośledzają w dużym stopniu robotnika;** przez odpowiednie unormowanie przerw w pracy niekorzystny ich wpływ na zdrowie mógłby być usunięty.

Powstaje pytanie, **jak długo powinna trwać przerwa obiadowa?**

Sprawę tę omawiano niedawno na dorocznym zebraniu niemieckiego Towarzystwa Ochrony Pracy we Frankfurcie n. M. Referent tego zagadnienia wyraził pogląd, że **w małych i średnich miastach, oraz w wypadkach, kiedy pracownicy mieszkają nieopodal zakładu pracy, należy stosować 1½ godzinną przerwę obiadową. W zakładach i instytucjach, stosujących tzw. angielski dzień pracy (nie podzielony dłuższą przerwą obiadową), czas przeznaczony na posiłek powinien wynosić co najmniej 30 do 40 minut.** W obliczeniu tym należy wziąć pod uwagę czas konieczny na umycie twarzy i rąk, zjedzenie posiłku i kilkunastominutowy wypoczynek po jedzeniu. **W zakładach „brudnych" przerwa powinna być odpowiednio dłuższa.** Jest przy tym rzeczą bardzo pożądaną, ażeby pracownicy mogli otrzymać ciepły posiłek na miejscu, **w jadłodajni fabrycznej.**

Równocześnie zwrócono uwagę na konieczność stosowania małych, 15-minutowych przerw na śniadanie w tych zakładach pracy, w których robotnicy odbywają dłuższą drogę z domu do fabryki. Jest bowiem faktem notorycznie znanym, że część z nich wskutek pośpiechu wychodzi prawie naczczo z domu i w tym stanie pracują do południa. Odbija się to ujemnie na ich zdrowiu.

Czy lepiej spać z wysoko
czy też z nisko ułożoną głową?

Odpowiedź na to pytanie jest ściśle uzależniona od wieku i zdrowia osobnika.

U ludzi młodych i zdrowych pozycja podczas snu jest rzeczą obojętną. Nie mówimy oczywiście **o przyzwyczajeniach szkodliwych, jak spanie na brzuchu z nosem utkwionym w poduszce,** lub głową po czubek zakrytą itd. Przeszkadza to normalnemu oddychaniu i musi się odbić niekorzystnie na stanie ogólnym.

Ludzie starsi, u których mamy zmiany chorobowe w naczyniach mózgowych, muszą być ostrożniejsi. U nich będziemy unikali położenia, któreby ułatwiało napływ krwi do głowy — w tych przypadkach poradzimy ułożyć chorego wysoko conajmniej na dwóch, czasami na trzech poduszkach.

To samo możemy powiedzieć o chorych z dusznością (astmą, choroby serca, zapalenie płuc itd.). Tym osobnikom oddychanie przy leżeniu przychodzi z trudnością, ulżymy im, umożliwiając spanie w pozycji jak najbardziej siedzącej.

Co robić, gdy dziecko nabije sobie guza?

Przy największej nawet ostrożności zdarzają się często wypadki, że dziecko nabije sobie guza, co trafia się nawet i starszym. Przeważnie w takim wypadku przykłada się do stłuczonego miejsca jakąś stal, czy żelazo, względnie robi się okład zimny. Tymczasem należy uczynić zupełnie co innego, szczególnie, gdy idzie o dziecko. Należy wówczas przykładać okłady — nie zimne — lecz ciepłe, dobrze owinięte, aby ciepło należycie działało. Dziecko trzeba przy tym położyć, okłady zmieniać w krótszych odstępach.

Pożyteczne książki.

Dr W. Łuczyński. Czy i jak można zapobiec chorobie serca (z Serii Biblioteczki Higienicznej). Cena 2 złote. Autor, wychodząc z założenia, że zapobiegać jest łatwiej niż leczyć, zapoznaje czytelników z tymi najgłówniejszymi zjawiskami prawidłowego i nieprawidłowego mechanizmu krążenia, które mogą stanowić o zasadach higieny serca. Uświadomiony pacjent może współdziałać rozumnie z lekarzem przy jego wysiłkach powrócenia zdrowia. Dlatego też zainteresowanym gorąco polecamy tę książeczkę.

Dr M. Roziński. Technika mięsienia (masażu) leczniczego z 69 rycinami. Cena 2 zł. Krótki, ale wyczerpujący podręcznik dla ludzi zajmujących się sztuką masowania leczniczego.

Prof. R. Razaffa-Rozbutt. Przemysł a zdrowie z ilustracjami. Cena 50 groszy. Broszurka bardzo pożyteczna dla każdego z pracowników przemysłowych. Bardzo treściwie opisuje wszystkie szkodliwości związane z wykonywaniem rozmaitych zawodów i sposoby ochrony przed nimi.

Dietetyka praktyczna. Cena 5 zł. Książka przeznaczona do użytku praktycznego pań domu i kierowniczek pensjonatów, sanatoriów, lecznic itp. zakładów, gdzie właściwe wykonanie przepisów dietetycznych jest poważnym działem lecznictwa.

Książki powyższe nabyć można lub sprowadzić przez księgarnię Gieryna (Bydgoszcz, Plac Teatralny).

Dr S. S.

Za dział ten odpowiada dr Stefan Świątecki w Bydgoszczy.

Tragedia więźnia
Wyspy Diabelskiej.

Morderczy klimat dziesiątkuje skazańców.

Francuska kolonia karna w Guajanię ma być podobno już wkrótce zniesiona. Morderczy klimat, panujący w tym strasznym zakątku ziemi, stwarzał dla Europejczyków w kolonii tej prawdziwe piekło. Nie dziw też, że jednej z wysp nadano nazwę Wyspy Diabelskiej.

Dla zesłańców dotkliwym obostrzeniem kary była okoliczność, że po odcierpieniu wyznaczonej kary, skazaniec zmuszony był do przebywania jeszcze przez lat kilka w kolonii jako „wyzwoleniec" (libre). Ten okres względnej wolności wzbudzał w zesłańcach zwykle większe jeszcze obawy, aniżeli czas spędzony w obozie karnym. Tam przynajmniej nie potrzebowali troszczyć się o codzienny kawałek chleba i o dach nad głową.

Nieziszczenie nadziei pokładanych w eksploatacji kolonii w Guajanie, przyczyniło się bez wątpienia do powzięcia zamiaru zniesienia tamtejszego miejsca zesłania. Niedawno znany pisarz i podróżnik angielski Nicol Smith, który już jako 17-letni chłopiec w kajaku swym objechał całą Europę wraz z Rosją i czas jakiś bawił w gościnie u „króla" jednej z wysp Oceanii, odwiedził także Wyspę Diabelską. Opowiada on o tragicznych losach życiowych pewnej białej kobiety, mieszkającej już od lat wielu na wspomnianej wyspie. Jest nią niejaka madame Duer, będąca kiedyś wybitną przedstawicielką elity towarzyskiej Paryża.

Mąż jej, wysoki urzędnik administracyjny, oskarżony był o sprzeniewierzenie przy przeprowadzeniu rozdziału państwa i Kościoła we Francji wielkich sum pieniężnych i skazany został na deportację i dwunastoletni pobyt na Wyspie Diabelskiej. Wyrok ten raz na zawsze przekreślił egzystencję tego człowieka, pozbawiając go wszystkiego w życiu, prócz przywiązania i wierności żony. Pani Duer oświadczyła, że po odcierpieniu dwunastoletniej katorgi przez męża, połączy się z nim, by nadal wspólnie z nim wieść ciężki żywot osiedleńczy.

I dotrzymała słowa. Przez lat dwanaście od roku 1910 do 1922, żyła w zupełnym osamotnieniu we Francji, po czym rozpoczęła przygotowania do połączenia się z mężem. W tym celu musiała nasamprzód przeprowadzić formalności rozwodowe, gdyż tylko w ten sposób mogła wejść znów w posiadanie swego majątku, który, dopóki pozostawała w związku małżeńskim ze skazanym mężem, podlegał sekwestrowi państwowemu.

Przy spotkaniu pani Duer ledwo poznała męża swego. Morderczy klimat Wyspy Diabelskiej piętnuje skazańców na całe życie. Tym nie mniej, oboje zabrali się do stworzenia na ruinach nowego wspólnego życia. Od rządu francuskiego nabyli miniaturową wysepkę „Ilet la Mere", by tam założyć ognisko domowe. Następnie nająwszy kilkunastu „wyzwoleńców" rozpoczęli budowę domku mieszkalnego i zakładanie na bezlitośnie jałowym gruncie ogródka warzywnego.

Prace już od samego początku szły bardzo opornie. Na robocie „wyzwoleńców" polegać nie było można i Duer z żoną zmuszeni byli osobiście ciężko fizycznie pracować. — Spodziewane ze sprzedaży warzyw i złowionych ryb zyski, okazały się iluzoryczne, dzięki niechętnemu ustosunkowaniu się tubylczej ludności do „kolonizatorów".

Duerowie nie tracili jednak nadziei lepszej przyszłości, spodziewając się lada dzień nadejścia z Francji upragnionego pozwolenia na powrót do kraju. Ale złowieszcze fatum nie przestawało nadal gnębić nieszczęsnych ludzi. Któregoś dnia usynowiony przez Duerów i tkliwie kochany chłopiec-sierota George wpadł do morza i został zaraz pożarty przez rekiny, od których roją się tamtejsze wody. Ale i ten cios nie miał być jeszcze ostatnim. Tak żarliwie oczekiwane pismo z Paryża nadeszło wreszcie w roku 1932.

Zawierało ono wiadomość o odmownym załatwieniu prośby skazańca, który pozostawać miał na zesłaniu do końca życia. Do końca życia było Duerowi jednak już niedaleko, zmarł bowiem w dwa miesiące później. Pani Duer, kobieta 50-letnia, pozostaje dotąd w Guajanie, żyjąc w skrajnej nędzy. Do Francji powracać już nie chce.

—::—

Nowa broń w najbliższej wojnie.

Dawniej rozpoczynały się wojny w przedpokojach gabinetów panujących, dzisiaj zaś w laboratoriach. Są one niejako główną próbą tego, co przepracowali uczeni poprzednio w swoich pracowniach. Do takich ostatnich wynalazków należy kula Gerlicka „Ultra", która przebija nawet pancerze ze stali czy niklu, grubości 2½ cm. Przez pancerz lekkich tanków przechodzi ta kula, jak przez masło. Drugim wynalazkiem jest półautomatyczny karabin, mogący być obsługiwany przez zupełnego laika. Wyrzuca on 60 kul na minutę, waży 8 kg. W promieniu 500 m trafia każdy przedmiot bezapelacyjnie. Używali go do tej pory gangsterzy amerykańscy, nie mniej jednak zainteresowały się nim sfery wojskowe.

Z Wielkopolski i Pomorza

NASI SPRAWOZDAWCY O ŻYCIU PROWINCJI

Inowrocław.

Biblioteka miejska czynna jest codzien nie od godz. 17 do 18, w soboty od 17 do 19.

Biblioteka Tow. Czytelni Ludowych mieszcząca się w Domu Katolickim przy ulicy Plebanka, otwarta jest codziennie za wyjątkiem niedziel i świąt od godziny 17—19-tej.

— **Biblioteka Kolejow. Przysp. Wojsk. w świetlicy „Ogniska"** przy ul. Magazynowej otwarta w poniedziaki, środy i piątki od godz. 17 do 19-tej.

Karetka sanitarna, tel. 276, czynna dzień i w nocy.

Repertuar kin: Kino Słońce: „Rosse Marie". Stylowe: „Walc Cesarski". Świt: „Tajemnica salonu piękności".

—::—

KRUSZWICA. Katolickie Stow. Mężów w Kruszwicy urządziło w lokalu hotelu „Gopło" w ub. niedzielę zebranie propagandowe Akcji Katolickiej, które prócz licznych zebranych zaszczycili swoją obecnością ks. prałat prep. Schoenborn, ks. wik. Łój oraz pp. prof. Gregorowicz i dyr. Olkiewicz z Inowrocławia. Zebranie propagandowe zagaił słowem wstępnym p. dr Hofmański, prezes Stow. Mężów. Półgodzinny referat o znaczeniu Akcji Katolickiej wygłosił p. prof. Gregorowicz z Inowrocławia. Sala była wypełniona po brzegi.

DAMASŁAWEK. W ub. niedzielę odbyło się walne zebranie miejscowego „Sokoła" w lokalu „Spółdzielni". Zebraniu przewodniczył prezes p. Siwka. Protokół odczytał sekretarz p. Nowacki. Nowy zarząd przedstawia się następująco: pp. Ksawery Siwka prezes, Alojzy Kaźmierski — sekretarz, Edmund Winiecki — skarbnik, Aleksander Nawrocki — naczelnik, Wiktor Krygier — gospodarz. Nowemu zarządowi dziękował za przyjęcie obowiązków p. Strzelecki, delegat okręgowy z Wągrowca.

STRZELNO. Nieszczęśliwemu wypadkowi uległ robotnik Jan Barczak. Podczas pracy w tartaku w Strzelnie przy układaniu desek Barczak doznał złamania nogi w kostce. Nieszczęśliwego odwieziono do szpitala.

— Pod przewodnictwem naczelnika poczty p. Petrasa wybrano nowy zarząd P. C. K. w następującym składzie: pp. dr Fiebig — prezes, Siemianowski — sekretarz, nacz. poczty Petras — skarbnik Poza tym do zarządu weszli pp.: kom. sąd. Klein, Wegnerówna i Gaściński. Oddział P. C. K. pracował bardzo intensywnie.

MOGILNO. W ub. niedzielę T. G. „Sokół" urządziło w sali Domu Katolickiego popisy sokole. Na program złożyły się ćwiczenia gimnastyczne, dźwiganie ciężarów, piramidy oraz występy chóru „Sokoła" pod batutą p. dyr. Żurowskiego. Imprezę zaszczycił swoją obecnością p. starosta Zenkteller.

— Na szkodę rolnika Czaplickiego w Jeziorach Wielkich spłonęła stodoła i część martwego inwentarza, ubezpieczone na 5900 złotych.

ŁABISZYN. (lm) W sobotę 13 bm. odbył się pogrzeb śp. Jana Grabowskiego, prezesa Zw. Wet. Powst. Narod. 1914-19 oraz organizatora Zw. Rezerwistów na tut. terenie. Kondukt żałobny prowadził ks wik. Krotoszyński. Udział obywatelstwa w pogrzebie był bardzo liczny. Zmarły osierocił żonę i sześcioro drobnych dzieci. Niech odpoczywa w pokoju.

— Ub. nocy zabrali się „rycerze wytrycha" do odwiedzenia p. Śmierzchalskiego, mistrza rzeźnickiego, chcąc widocznie zaopatrzyć się na nadchodzące święta wielkanocne. Pech jednak chciał, że zostali spłoszeni przez stróży miejskich i ratować musili się ucieczką w kierunku Szubina. Złodziei było trzech i umknęli niepoznani. Stróże oddali 4 strzały, które chybiły.

GĄSAWA. Kierownik agencji pocztowej z Gościeszyna p. E. Lemke został z dniem 1 bm. przesiedlony na wyższe stanowisko, a miejsce jego objął p. Chojnacki z Wojciechowa.

ŻNIN. Naczelnik sądu grodzkiego w Żninie p. Kołodziejczak objął stanowisko sędziego okręgowego w Lesznie.

MIASTECZKO n/Not. W ubiegłą niedzielę, dnia 14 bm. odegrały członkinie miejscowego oddziału Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży żeńskiej przepiękny dramat religijny p. t. „Dla Chrystusa". O doskonałej grze i przejęciu się swoimi rolami świadczyły najlepiej łzy wzruszenia u widzów. Efektowne dekoracje sceny i specjalne kostiumy dopełniły reszty. Całość wypadła niezwykle udatnie.

WĄGROWIEC. (a) Staraniem ks. prof. Michałkiewicza odbyła się w ub. niedzielę w auli gimnazjum państwowego akademia ku czci ks. Piotra Skargi. Słowo wstępne wygłosił ks. Michałkiewicz. Następnie orkiestra im. Chopina pod batutą p. prof. Zielińskiego odegrała hymn papieski, a chór gimnazjalny odśpiewał „Gaude Mater". Referat „Ks. Piotr Skarga" wygłosił p. prof. Nożyński.

CZARNKÓW. We wtorek 23 bm. odbędzie się w Czarnkowie ogólny targ wielki: kramny, na konie, bydło, świnie i drób.

—::—

Zagazowane... owce.

W majątku ziemskim w Maksie pod Kartuzami na Pomorzu zdarzył się osobliwy i niesłychanie rzadki wypadek zaczadzenia całej trzody chlewnej gazem ulatniającym się z parnika. W ciągu jednej nocy padło 40 sztuk trzody chlewnej.

—::—

NOWE, n. W. Na odbytym dorocznyn walnym zebraniu miejscowego oddziału Polskiego Związku Zachodniego został wybrany prezesem p. mec. Główczewski. W toku obrad omawiano sporo zagadnień, przy czym specjalnie poruszano sprawy kredytowe, gdyż takie dają się właśnie w naszej okolicy, w nizinach nadwiślańskich, szczególnie odczuć. Chodzi tu mianowicie o ciasnotę kredytową w polskich instytucjach finansowych, o trudności w nabywaniu kredytów jak i w oprocentowaniu. Należałoby poruszyć wszelkie sprężyny, by ożywić nasz pomorski rynek kredytowy i w ten sposób umożliwić rozwój polskich placówek.

LASKOWICE. (t) Jadąca koleją przez Laskowice niej. Emma Otylia Wischniewska, zam. w Krasnołęce powiatu działdowskiego, przy przesiadaniu w Laskowicach z jednego pociągu do drugiego została okradziona z całej przy sobie posiadanej gotówki w kwocie 200 zł. Podszedł do niej jakiś uprzejmy osobnik i zaofiarował swą pomoc przy przenoszeniu bagażu do następnego pociągu. Przy wsiadaniu do wagonu zdołał sprytny złodziejaszek ściągnąć swej ofierze gotówkę. O kradzieży doniesiono policji, która podjęła pościg za kieszonkowcem.

CZERSK. (al) W niedzielę 14 bm. odbyło się w salce parafialnej pod przewodnictwem ks. Mikholza zebranie Kongregacji Mariańskiej dla dziewic. P. Landowska wygłosiła deklamację p. t. „Krzyżowe dni", a sekretarka p. Sikorzanka przeprowadziła kwadrans ewangeliczny. Dowcipny monolog wygłosiła p. Łangowska. P. Kucowa wygłosiła referat o wychowaniu. Podano do wiadomości, że w dniach 16 i 17 maja br. odbędzie się w Kościerzynie zjazd delegowanych K. S. M. Ż. Członkowie zarządu zdali szczegółowe sprawozdania z działalności. Po odśpiewaniu „Krzyżu święty", ks. wikary zakończył zebranie.

Ze zjazdu Rady „Sokoła" okręgu inowrocławskiego.

Okręg liczy 1.220 członków.

Inowrocław. Zjazd Rady „Sokoła" okręgu inowrocławskiego, na który przybyło bardzo dużo delegatów, reprezentujących 20 gniazd, zagaił prezes okręg. p. Ziętowski w sali Sokolni, witając prezesa Dzielnicy Wielkopolskiej Wolskiego, przewodniczącą Dzielnicowego Wydziału Sokolic dr. Rozmiarkową, prezydenta miasta Jankowskiego i reprezentanta starosty inowrocławskiego p. asesora Chylewskiego. Złożyli oni serdeczne życzenia owocnych obrad dla dobra Sokolstwa Kujawskiego.

Całoroczna praca w gniazdach okręgu była intensywna, o czym świadczyły sprawozdania zarządu. Okręg liczy 1.220 członków, 985 druhów i 235 druhen. Gniazd jest ogółem 21, w tym 7 mieszanych i 2 żeńskie. POS. posiadają 22 druhny i 133 druhów, a OS. 69 druhów i 9 druhen. Okręg ma dwie orkiestry sokole. Urządzono zlot sokoli w lipcu ub. r. w Mątwach, trzydniowy kurs naczelników okręgu oraz wydano 3000 ulotek propagandowych. Dochód wynosił 1.694,27 zł, pozostaje saldo 375,50 zł.

Po udzieleniu jednogłośnie absolutorium zarządowi, wygłosił doskonały referat o przygotowaniu sokolstwa do obrony państwa p. mjr Kaźmierczak. Na wniosek prezesa okr. uchwalono nie urządzać w bież. r. zlotu okręgu ze względu na wielki zlot sokolstwa w Katowicach, na który wyjeżdża z okręgu inowrocławskiego około 500 druhów i druhen. Postanowiono natomiast urządzać zawody rejonowe w Gniewkowie, Barcinie, Inowrocławiu i Mogilnie.

Skład zarządu przewodnictwa na bież. r. uzupełniono wyborem druhów i druhen: **inż. Piątkowej z Mątew, Pawlakówny, Follehera i Fedkowicza.**

W skład przewodnictwa okręgu wchodzą druhowie: prezes — **Kaz. Ziętowski,** I wiceprezes — **Roman Kaźmierczak,** II wiceprezes — **Hilary Fedkowicz,** III wiceprezeska i przewodnicząca OWS. **dr. Anna Znaniecka,** kapelan — **ks. kan. Fibak z Szadłowic,** sekretarz i skarbnik — **Edmund Folleher,** naczelnik — **Miecz. Radziński,** naczelniczka — **dyr. Maria Namysłowska z Piechcina,** zast. naczelnika — **Florian Drogowski,** instruktor SDS. i referent oświatowy — **mjr w st. sp. Marian Kaźmierczak,** członek wydziału techn. — **Leonard Korus** oraz radni: **inż. Marderwald, Przybylski, Rogalski, Szczepański i Zieliński.**

W tym samym dniu odbyło się również w Sokolni specjalne zebranie wszystkich skarbników „Sokoła" z całego okręgu inowrocławskiego, lustracja naczelników oraz zjazd prezesek wzgl. kierowniczek gniazd i oddziałów żeńskich.

ŚWIECIE n/W. (t) Dzięki staraniom Parafialnej Akcji Katolickiej ma w najbliższych dniach zostać założone w Świeciu Kat. Stow. ks. Piotra Skargi. W tym celu odbędzie się zebranie organizacyjno-informacyjne, na którym będzie przemawiał prezes diecezjalny p. radca Dąbrowski z Torunia. Termin zebrania zostanie na czas ogłoszony.

— We wsi Branica zmarł śp. Wawrzyniec Koplin, uczestnik wojen 1866 i 1870/71, najstarszy obywatel wsi, liczący lat 92. Pogrzeb odbył się w Świekatowie, gdzie też syn zmarłego, O. Anicet z klasztoru OO. Kapucynów w Warszawie odprawił nabożeństwo w kościele parafialnym. N. o. w p.

— Tow. Kupców Samodzielnych odbyło swe roczne walne zebranie w lokalu „Dworu Magdaleny". Obrady zagaił dotychczasowy prezes p. Kuberski. Na zebranie przybył też prezes Związku Tow. Kupieckich na Pomorzu p. poseł Marchlewski. Zebranie stosunkowo bardzo licznie obesłane, wybrało nowy zarząd w osobach pp.: dyr. Hipolita Brauna jako prezesa, Franciszka Kuberskiego — wiceprezesa, Br. Kierzkowskiego sekretarza, Linetteja — zastępcę, Regenta - skarbnika, Edwarda Bartla i Franciszka Domachowskiego jako ławników. Do komisji rewizyjnej powołano pp. dyr. Leona Donarskiego, Br. Boruckiego i M. Krużyńskiego.

CHEŁMNO. (lm) Kino „Apollo" wyświetla od czwartku film p. t. „Kocham wszystkie kobiety" z Janem Kiepurą.

Zwracamy uwagę na dzisiejsze ogłoszenie nowo otwartego lokalu „Gastronomia" w Chełmnie, ul. Marsz. Focha 24.

— W ub. niedzielę w lokalu zebrań p. Gołębiewskiego nastąpił wybór nowych władz cechu kowalskiego, do których weszli pp.: Wł. Klein z Unisławia — starszy cechu, Sołtysiak — podstarszy cechu, Szymański, Milewczyk, Glaubert, Jetkowski, Röhr i Kowalski jako członkowie cechu. Jako zastępców wybrano pp.: Warotha, Poniatowskiego, Grabowskiego, Kiełbasiewicza, Kurkurewicza i Rujnera Komisję rewizyjną tworzą pp.: Zimmermann, Górski i Treichel, a do sądu polubownego wybrano pp.: Milewczyka, Szymańskiego, Poniatowskiego i Zimmermanna. B. cechmistrza p. Fr. Bukowskiego mianowano honorowym cechmistrzem.

— Nasz prastary gród był świadkiem niecodziennej uroczystości prymicyjnej trzech księży neoprezbiterów: Józefa Grajewskiego, Feliksa Burczyka i Franciszka Wieczorkowskiego. Pierwsi dwaj prymicjanci odprawili swoją pierwszą mszę św. w kościele farnym, a ostatni w kaplicy klasztornej. Kazanie wygłosili: ks. kanonik Turzyński z Gdyni, ks. kanonik dr Raszeja z Pelplina (obaj chełminiacy) i ks. kuratus Drapiewski ze Zblewa. Jaką sympatią i miłością cieszą się prymicjanci, świadczy tłumny udział parafian w tych uroczystościach.

CHOJNICE. (k) W harcerskim hufcu żeńskim odbyła się ostatnio odprawa rejonowa drużynowych i kierowniczek pracy harcerskiej z udziałem powiatów sępoleńskiego, tucholskiego i chojnickiego. Odprawie przewodniczyła hufcowa harcmistrzyni Eugenia Lipska. Obecne były również komendantka chorągwi pomorskiej harcerek harcmistrzyni Luśniakówna Jadwiga i kierowniczka starszego harcerstwa Riesówna z Torunia. Po odprawie, na której omawiano cały szereg spraw organizacyjnych, goście z Torunia i hufcowa hm. Lipska wzięły udział w zbiórce kręgu starszo-harcerskiego, na której referat wygłosiła p. Stenia Łońska na temat: „Rola kobiety w walce z przerostem niemczyzny na Pomorzu".

TUCHOLA. (fm) W ub. tygodniu rozpoczął praktykę 3-miesięczną w miejscowej gazowni p. Maksymilian Milczewski z Inowrocławia, który obejmie następnie kierownictwo tut. gazowni.

Grudziądz.

Przedstawicielstwo „Dziennika Bydgoskiego" w Grudziądzu, ul. Toruńska nr. 22, tel. 12-94, przyjmuje przedpłatę za „Dziennik Bydgoski" na marzec oraz zamówienia na ogłoszenia po cenach najniższych. Biuro czynne od godz. 8 do 18-tej.

Pogotowie pożarnicze tel. 618.

Nocny dyżur pełni Apteka pod Lwem, Pańska, tel. 20-40.

Repertuar kin: Apollo: „Pasteur" z Paulem Muni. Gryf: „Ramona", film w kolorach. Orzeł: 1) „Na dnie oceanu", 2) „Zyski i dolary".

— **Nabożeństwo żałobne** za duszę ś. p. I. marszałka Polski Józefa Piłsudskiego odbędzie się 19 bm. o godz. 11-ej w kościele garnizonowym. Na nabożeństwo komendant garnizonu zaprasza P. T. przedstawicieli władz, urzędów, szkolnictwa, organizacyj społecznych i zawodowych. Osobnych zaproszeń nie wysyła się.

— **Z walnego zebrania Tow. Krajoznawczego.** W sali Muzeum Miejskiego odbyło się walne zebranie Tow. Krajoznawczego, które zagaił prezes ks. dr Łęga, zaznaczając, że rok bieżący to okres 15-lecia istnienia tutejszego oddziału P. T. K. Sprawozdanie z działalności całorocznej odczytał sekretarz p. Józef Błachnio. Ze sprawozdania zebrani dowiedzieli się, że Towarzystwo urządziło kilka wycieczek zbiorowych, z licznym udziałem uczestników. Urządzono kilka odczytów z wyświetlaniem przezroczy. Biblioteka wzbogaciła się o 7 cennych książek i 3 roczniki, wobec czego ogólna ilość dzieł wynosi 489, wartości 996,14 zł.

— **Spółdzielnia kredytowa kupiecka powstanie w Grudziądzu.** W lokalu p. Matuszewskiego odbyło się zebranie informacyjne, zwołane przez Towarzystwo Kupców Samodzielnych w Grudziądzu, poświęcone sprawom utworzenia w naszym mieście spółdzielni kredytowo-kupieckiej. Spółdzielnie takie, istniejące od szeregu lat w Poznaniu, Bydgoszczy, Toruniu, Gdyni i Ostrowie rozwijają się wspaniale. Po zagajeniu zebrania przez prezesa Tow. Kupców Samodzielnych p. Pawła Witkowskiego, dłuższy referat informacyjny wygłosił p. Seweryn Szubarga. Wywiązała się bardzo rzeczowa dyskusja, w której wszyscy mówcy podkreślali celowość utworzenia spółdzielni kredytowej w Grudziądzu, po czym zarządzono głosowanie, mocą którego jednogłośnie postanowiono spółdzielnię kredytową kupiecką założyć. Do tymczasowego komitetu organizacyjnego wybrano kupców: radcę Adama Korzeniewskiego, Nalaskowskiego, Kujawę, Szubargę, Bittnera, Jędrzejczaka, Kucharskiego, Tuleję, Brzozowskiego, Bażańskiego i Orłowskiego.

„Konkurs deklamacji" młodzieży szkół średnich w Grudziądzu odbył się w sali Teatru Miejskiego, urządzony przez Koło Polonistów przy TNSW. Do konkursu stanęło 8 miejscowych szkół średnich, dokumentując w ten sposób zrozumienie dla tego rodzaju imprez kulturalnych. Ukoronowaniem niejako wspomnianego konkursu było rozdanie nagród i upominków w auli Państwowego Gimnazjum Żeńskiego im. Marii z Billewiczów Piłsudskiej. Uroczystość tę zaszczycili swoją obecnością p. kurator okręgu szkolnego pozn. dr Jakubiec, p. wizytator dr Eustachiewicz oraz wszyscy dyrektorzy szkół średnich w Grudziądzu. I nagrodę w postaci zbiorowego wydania dzieł J. Słowackiego (12 tomów) otrzymał Jerka, uczeń II kl. Gimnazjum im. B. Chrobrego. Nagrodę tę ufundowało Koło Polonistów. II nagrodę w postaci zbiorowego wydania dzieł A. Mickiewicza (10 tomów) otrzymała p. Kuleszanka, uczennica 8 kl. Gimnazjum Żeńskiego. II nagrodę ufundowało TNSW. III nagrodę w postaci 6 tomów poezji Mickiewicza otrzymał Drayer, uczeń 7 kl. Gimnazjum im. Chrobrego. Nagrodę tę ofiarowała firma „Bracia Bażańscy". Nagrodę przechodnią (płaskorzeźba z brązu, dużej wartości artystycznej, wyobrażającą głowę J. Słowackiego) ufundowaną przez Komisję Międzyszkolną, otrzymało Gimn. im. Chrobrego.

— **Z obrad Katolickiego Stow. Robotników.** W sali parafialnej przy kościele św. Krzyża odbyło się zebranie Kat. Stow. Rob. Zebranie zagaił prezes p. Kustusz, witając serdecznie przybyłych. Pierwszy referat na temat: „Komintern i jego wywrotowa działalność w Polsce" wygłosił prezes p. Kustusz. Drugi bardzo głęboki co do treści referat wygłosił prezes P. A. K. p. prof. Tkaczyk. Prelegent nawiązał do słów swego przedmówcy, zaznaczając, że wszyscy katolicy winni się zcementować pod sztandarem Akcji Katolickiej w pracy nad odnowieniem świata w Chrystusie. Trzeci referat wygłosił ks. dyr. Szczurkowski, który omówił sprawę abonowania i popierania prasy katolickiej. Katolik powinien czytać takie pisma, które stają w obronie ideałów katolickich i w obronie praw robotnika. Pod koniec obrad zebrani uchwalili ofiarować 10 zł na bezrobotnych oraz 10 zł na F. O. N.

Bombardowanie Barcelony.

Ataki i kontrataki nad rzeką Jarama.

Barcelona, 17. 3. (PAT). Wczoraj 5 samolotów, przybyłych od północnowschodu, zrzuciło **kilkanaście bomb na port w Barcelonie i sąsiednie dzielnice.** Zatopiony został jeden statek żaglowy. Ofiar w ludziach **nie było.** W dzielnicy nadbrzeżnej bomby zniszczyły kilka domów. Ofiarami bombardowania **padło 4 osoby zabite, a 13 odniosło rany.**

Naval Carnero, 17. 3. (PAT). Agencja Havasa donosi: Wojska rządowe przeprowadziły wczoraj gwałtowny atak na zdobyte przed dwoma dniami przez powstańców pozycje na północ od Jaramy. Po krótkim, lecz intensywnym przygotowaniu artyleryjskim osiągnęły **oddziały rządowe, postępując w ogniu karabinów maszynowych, okopy powstańcze, gdzie rozgorzała trwająca 2 godziny walka wręcz.**

Kres wzajemnemu zmaganiu się położyło **przybycie rezerw powstańczych,** które wyparły przeciwnika i ścigając go posunęły się **znacznie wgłąb jego wyjściowych pozycyj.** Powstańcy zdobyli szereg miejscowości i ważnych punktów strategicznych.

W poniedziałek wieczorem zaatakowały oddziały rządowe powtórnie nowozdobyte linie powstańcze, lecz **zostały z wielkimi dla siebie stratami odparte.** Wojska rządowe usiłowały wczoraj również odzyskać na odcinkach Pingarron i Burarron utracone ważne pozycje, dominujące nad doliną Alcaladehe - Nares. **Atak ten nie powiódł się.**

Pojedynki artyleryjskie.

Avila, 17. 3. (PAT). Działalność artylerii rozszerzyła się wczoraj na cały front madrycki. Pojedynki artyleryjskie były specjalnie **gwałtowne na równinie pomiędzy Valdemorillo na zachód od Eskurialu, a przedmieściami stolicy.**

Spaliło się dwoje dzieci.

Berlin, 17. 3. (PAT) W jednym z osiedli na przedmieściu Szpandawa spalił się **drewniany domek, będący własnością rodziny robotniczej.** W płomieniach poniosło **śmierć dwoje dzieci — roczna dziewczynka i 2-letni chłopczyk.** W chwili wybuchu pożaru rodzice znajdowali się **przy swych warsztatach pracy.**

Król prosi o zaopatrzenie królowej i swych dzieci.

LONDYN, 17. 3. (PAT) Wczoraj po południu odczytał speaker w izbie gmin orędzie królewskie, wzywające deputowanych do poczynienia zmian w cywilnej liście królewskiej. Orędzie *żąda zaopatrzenia dla królowej i królewskich dzieci,* natomiast król, jak długo przysługiwać mu będą dochody z księstwa Kornwalii dbać będzie o zaopatrzenie ks. Elżbiety i księcia Gloucester. O księciu Windsor orędzie nie wspomina.

Anglia potrzebuje silnej armii.

LONDYN, 17. 3. (PAT.) Duff Cooper podczas dyskusji nad budżetem armii podkreślił *konieczność posiadania armii ekspedycyjnej, należycie wyposażonej,* która w każdej chwili mogłaby być wysłana tam, gdzie tego będą wymagały okoliczności. Wielka Brytania musi również posiadać *armię o wielkich rezerwach w razie ewentualności wojny europejskiej.*

Minister wojny przedstawił program mechanizacji i motoryzacji armii, który będzie ukończony w końcu roku bieżącego. *Werbunek do wojska ma być bardziej intensywny.*

Japonia pragnie większych armat.

TOKIO, 17. 3. (PAT.) Agencja Domei dowiaduje się, że rząd japoński prześle rządowi brytyjskiemu zawiadomienie *o nieprzystąpieniu przez Japonię do nowego traktatu morskiego, ograniczającego kaliber artylerii okrętowej do 14 cali.*

Andrzej Bobola będzie beatyfikowany

CITTA DEL VATICANO, 17. 3. (PAT) Papież przewodniczył wczoraj rano w ciągu półtorej godziny zebraniu kongregacji wyznań, w którym wzięło udział 33 osoby, między nimi 13 kardynałów. Zebranie to zostało zwołane celem zbadania *dwóch cudów z życia zmarłego w XVIII wieku jezuity polskiego Andrzeja Boboli, który ma być beatyfikowany.*

Ziemia pochłania.

Czerniowce, 17. 3. (PAT) We wsi Warzaresti w pow. kiszyniowskim miało miejsce katastrofalne **obsunięcie się ziemi.** W środku wsi utworzyła się szczelina długości 380 m, dochodząca do 50 m szerokości. **7 zagród włościańskich znikło zupełnie z powierzchni ziemi,** 78 zaś zostało doszczętnie zrujnowanych. Straty są bardzo duże.

Lot naokoło świata.

Słynna lotniczka amerykańska Amelia Earhart kończy ostatnie przygotowania do lotu naokoło świata.

Katastrofalna sytuacja

w sowieckim przemyśle i górnictwie.

MOSKWA, 17. 3. (Pat.) Wczorajszy numer „Izwiestii“ przynosi alarmujący artykuł wstępny, w którym redakcja *wskazuje na spadek produkcji w przemyśle węglowym, metalurgicznym, maszynowym i naftowym.* Pomimo wzmożonych wysiłków i niezwykłych rekordów poszczególnych stachanowców — pisze dziennik — w kraju wydobywa się *mniej węgla, niż w ubiegłym roku, gdyż roboty przygotowawcze znajdują się w zaniedbanym stanie, psucie się maszyn jest na porządku dziennym,* a główny zarząd przemysłu węglowego jest *zupełnie bezczynny,* dzięki czemu stracił całkowicie autorytet i ambicję. Poszczególne trusty starają się rzecz przedstawić tak, że *wszystko idzie jak najlepiej, a węgla wydobywa się coraz mniej.*

Przyczynę spadku produkcji węgla mimo rekordów stachanowskich wyjaśnia „Trud“ w artykule wstępnym. Maszyniści wrębiarek wykonują swoje normy 2 i 3-krotnie, lecz wskutek złej organizacji pracy *węgiel nie jest na czas uprzątany, wobec czego wrębiarki zmuszone są stać bezczynnie po kilka dni,* czyli że stachanowczyzna okazuje się *bezpłodnym wysiłkiem.* W ubiegłym roku plan produkcji węgla był wykonany *w wysokości 72,1%.*

Jeśli chodzi o metalurgię, to wydajność pieców *zamiast się podnieść, spadła.* W przemyśle maszynowym — piszą „Izwiestia“ — weszło już w zwyczaj *obniżanie produkcji na początku roku.* Poza tym fabryki nie rozpoczęły jeszcze produkcji nowych typów maszyn, *mimo że rok 1937 miał stać się rokiem bujnego postępu technicznego.* Przemysł naftowy również pozostaje w tyle.

Komunikacja ponad Atlantykiem.

KILONIA, 17. 3. (PAT.) Minister poczt Rzeszy Ohnesorge, w związku z wodowaniem motorowca „Friesenland“, który ma służyć jako statek-baza dla samolotów Lufthansy w komunikacji nad północnym Atlantykiem pomiędzy Europą a St. Zjednoczonymi, oświadczył, że komunikacja ta *uruchomiona zostanie w połowie roku bieżącego.*

Nowy statek zakotwiczony będzie około Horta na wyspie Fayal (Azory), „Schwabenland“ zaś znajdować się będzie w pobliżu Nowego Jorku. Pomiędzy obu statkami *odległość wynosić będzie około 4.000 km* i będzie przebywana przez hydroplany bez wodowania. W ten sposób zostanie zrealizowana komunikacja lotnicza ponad Atlantykiem, *nie dla rekordów tylko dla regularnej służby pocztowej.*

Polska a Hiszpania

„Merkuryusz Polski“ zamieszcza następujące trafne uwagi:

Jesteśmy neutralni. Do tego stopnia neutralni, że naszym przemysłowcom nie wolno (oficjalnie) przyjmować zamówień na koce i mundury dla **generała Franco,** ani na menażki i tornistry dla towarzysza Largo Caballero.

Jednakowe traktowanie obu walczących należałoby tym wyraźniej podkreślić, że Komitet Nieinterwencji uznał powstańców za stronę wojującą na równi z rządowcami. I postanowił zablokować jednych i drugich.

Tymczasem nasze placówki dyplomatyczne utrzymują stosunki wyłącznie z czerwoną Hiszpanią. W Madrycie czynne jest poselstwo i konsulat, a w Burgos nie mamy żadnego przedstawiciela.

Anglia była bardziej konsekwentna. Po uznaniu obu stron za równorzędne, wysłała do Burgos attaché wojskowego oraz agenta, który już nawiązał stosunki handlowe.

Włosi, Niemcy, Portugalczycy, pootwierali ambasady w Burgos. My czekamy na zajęcie Madrytu. Przychodzi na myśl przysłowie o Polaku, co to zbyt późno zmądrzał.

Krwawe zaburzenia w Paryżu.

6 zabitych i 150 rannych.

Paryż. (PAT). Wczoraj wieczorem w dzielnicy Clichy doszło do poważnych **zaburzeń podczas zebrania francuskiej partii socjalnej w kinoteatrze Olimpia.** Zebranie to odbywające się pod przewodnictwem La Roque'a, połączone było z wyświetlaniem filmu „La Bataille“.

Koło godziny 20, gdy w sali kinoteatru znajdowało się już kilkudziesięciu zwolenników partii socjalnej, grupa ich przeciwników politycznych usiłowała dostać się na salę, podczas gdy inni wtargnęli do merostwa, skąd **obrzucili kinematograf gradem ciężkich przedmiotów i kamieni.** Pełniący służbę komisarz policji zaniepokojony przebiegiem zajścia, zwłaszcza, że rozgrywało się ono w chwili największego napływu robotników, powracających z pracy, zażądał pomocy. Przybyło 40 policjantów, którzy przystąpili do **ewakuowania kinoteatru i osłaniania odwrotu uczestników zebrania.**

Manifestanci wyrwali kamienie brukowe i **zbudowali 3 barykady, z poza których obrzucili kamieniami policjantów.** Równocześnie **rozległy się strzały.** Świadkowie zajścia utrzymują, że strzelali osobnicy w cywilnych ubraniach, stojący poza łańcuchem policji. Inne strzały pochodziły z tarasu kawiarni położonej w pobliżu merostwa.

Dowódca oddziału policji polecił ostrzec tłum trzykrotnym sygnałem trąbki. Na chwilę nastąpiło uspokojenie, lecz wkrótce **ponownie zaczęły padać strzały.** Manifestanci przenieśli swoich rannych do merostwa, które zostało przekształcone w szpital. W tej chwili zjawił się na miejscu zaburzeń minister spraw wewnętrznych w towarzystwie szefa policji. Po kilkakrotnych szarżach wzmocnionych oddziałów policji, **trzy barykady zostały usunięte, a plac opróżniony z manifestujących,** którzy wycofali się **śpiewając międzynarodówkę.**

Wkrótce po północy doszło do ponownych zaburzeń. Manifestanci wybijali szyby w kawiarniach i sklepach. Policja zmuszona była ponownie interweniować. **Jest 4 zabitych z pośród manifestantów i 2 policjantów.** Rannych jest **80 manifestantów i 70 policjantów.** Wśród rannych znajduje się **dyrektor gabinetu premiera Bluma.**

Rząd przewiduje wybuch strajku górników.

WARSZAWA, 17. 3. (PAT.) Wobec możliwości strajku górników na Górnym Śląsku rząd wydał następujące zarządzenia, mające na celu zapewnienie węgla szerokim masom ludności i zakładom użyteczności publicznej:

1) uzupełnione zostają zapasy instytucyj użyteczności publicznej w większych ośrodkach przemysłowych i miastach;

2) od północy dnia 17 bm. wstrzymany zostaje eksport węgla z Polski.

3) wszelkie ładunki węgla od tej godziny skierowane zostają do większych ośrodków zamieszkania celem zwiększenia istniejących zapasów większych miast.

4) przedsięwzięte zostały wszelkie środki celem zapobieżenia spekulacji przy sprzedaży węgla.

Z GDAŃSKA.

Protest. Dotychczasowy poseł socjalistyczny Kruppke złożył na ręce przewodniczącego Volkstagu Beyla **protest** z powodu unieważnienia jego mandatu poselskiego przez komisję wyborczą Volkstagu. Kruppke twierdzi, że zarządzenie to sprzeciwia się postanowieniom konstytucji.

Zjednoczenie Zawodowe Polskie w Gdańsku na nadzwyczajnym zebraniu wszystkich zarządów oddziałów po referacie o deklaracji płk. Koca, przyjęło rezolucję, w której solidaryzuje się całkowicie z uchwałą rady Zjednoczenia Zawodowego Polskiego, powziętą 7 marca rb. w Poznaniu w sprawie ustosunkowania się do deklaracji płk. Koca. Doceniając wyjątkowe znaczenie konsolidacji społeczeństwa polskiego na terenie gdańskim, zarówno w dziedzinie zawodowej, jak i politycznej, zebrani upoważnili zarząd do podjęcia odpowiednich kroków, celem doprowadzenia do **zjednoczenia Polonii gdańskiej,** w myśl wskazań marszałka Śmigłego-Rydza: „Wszystkie wysiłki dla dobra ojczyzny“.

Kronika telegraficzna.

Warszawa, 17. 3. (PAT) Pan Prezydent Rzeczypospolitej przyjął wczoraj prezesa rady ministrów gen. Składkowskiego i wicepremiera inż. Kwiatkowskiego, którzy referowali o bieżących pracach rządu.

Warszawa, 17. 3. (PAT) Polski Touring-Klub uruchomił na placu Marszałka Piłsudskiego pierwszy, wzorowany na innych miastach w Europie posterunek, którego zadaniem jest **pilnowanie, zatrzymujących się na placu prywatnych samochodów.** Funkcjonariusze Klubu noszą specjalne mundury. Za postój samochodów pobierane są drobne opłaty.

Przemyśl, 17. 3. (PAT) W wielu sklepach skutkiem wzmożonego ruchu świątecznego (?!) **kupcy podnieśli ceny** i usunęli dotychczasowe cenniki, nie wywieszając równocześnie nowych. W związku z tym starostwo **ukarało kilkudziesięciu kupców** w trybie administracyjnym wysokimi grzywnami.

Katowice, 17. 3. (PAT) Prokurator sądu okręgowego w Katowicach wniósł do sądu akt oskarżenia w związku z katastrofą kolejową w Mysłowicach, jaka wydarzyła się 15 stycznia br. **Aktem oskarżenia objęci są trzej pracownicy kolejowi.** Stoją oni pod zarzutem dopuszczenia się zaniedbań służbowych, w wyniku których nastąpiło zderzenie pociągu ze stojącymi na torze wagonami, przez co 6 pasażerów poniosło śmierć.

Przyjazd rumuńskiego ministra.

Lwów, 17. 3. (PAT). Wczoraj o godz. 12,04 pociągiem pośpiesznym z Bukaresztu **przybył do Lwowa rumuński minister oświaty dr Konstantyn Angelescu z towarzyszącymi mu osobami.**

Z salonów recepcyjnych dworca min. Angelescu udał się do konsulatu rumuńskiego, gdzie **podejmowany był przez konsula w ścisłym gronie śniadaniem.** O godz. 15.15 min. Angelescu udał się **w dalszą drogę do Warszawy.**

Wyrok w procesie o oszukańcze bankructwo

zostanie ogłoszony w czwartek o godz 13-ej.

Grudziądz. Przewód sądowy procesu przeciwko synom mistrza rzeźnickiego Franciszka Manikowskiego, Romanowi i Marianowi Manikowskim, oskarżonym o oszukańcze bankructwo, zakończony został w ub. poniedziałek w godzinach wieczornych.

Publikacja wyroku nastąpi **w czwartek, 18 bm. o godz. 13-ej.**

Znów znaleziono trupa nieznanego mężczyzny.

Inowrocław. W tych dniach w Suchatówce (pow. inowrocławski) na polu rolnika Władysława Kawki znaleziono trupa nieznanego mężczyzny, bez jakichkolwiek dokumentów, którego tożsamości ustalić nie zdołano. Był to mężczyzna około 45 lat, wzrostu 1.60 m, szczupły, twarz podłużna, włosy ciemnoblond, nieogolony, wygląd żebraka, ubrany w stare sznurowane trzewiki typu wojskowego. Obok trupa leżały spodnie, bryczesy i marynarka. Śladów gwałtownej śmierci na trupie nie zauważono i zachodzi przypuszczenie, że nieznajomy zmarł wskutek udaru serca.

Niedawno donosiliśmy z Inowrocławia o nagłym zgonie innego, nieznanego mężczyzny. Jak się później okazało, był nim malarz-artysta Krawulski.

Stosunki między Kościołem a państwem we Włoszech.

Miasto Watykańskie. (KAP). Składając ostatnio w parlamencie sprawozdanie budżetowe, podsekretarz stanu włoskiego ministerstwa spraw wewnętrznych poruszył m. in. **sprawę obecnego układu stosunków między państwem a Kościołem.** W sprawie stosunków między Kościołem i państwem muszę oświadczyć — mówił, że zarządzenia, przedsięwzięte w związku z działalnością związków kościelnych i religijnych na podstawie konkordatu, metodycznie i stale wskazują na stopniowy rozwój tych stosunków, Stowarzyszenia katolickie o charakterze dobroczynnym rozwijają się w sposób zadowalający i wykazują także w tej dziedzinie **zasadniczą harmonię poglądów między władzami świeckimi i kościelnymi.** Przedstawiciel rządu stwierdzał dalej, że w ogóle stosunki między obu władzami rozwijają się w atmosferze wzajemnego zrozumienia i serdeczności, co w skutku daje nieocenione dobrodziejstwo ładu moralnego i duchowego. W ten sposób realizuje się cel konkordatu, objęty bardziej jego duchem, niż nawet tekstem.

Na terenie powodziowym pod Swieciem.

Dalszy przybór wody. — Pagórki nikną, wały maleją. — Przy dalszym wzroście woda wtargnie do fary.

Świecie, n. W. 16. 3. (t) Przez cały wtorek woda **stale,** choć powoli, **przybierała na nizinach pod Świeciem** i dotąd wyłaniające się ponad wodą pagórki i wyżyny maleją, nikną pod wodą. Maleją też wały ochronne, otoczone z obu stron falami powodzi, odbijającymi się w wirze o podstawy wałów.

Wskutek obecnej powodzi **ucierpi szczególnie nowy i dotąd nie wykończony wał** na odcinku od przejazdu z miasta do fary na starym mieście aż pod Przechowo, — wały są bowiem stale podmywane przez wodę.

Obecnie **woda dochodzi do cmentarza przy prastarym kościele farnym,** lecz nie wtargnęła jeszcze do wnętrza świątyni, co jednak nastąpi przy dalszym wzroście wody, który, w związku z przypływem nowej fali kulminacyjnej, jest do przewidzenia.

Szereg osiedli, czy to na starym mieście, Żurawiej Kępie, czy wreszcie Głogówce, jest **odciętych od świata,** ale domy budowane na sztucznych podwyższeniach, nie są dotąd zalane. Pod wodą natomiast są częściowo budynki gospodarcze niektórych rolników.

Powódź w obecnej chwili nie przedstawia większego niebezpieczeństwa dla nizin świeckich, niewątpliwie i **nowe wały wyjdą z tej powodzi cało,** choć nie trudno, jeżeli chodzi o zupełnie świeże odcinki, o wyrwy i większe obsunięcia ziemi.

Sytuacja w Przechowie przy dalszym wzroście wody staje się niebezpieczna, a przy jeszcze większym wzroście szereg domów znajdzie się pod wodą.

Obecnie rozlewa się woda na nizinie, począwszy od wału Wisły poprzez stare miasto, Żurawią Kępę i Głogowko aż do Przechowa i wysokiej szosy, prowadzącej z Przechowa do Chełmna.

Niebezpieczeństwo powodzi w Brodnicy.

Brodnica, 16. 3. (Tel. wł.) (jr) W dniu dzisiejszym Brodnica zagrożona została powodzią. W nocy na 16 bm. poziom wody w Drwęcy podniósł się tak, iż **wystąpiła ona z brzegów, zalewając przybrzeżne miejscowości w powiecie lubawskim i brodnickim.** Woda w odcieniu żółtawym niesie ogromne **bryły lodu** (kry), które zagrażają mostom Przyczyny powodzi szukać należy w deszczach, które ostatnio nawiedziły obydwa powiaty oraz Prusy Wschodnie, wpłynęło również ocieplenie się temperatury. Woda zalała całą nizinę brodnicką. **Miasto otoczone jest dookoła bezmiarem wód, których stan ustawicznie wzrasta.** W związku z tym zmobilizowano oddziały saperów, straży pożarnej oraz bezrobotnych. Przy mostach ustawiono posterunki saperów i straży pożarnej. Woda zagraża również **elektrowni miejskiej,** ogród, której znajduje się już pod wodą. O ile w tak szybkim, jak dotychczas, tempie stan wody nadal wzrośnie, istnieje obawa zalania hali maszyn. Odpowiednie kroki przedsięwzięto. Masy wód przerwały łączność z ul. Gajdy, woda zalała aleję Żwirki i Wigury (w kierunku lasu miejskiego). Dochodzi do domów przy ulicy Dworcowej. Dzielnicy „Nowa Gdynia" woda również poważnie zagraża. Plac ćwiczeń garnizonu brodnickiego także zalała woda, która uniemożliwia wskutek wysokiego stanu przejście na przeciwległą stronę rzeki. Przy mostach gromadzą się tłumy, które obserwują poziom wzrastającej wody. Wspomnieć należy, iż ostatnia powódź nawiedziła w r. 1888 Brodnicę. znosząc nawet ówczesny główny most. Fotografie z czasów owych przedstawiają grozę klęski, podczas której komunikację uliczną utrzymywano za pomocą łodzi

Wilia i Wileńka zrywają mosty.

Wilno, 17. 3. (PAT) Wilia ruszyła na całej przestrzeni przy poziomie wody około 4,5 m na wodowskazie wileńskim. We wsi Widzuny, u ujścia rzeki Oszmianki, wskutek gwałtownego spływu lodów **zerwane zostały dwa przęsła mostu.**

Na Wileńce (wpadającej do Wilii w Wilnie) utworzył się zator koło wsi Zwirble, wobec czego saperzy most rozebrali i przystąpili do rozbijania zatoru. Został **uszkodzony drugi most** w Nowej Wilejce. W Wilnie, koło góry zamkowej lody zerwały mostek saperski. Zerwany most spłynął do pobliskiej Wilii i został porwany prądem wezbranej rzeki, wobec czego nie udało się go uratować.

Piękne zwycięstwo Ch. Z. Z.

w elektrowni miejskiej w Bydgoszczy.

Pod koniec roku 1935 socjalistyczne związki zawodowe urządziły tzw. miesiąc propagandy. W związku z tym sprowadzili socjaliści bydgoscy mówców z Warszawy, po czym ogłosili przy pomocy „Robotnika", że nawet przedsiębiorstwa miejskie opanowane zostały przez związki klasowe a *po innych związkach nie pozostał nawet ślad.* Szczególnie złośliwie potraktowali wówczas prezesa okręgowego Ch. Z. Z. p. red. Bigońskiego, którego nazwali „wodzem bez armii".

Jakoś życie bardzo rychło zdemaskowało *legendę o sile bydgoskich socjalistów.* We wczorajszy wtorek odbyły się w elektrowni bydgoskiej *wybory 6 członków wydziału robotniczego.* Na 143 uprawnionych do głosowania pracowników głosowało 134. *Z tego padło na listę Chrześcijańskiego Zjednoczenia Zawodowego (nr 3) 85 głosów, na listę socjalistycznego Związku Użyteczności Publicznej 25 głosów, na Zjednoczenie Zawodowe Polskie 23 glosy.*

W ten sposób *zdobyło Ch. Z. Z. na 6 mandatów cztery,* socjaliści jeden i Zjednoczeniowcy 1 mandat.

Lepszej odpowiedzi na kłamstwa socjalistyczne Ch. Z. Z. dać nie mogło. Widzimy w tym naprawdę pięknym zwycięstwie Ch. Z. Z. wynik *spokojnej, poważnej i twórczej pracy, która zdobyła Chrz. Zjedn. Zaw. zaufanie olbrzymiej większości pracowników,* zatrudnionych w w przedsiębiorstwach miejskich

Członkom Chrześcijańskiego Związku Pracowników Miejskich Ch. Z. Z. składamy z okazji pięknego zwycięstwa serdeczne życzenia. Niechaj to zwycięstwo zachęci ich do dalszej niestrudzonej i poważnej pracy dla dobra pracownika miejskiego, i aby mała już liczba pracowników, stroniących ze szkodą dla siebie od organizacji, znalazła się w szeregach Ch. Z. Z.

PROGRAMY RADIOWE

Czwartek, 18 marca

PROGRAM OGÓLNOPOLSKI.

6,30: Pieśń „Kiedy ranne wstają zorze". **6,33:** Gimnastyka. **6,50:** Piosenki żołnierskie w oprac. Stefana Śledzińskiego (płyty). **7,15:** Dziennik poranny. **8,00:** Audycja dla szkół. **8,10—11,30:** Przerwa. **11,30:** Poranek muzyczny dla szkół powszechnych. Transmisja z Filharmonii Warszawskiej. Wykonawcy: Ork. Filharm. Warsz. pod dyr. Józefa Ozimińskiego. Edward Bender — bas. Chór międzygimnazjalny m. Warszawy. Słowo wstępne i omówienie programu wygłosi prof. Tadeusz Mayzner. **11,57:** Sygnał czasu i hejnał z Krakowa. **12,03:** Mała Ork. P. R. pod dyr. Zdzisława Górzyńskiego. **12,40:** Dziennik południowy. **13,00—15,00:** Przerwa. **15,00:** Wiadomości gospodarcze. **16,20:** „Chwilka pytań" — audycja dla dzieci starszych w oprac. Wacława Frenkla. **16,35:** Kwartet salonowy rozgłośni krakowskiej pod dyr. Ferdynanda Macalika (z Krakowa). **17,00:** „Zmartwienia świąteczne pani domu" — odczyt wygł. Maria Kreutzowa (z Krakowa). **17,50:** „Książka i wiedza": „O pamiętnikach Bolesława Limanowskiego" odczyt. **18,00:** Pogadanka aktualna. **18,10:** Komunikat śniegowy z Krakowa. **18,13:** Wiadomości sportowe. **18,50:** Pogadanka aktualna. **19,00:** Kameralny Teatr Wyobraźni: Premiera słuchowiska „Matka" Marii Morozowicz-Szczepkowskiej. Opracowanie radiowe Seweryny Broniszówny. **19,35:** „W dniu imienin marszałka Edwarda Śmigłego-Rydza — przemówienie. **19,50—20,30:** Przerwa. **20,30:** Polskie pieśni ludowe — w wyk. Chóru Międzyszkolnego m. st. Warszawy pod dyr. Tadeusza Mayznera. Transmisja przez Londyn do Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. **20,45:** Dziennik wieczorny. **20,55:** Pogadanka aktualna. **21,00:** „Sylwetki kompozytorów polskich — Stefan Malinowski" XXI audycja. Słowo wstępne wygłosi Emilia Eisnerówna. Wykonawcy: Zofia Adamska (wiolonczela), Maryla Jonasówna (fortepian), Aniela Szlemińska (śpiew), Jerzy Lefeld (fortepian). Prof. Ludwik Urstein — akompaniament. **21,55—23,00:** Polska muzyka lekka i taneczna w wyk. Małej Ork. P. R. pod dyr. Zdzisława Górzyńskiego z udziałem „Czwórki Radiowej".

PROGRAM LOKALNY.

TORUŃ. 7,25: Parę informacyj. **7,30:** Orkiestra wojskowa z Wilna. **12,50:** „Ochrona lęgów — ptaków łownych" pog. roln. w opr. dr inż. Leon Ossowski. **13,00:** Z muzyki polskiej (płyty). **15,15:** Orbis mówi. **15,18:** Koncert reklamowy. **15,35:** Życie kulturalne Pomorza. **15,40:** Melodie ludowe (płyty). **16,05:** „Neony Gdyni" — felieton wygł. dr Kazimierz Mężyński. **17,15:** Współczesna muzyka polska (płyty) z Warszawy. **18,20:** Pieśni polskie w wyk. chóru Państwowego Gimnazjum Żeńskiego im. Królowej Jadwigi w Toruniu pod dyr. Ludwika Kitza. **18,45:** Program na jutro.

ZAGRANICA.

Budapeszt. 19,00: Muzyka salonowa. **Lahti. 19,20:** Wieczór muzyczny. **Berlin. 20,00:** „Wiosna i miłość" — koncert rozrywkowy. **Deutschlandsender. 20,10:** Wieczór Schumanna. **Hilversum I. 20,55:** Koncert symfoniczny z Concertgebouw. **Kolonia. 20,10:** Koncert wieczorny. **Kopenhaga. 20,10:** Koncert symfoniczny. **Mediolan. 20,40:** Muzyka rozrywkowa. **Radio Romania. 20,15:** Koncert symfoniczny z Ateneum. **Bruksela Flam. 21,00:** Wesoły wieczór. **Hamburg. 21,30:** Francuska muzyka dwufortepianowa. **Droitwich. 22,30:** Tańce amerykańskie. **Poste Parisien. 22,40:** Koncert. **Bruksela Flam. 23,10:** Muzyka jazzowa. **Wiedeń. 23,00:** Muzyka taneczna. **Frankfurt. 24,00:** Koncert nosny.

———X———

W dn. 17 bm. Rozgłośnia Pomorska do godz. 15-tej będzie nieczynna z powodu przeprowadzanych prac technicznych.

Aktualia wierszowane,
Pieprzem, solą przyprawiane.

Chyba, że...

To stwierdzić trzeba: już dzisiaj jest dobrze.
Wszak nawet poczta obdarza nas szczodrze,
bo kupisz znaczek, mój miły bracie
koperta, papier — już czeka na cię.

Może gdy kupisz błony filmowe
już zdjęcia na nim znajdziesz gotowe.
Może ich kupić nie będzie trzeba —
bo nawet błony zlecą ci z nieba.

I może wkrótce nadejdzie ta pora
kupisz lekarstwo — masz gratis doktora.
A może nawet i ten czas przyjdzie —
milion ci dadzą, choć los nie wyjdzie.

Tak się wydaje: w dobrodziejstw potopie
z pełnego koryta ktoś pewnie żłopie
chyba, że pora taka nastała —
serce na dłoni — to dziś rzecz... mała.

K. Lessa.

Ze sportu.

POLACY W TURNIEJU TENISOWYM W CANNES.

Nicea. W dalszym ciągu międzynarodowego turnieju tenisowego w Cannes, polscy zawodnicy doznali w trzech konkurencjach — dwóch porażek i jedno zwycięstwo, a mianowicie:

w półfinale gry podwójnej panów **Hebda — Tłoczyński** przegrali do pary szwedzko-francuskiej Schröder — Brugnon 6:8, 2:6.

W półfinale gry mieszanej **Jędrzejowska — Tłoczyński,** przegrali do pary austriacko-francuskiej Baworowski — Iribarne 4:6, 6:4, 4:6.

Wreszcie w grze podwójnej pań **Jędrzejowska — Lizana** pokonały parę angielską Ingram — Thomas 6:3, 4:6, 6:2.

GRUDZIĄDZ — BYDGOSZCZ W BOKSIE.

Pierwsze międzymiastowe spotkanie pięściarskie pomiędzy reprezentacjami **Grudziądza i Bydgoszczy** odbędzie się w najbliższą niedzielę **w Grudziądzu.**

Na powyższe zawody ustalony został następujący skład reprezentacji:

waga musza — Wypijewski (Astoria), kogucia — Borowicz (KPW), piórkowa — Rinke (BKS. Polonia), lekka — Dorsz (Astoria), półśrednia — Nowicki (BKS. Polonia), średnia — Urbaniak (Astoria), półciężka — Kiciński (BKS. Polonia), ciężka — Łukowski (Astoria).

POLSKA SPOTKA SIĘ Z IRLANDIĄ I NORWEGIĄ

na piłkarskich mistrzostwach świata.

Paryż. W Paryżu na kongresie międzynarodowej federacji piłkarskiej (Fifa) **odbyło się losowanie trzecich piłkarskich mistrzostw świata,** które rozegrane zostaną **w 1938 r. w Paryżu.** Kongres zwolnił przede wszystkim Włochy, oficjalnego mistrza świata i Francję, organizatora mistrzostw od rozgrywek eliminacyjnych kwalifikując ich **od razu do końcowej rundy.**

33 państwa zostały **podzielone na 12 grup. Polska znalazła się w 2-ej grupie wraz z Irlandią i Norwegią.** Z tej grupy **tylko jedna drużyna** kwalifikuje się do finałowych rozgrywek.

Kronika

KALENDARZYK.

Dziś: Patrycjusza ap. Irlandii.
Jutro: Cyryla Jerozol. b. i D. K.
Wschód słońca o godzinie 6.11.
Zachód słońca o godzinie 18.07.

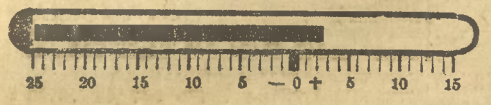
Stan pogody.

NA OGÓŁ POGODNIE.

Polska, leżąca na skraju depresji barometrycznej miała w dn. 16 marca pogodę o zachmurzeniu z przelotnymi opadami. Temperatura o godz. 14 wynosiła: 7 st. w Kaliszu, 6 w Zbąszyniu, 5 w Poznaniu i Bydgoszczy, 4 w Warszawie i Wilnie, 3 w Krakowie i Białymstoku, 2 we Lwowie i Kielcach, 1 w Zakopanem i Tarnopolu, 0 w Bezmiechowej, a —6 na Hali Gąsienicowej. Dziś rano w Bydgoszczy po lekkim przymrozku dzień zapowiada się słonecznie. Przewidywany przebieg pogody: zachmurzenie zmienne (malejące) z zanikającymi opadami na wschodzie kraju. Po nocnych przymrozkach, temperatura w ciągu dnia od 6 do 10 st. Słabnące wiatry zachodnie i południowo-zachodnie.

Termometr wskazywał dziś rano

NOCNE DYŻURY APTEK
od 15—21 marca pełnią:

1) Apteka Piastowska, Śniadeckich 49, telefon 3682.

2) Apteka pod Złotym Orłem, Rynek Marsz. Piłsudskiego 1, telefon 3098.

—::—

Telefon Pogotowia Ratunkowego 26-15.

—::—

Muzeum Miejskie otwarte codziennie od godz. 9 do 16. W niedzielę i święta od 11 do 14. Wystawa drzeworytów Stefana Mrożewskiego.

—o—

Z TEATRU MIEJSKIEGO.

Dziś, w środę uroczysta akademia z okazji imienin Marszałką Śmigłego-Rydza.

W czwartek i sobotę wiecz. **„ADRIENNE“** W. Goetze'a.

Piątkowy wieczór wypełni **„PIERWSZY LEGION“** Lavery'ego.

Tania popołudniówka operetki W. Goetze'a „ADRIENNE“ ukaże się po cenach zniżonych w niedzielę, dnia 21 bm. o godz. 16-tej. Przepiękna i wartościowa muzyka, zajmujące libretto z epoki rococo, a przede wszystkim doskonałe wykonanie z p. Gabrielli w roli tytułowej na czele, jak również pomysłowa oprawa sceniczna zjednały tej nowości repertuarowej zasłużone powodzenie.

W niedzielę wieczorem teatr nasz rozbrzmiewać będzie śmiechem na arcywesołej i pogodnej komedii R. Niewiarowicza pt. **„GDZIE DIABEŁ NIE MOŻE“..** W nowości tej (pra-premierze w Polsce) pod reżyserią J. Szyndlera udział biorą pp.: Czechowska, Morozowiczowa, Paszkowska, Podgórska, Dytrych, Jaglarz, Leśniowski, Nowakowski, Serwiński i Ziemski.

Tani poniedziałek po cenach groszowych (od 10 gr do 1,15 zł) wypełni nieodwołalnie ostatni raz w sezonie **„BESSIE“**, tryskająca brawurowym humorem komedia Folanda z p. Paszkowską, doskonałą odtwórczynią roli tytułowej.

—::—

Informacje „Orbisu“.

Wycieczka wielkanocna do Worochty 26 do 30 marca. 3 dni pobytu w Worochcie. Cena zł 52,—.

Wycieczka morska na Morza Południa Constanta — Haifa — Pireus — Istambul — Constanta s/s Polonią od 14—26 kwietnia 1937 r. Ceny od zł 385,—.

Wycieczka do Wiednia na święta wielkanocne od 25. 3. do 4. 4. 1937 r. Cena łącznie z paszportem indywidualnym zł 135,— w kl. III, zł 155,— w kl. II.

Wycieczka do Rygi od 25. 3. do 30. 3. Cena z paszportem, wizami, przejazdem, mieszkaniem i utrzymaniem zł 120,—.

Zapisy i informacje w „Orbisie“, ulica Dworcowa 2, tel. 3667. (4910

O ruchu pojazdów na przejazdach kolejowych.

W ostatnim czasie daje się zauważyć **wzrost nieszczęśliwych wypadków** na przejazdach kolejowych. Większość tych wypadków, jak wykazały przeprowadzone dochodzenia — miała miejsce z tego powodu, że prowadzący pojazdy mechaniczne względnie konne **nie zachowali koniecznych środków ostrożności,** przewidzianych w tym względzie obowiązującymi przepisami.

W związku z tym przypomina się najważniejsze postanowienia:

Przy zbliżaniu się do przejazdu kolejowego w poziomie szyn **zmniejszyć szybkość tak, aby móc zatrzymać pojazd w każdej chwili** przed przejazdem. Pojazdy konne winny jechać stępa.

Przed przejazdem w poziomie szyn, które nie są zamykane rogatkami **upewnić się przed wjazdem na tor czy nie widać zbliżającego się pociągu,** albo czy zbliżania się pociągu nie zapowiadają sygnały świetlne lub dźwiękowe albo znaki dawane przez służbę kolejową.

Zatrzymać pojazd w odpowiedniej odległości od toru, gdy pociąg się zbliża lub gdy sygnały zapowiadają nadejście pociągu, albo gdy służba kolejowa nakazuje zatrzymanie się, a w wypadku, gdy przejazd jest zamykany rogatką zatrzymać pojazd, jeżeli rogatka jest zamknięta lub gdy ją się zamyka lub gdy dzwonki ostrzegawcze oznajmiają, że zamknięcie rogatki właśnie ma nastąpić lub służba kolejowa da znak do zatrzymania się.

Zachować **szczególną ostrożność przy zbliżaniu się do przejazdu** w poziomie szyn, jeżeli z **powodów złych warunków atmosferycznych** jest ograniczona widzialność, a w żadnym wypadku nie należy na przejeździe zatrzymywać pojazdu ani wyprzedzać innych pojazdów. W czasie prowadzenia pojazdu na przejeździe trzymać się jak najbliżej prawej strony drogi.

PPW. przy pracy.

Dnia 14 bm. odbył się w Bydgoszczy zjazd delegatów pomorskiego okręgu Pocztowego Przysposobienia Wojskowego.

Po wysłuchaniu sprawozdań, udzielono absolutorium ustępującemu zarządowi oraz po uchwaleniu budżetu na r. 1937/38 zebrani wybrali nowy zarząd okręgu z prezesem p. inż. Włodzimierzem Kozubkiem, dyrektorem okręgu Poczt i Telegrafów na czele.

„Stworzenie świata“.

Wielkie oratorium J. Haydn'a wystawia **Miejskie Konserwatorium Muzyczne w Bydgoszczy** w Wielki Czwartek 25 bm. w Teatrze Miejskim. Wykonawcy: Orkiestra symfoniczna Miejskiego Konserwatorium Muzycznego. Połączone chóry Miejskiego Konserw. Muz., Tow. Śpiewu **„Lutnia“ i „Św. Cecylia“** Bydgoszcz. Jako soliści wystąpią: **Felicja Krysiewiczowa — sopran, Stanisław Roy — tenor, Roman Heising — bas.** Dyryguje Alfons Rosler. Protektorat nad koncertem objęła Rada Artystyczno-Kulturalna m. Bydgoszczy — a dochód przeznaczony jest na budowę kościoła w Brzozie.

—::—

Wielkanoc się zbliża...

Kuchnia gazowa — nieoceniona pomoc w gospodarstwie domowym. — W czwartek, dnia 18 marca o godz. 5-tej po południu w sali pokazowej Gazowni Miejskiej, Jagiellońska 48, odbędzie się bezpłatnie pokaz świąteczny pieczenia ciast na gazie

Wielki Tydzień zapoczątkuje wielki koncert symfoniczny!

W poniedziałek w Wielkim Tygodniu w dniu 22 marca br. w wielkiej sali Strzelnicy przy ul. Toruńskiej, odbędzie się jak corocznie wielki koncert symfoniczny, urządzony przez Dyrekcję **Bydgoskiego Konserwatorium Muzycznego.** W programie **IX Symfonia Beethovena,** odegrana pod art. kier. p. **dyr. Wilh. Winterfelda.** Symfonia wykonaną będzie przez wzmocnione zespoły **orkiestry symfonicznej i chóru Bydg. Kons. Muz. w liczbie około 200 osób.** Scena została powiększona, celem pomieszczenia tak licznego zespołu. W koncercie tym biorą również udział soliści: **H. Marloff** (sopran), **A. Rehbein** (alt), **A. Czajkowski** (tenor), **K. Bollmann** (bas). Wielką symfonię poprzedzi uwertura **R. Wagnera „Polonia“.**

Zaznaczyć należy, że Bydgoskie Konserwatorium Muzyczne dyr. Wilh. Winterfelda jest najstarszą w Bydgoszczy uczelnią muzyczną, istniejącą już przeszło 32 lata, i utrzymuje się bez jakiejkolwiek subwencji.

Na koncert, którego zapowiedź w naszym mieście wywołała ogromne zainteresowanie, podąży niewątpliwie całe obywatelstwo naszego miasta, tym bardziej, że czysty dochód przeznaczony jest na cel dobroczynny.

Zjazd leśników w Bydgoszczy

W niedzielę palmową, jak się z Poznania dowiadujemy, odbędą się w Bydgoszczy obrady walnego zjazdu delegatów wszystkich kół Związku Leśników Polskich okręgu dyrekcji poznańskiej — z udziałem przedstawicieli zarządu głównego w Warszawie.

—o—

— **Akademia harcerska.** Komenda Harcerzy bydgoskich urządza w czwartek 18 marca, o godz. 17 w sali Strzelnicy przy ul. Toruńskiej 30 akademię z okazji imienin Pana Marszałka Edwarda Śmigłego-Rydza. Program akademii wypełnią produkcje harcerzy z 4, 23 i 29 drużyny oraz przemówienia komendanta harcerzy dyr. Matuszewskiego i prof. Łukasika. Wstęp na akademię jest bezpłatny.

— **Uroczysta akademia ku czci Św. Józefa.** Katol. Tow. Rob. Polskich przy parafii Św. Trójcy urządza dnia 21 marca br. uroczystą akademię ku czci Św. Józefa — patrona Towarzystwa w salce parafialnej o godz. 16,30. Program uroczystości: Bydgoski Chór Męski: a) Gaude Mater Polonia, b) Dwie Dole — dyr. prof. H. Formanowicz; zagajenie, słowo wstępne i powitanie gości; deklamacja; referat p. Stefanowicza; deklamacja; zakończenie jedną zwrotką — My chcemy Boga!

Czytelnicy nasi mają głos.

O płuca dla miasta Bydgoszczy.

Pod tym tytułem pojawiło się już w ubiegłej jesieni w „Dzienniku Bydgoskim“ kilka artykułów.

Domagały się one **założenia parku leśnego przy szosie gdańskiej** i wzbudziły ogólne zainteresowanie. Z wielu stron pojawiły się głosy poparcia. Wszyscy godzili się, że Bydgoszcz ubiegająca się o godność stolicy Pomorza, może i powinna mieć park leśny, miejsce prawdziwego wypoczynku dla ludności miasta, zwłaszcza tej, która nie ma środków na wyjazd do miejsc klimatycznych.

Byłby to park zacieniony pięknymi stuletnimi sosnami, o zdrowym, czystym powietrzu, nie wciśnięty między mury miasta, lecz łączący się z dalszymi rozległymi lasami. Możliwość łatwej komunikacji z parkiem leśnym stała się już obecnie faktem dokonanym dzięki **zaprowadzeniu linii autobusowej** tak, że z centrum miasta możnaby za drobną opłatą dostać się w przeciągu kilkunastu minut w zacisze parku leśnego.

Park ten byłby **piękniejszy od parku w Toruniu na Bydgoskim Przedmieściu,** a przecież park toruński stanowi prawdziwą ozdobę swego miasta.

Redakcja zamieściła w ubiegłym roku wiadomość, że zarząd miasta postanowił z nadchodzącą wiosną 1937 r. zrealizować projekt parku leśnego. Ostatki śniegu znikają, rtęć w barometrze wędruje w górę — **czy piękny plan będzie obecnie wykonany?** Na odpowiedź, a raczej na bezzwłoczne przystąpienie do dzieła czeka wielotysięczna ludność miasta, czeka dziatwa, czekają bezrobotni, którym praca przy założeniu parku leśnego dałaby godziwy zarobek.

S. N.

Kalendarzyk Ch. Dem.

CHRZEŚCIJAŃSKA DEMOKRACJA KOŁO ŚRÓDMIEŚCIE.

Roczne walne zebranie odbędzie się **w sobotę, dnia 20 marca br., o godz. 19,30** w lokalu „Pod Lwem“ przy ul. Marsz. Focha 7. Prelekcję wygłosi Prezes Okręgowy **p. radca Beyer.** Wszystkich członków prosimy o punktualne przybycie. Przedstawicieli bratnich kół zapraszamy. **Zarząd.**

—::—

— **Nabożeństwo żałobne za duszę Marszałka Piłsudskiego.** Polski Biały Krzyż zawiadamia swych członków, że w dniu 19 marca o godz. 10-tej odbędzie się w kościele Garnizonowym nabożeństwo żałobne za duszę Marszałka Piłsudskiego, urządzone staraniem garnizonu bydgoskiego.

— **Polski Biały Krzyż w dniu imienin Pana Marszałka Śmigłego-Rydza.** Z okazji imienin Pana Marszałka Edwarda Śmigłego-Rydza, Wysokiego Protektora Polskiego Białego Krzyża urządza Polski Biały Krzyż poza oficjalną akademią w Teatrze Miejskim na której przemówi komendant garnizonu — akademie żołnierskie w poszczególnych formacjach garnizonu, na których wystąpią żołnierskie zespoły świetlicowe. Rozpisana została również przez Polski Biały Krzyż ankieta: „Czego żołnierz życzy Panu Marszałkowi w dniu Jego Imienin“. Życzenia oprawione w piękne albumy, który projektował art. graf. St. Brzęczkowski, wręczone zostaną przez delegację garnizonu osobiście Panu Marszałkowi w Warszawie w dniu 20-tym marca.

Zw. Wet. Powst. Nar. R. P. 1914-19 r. Koło Bydgoszcz-Miasto. Członkowie Koła, którzy postawili wniosek o odznaczenie niepodległościowe, (Krzyż i Medal Niepodległości) proszeni są, by zgłosili się najpóźniej do dnia 19 bm. w sekretariacie przy ul. Marsz. Focha 39 w godz. 17—19, celem dokładnej rejestracji. Na ten cel uchwalił zarząd pobierać 50 groszy od każdego członka, które przeznaczone są na wysłanie delegata do Warszawy. — Po dacie 19 marca zgłoszenia przyjmowane nie będą.

— **Bezpłatny, 3-miesięczny francuski kurs** początkowy rozpocznie się 18 bm. Sekretariat Francuskich Kursów w Gimn. Kopernika przyjmuje zapisy codziennie (prócz soboty) od godz. 6—8. (4449

— **Bydgoskie Towarzystwo Łowieckie zarejestrowane.** Do rejestru stowarzyszeń w poznańskim urzędzie wojewódzkim wciągnięto „Bydgoskie T-wo Łowieckie“. Celem stowarzyszenia jest zapoznanie członków z prawidłowym myśliwstwem, szerzenie zasad prawidłowej gospodarki łowieckiej oraz współdziałanie z władzami państwowymi w zwalczaniu wszelkich wykroczeń przeciw obowiązującym prawom łowieckim. Imiona i nazwiska założycieli: 1) Inż. Szymański Kazimierz z Fordonu, 2) Stefan Niewitecki, 3) Józef Josse, 4) Stanisław Kasperski, 5) dr Edward Soboczyński, 6) inż. Lewicki Roman, 7) Zygmunt Zwolanowski, 8) Stefan Rost, 9) Kazimierz Borajkiewicz, 10) Walenty Żbikowski, 11) Zygmunt Cymmer, 12) Wacław Małecki, 13) Wincenty Trzciński, 14) dr Stefan Siemiątkowski.

— **283 cudzoziemców odwiedziło Bydgoszcz** w lutym. Przynależność państwowa przyjezdnych jest następująca: Anglia 4, Austria 11, Belgia 2, Czechosłowacja 8, Dania 3, Estonia 1, Francja 4, Gdańsk 64, Holandia 4, Łotwa 2, **Niemcy 157,** Rumunia 1, Szwajcaria 4, Szwecja 6, Włochy 1, Sowiety 2, Bułgaria 1, Stany Zjedn. Ameryki Północnej 3, Chiny 3, nieustalona 2.

— **Roczne walne zebranie TCL.** Dziś, w środę, dnia 17 bm. o godz. 19,30 w Ognisku przy kościele Św. Trójcy odbędzie się roczne walne zebranie TCL. Na porządku obrad referat, sprawozdania i wybór nowego komitetu.

— **Wielka Wenta** na dokończenie budowy kościoła w Brzozie w niedzielę, dnia 21 marca br. o godz. 15-tej w sali „Pod Lwem“.

— **Konferencja wywiadowcza w sprawie zachowania** i postępów w nauce uczniów i uczennic Liceum Handlowego w Bydgoszczy odbędzie się w sobotę, dnia 20 bm. o godz. 17-tej (5 po poł.) w Liceum Handlowym, Bydgoszcz, ul. Król. Jadwigi 25.

Tabela loterii

I-szy dzień ciągnienia 2-ej klasy 38-ej Loterii Państw.

I i II ciągnienie

Główne wygrane

10.000 zł. 8947 15195
5.000 zł.: 176003
2.000 zł.: 21433 92534 99207
1.000 zł.: 60325 90202 114961 117869
Po zł. 500: 14860 72118 87161 124051 125911 139140 194982
Po zł. 400: 1402 1710 27130 38072 47923 96112 165676
Po 250 zł.: 14658 14664 18222 23127 30215 87863 90346 92584 100846 105137 107582 109825 117475 160160 179175 192188 194118
Po zł. 200: 6367 17055 25945 28504 35135 39665 42711 43766 60925 86684 97114 104318 117508 118015 130978 139201 140135 142875 148902 151342 162256 163148 166472 169957 172550 176884 177874 182267 187210

Wygrane po 150 zł.

285 828 1893 3035 688 986 4049 755 883 5016 242 342 736 6955 7184 288 8046 74 81 10228 558 920 11868 12273 13434 14714 37 87 15110 675 785 16390 883 18602 20640 78 21150 509 22167 23750 889 24126 25354 430 711 26268 27362 891 29238 48 50 579 731 30215 937 31021 32532 627 33073 375 34719 804 35009 361 400 868 36213 508 637 37934 38086 303 39439 534 44 622 858

40131 369 905 41118 487 871 42042 204 542 785 44125 63 680 774 45015 47 160 362 428 616 82 829 932 46011 47243 478 48049 89 296 434 657 826 985 50503 51561 617 53468 814 54229 534 55809 56542 85 646 57076 88 319 581 667 790 58490 662 912 59969 60595 61464 661 62570 964 63301 491 888 64249 418 529 886 65313 745 85 66236 493 850 67004 97 497 891 69880 70140 243 71291 791 846 72079 481 73443 526 74031 675 76053 57 391 521 896 77156 65 418 775 78158 290 79408

80151 402 555 81216 301 82948 84934 85391 789 853 86545 87433 82 712 886 88454 561 89866 90628 93120 929 94326 849 907 14 95555 96081 98828 100293 102408 104565 677 105056 297 305 643 918 97 107465 579 661 108537 703 109125 110068 585 111662 112674 113347 114164 319 659 840 117371 94 434 666 118182 84 566 628 925 119475 577 821

120399 121271 508 124557 959 125057 951 126709 912 127438 506 82 129315 80 130170 769 834 131269 72 518 132302 94 133945 134056 79 97 557 784 135285 518 136517 22 137541 729 35 138513 623 779 139052 149 341 426 140211 594 931 141074 108 143280 539 34 99 684 144870 145103 457 146076 232 147315 33 544 148111 89 221 149020 42 197 526 72 150996 15250 578 742 153259 319 848 156132 523 157164 954 84 159155 552

160386 647 161118 42 206 475 849 162013 163357 164177 861 165591 166 486 786 167308 413 168064 90 347 169764 903 170326 551 171002 172455 548 975 174003 313 462 175015 176648 802 177440 648 994 178472 718 953 179086 148 227 333 522 909 31

181259 348 804 1833374 184028 88 221 906 186503 787 187992 188121 189 137 190629 191133 536 192617 194085 451 748

Wygrane po 50 zł.

234 1420 665 2470 569 795 957 3859 4226 330 673 838 962 5281 655 944 46 6492 7203 8199 353 639 43 708 90 9182 305 57 10115 639 11287 12050 571 647 13046 130 517 790 970 14010 219 873 15108 16093 400 17061 333 83 466 69. 18524 19040 478 96 910

20281 21027 136 571 972 22297 429 85 882 23084 175 269 459 894 25416 516 78 872 90011 26644 27668 819 50 28 270 421 92 791 29266 926 30158 277 705 809 31711 32191 33173 526 953 34020 407 521 798 920 35576 36649 38690 850 921 24 39023 741.

40032 43212 44463 695 45074 85 108 93 438 46027 200 309 543 47264 483 593 617 748 493 48018 398 447 819 956 49190 369 540 94 691 50161 264 786 51342 418 547 730 52171 895 53867 930 54000 46 795 55015 89 132 728 820 56247 57513 56 609 58299 583 963 590477 249 84 387 96 422 60616 897 61058 252 433 63611 65080 98 66342 922 67070 122 365 67 69455 70071 422 61 512 927 71101 98 619 52 984 72198 698 813 73179 423 40 5377 829 9001 74305 594 822 962 75193 76382 685 77378 406 60 781 79218 385 797.

81078 214 370 654 859 82249 83008 199 225 653 763 851 84436 994 85118 99 510 86587 788 87065 169 332 88184 291 316 90068 204 91250 560 92213 34 416 591 94800 95102 96180 333 485 584 954 97571 778 848 99605 760 100165 91 379 658 972 101545 102323 493 103891 104543 710 105262 70 764 811 945 106147 384 501 643 736 37 107167 335 108275 741 109499 695 110481 736 111755 112755 821 113055 490 703 114258 115413 519 953 116192 252 519 884 117338 663 118515 119608

120180 336 716 121910 122443 123408 758 402 124505 831 81 912 22 125151 226 28 319 936 126013 342 787 947 127301 86 549 128128 609 129010 261 398 883 130110 300 526 612 748 875 131346 94 132026 221 63 321 742 133194 301 847 62 948 134344 64 665 737 135067 213 415 593 933 136768 955 137339 979 138287 139895 140150 83 256 564 783 141001 142432 950 143754 910 60 144273 706 820 145046 61 71 327 930 146621 859 147787 836 148629 93 843 971 149111 28 231 580 633 150675 151497 152579 773 872 153316 154176 254 799 155554 706 806 923 156997 157598 768 913 158035 168 323 30 681 158465 557 640 867 77

160242 412 161914 162015 252 488 526 619 714 993 163001 165 325 956 81 164224 970 165070 125 166516 721 32 167012 187 430 82 555 663 732 168192 910 11 169084 170302 32 33 522 613 735 897 171084 162 500 803 172032 93 170 724 445 988 173327 464 969 174196 376 726 176735 177219 422 530 827 37 178262 179148 960

180010 603 181541 711 183047 437 184054 323 636 185041 565 745 187184 709 18809 242 440 19558 761 190108 191287 500 832 81 192293 463 645 905 190007 194444

III ciągnienie

Wygrane po 150 zł.

57 240 1811 3072 9302 10586 12980 13581 940 47 15734 837 21418 84 22210 23452 698 25264 775 26373 557 744 27156 29207 766 32128 249 33805 34010 37351 39241 40147 473 823 42185 44186 45264 504 47077 643 48643 888 49960 50374 51618 52183 53467 55293 598 676 56984 57534 811 60015 61659 724 80 62410 560 700 63149 882 64388 824 66145 642 70278 723 93 71467 69 917 73100 663 815 74769 75125 77597 78680 831 80213 95 751 82771 83205 86105 87220 88222 752 89905 40 90495 91671 93790 95150 97428 99271 428 964

100705 101558 832 102344 411 103734 104592 950 107700 108325 109172 111167 112626 702 113641 115319 743 868 116152 118195 43 259 120020 781 124237 439 125112 346 584 127564 793 128357 129824 131203 839 132429 136001 138634 140768 142313 144605 145811 146914 147780 853 150207 634 151119 920

152863 78 900 153669 155935 156235 347 157562 158110 30 555 819 169973 76 160253 161335 163094 578 167141 169121 647 171749 172187 451 854 173646 791 948 59 175134 874 176061 177069 222 519 178026 411 182205 370 184087 446 915 185771 187091 189048 190530 191251 192834 193181 194178

Wygrane po 50 zł.

237 1222 2250 510 919 3043 5486 6892 8015 127 868 9420 618 10283 11289 366 12561 14308 74 15487 17923 18545 96 19707 76 20735 820 21753 908 23462 953 25268 608 26629 27446 585 859 28450 30199 31147 421 552 918 32028 529 33399 35105 552 36355 468 666 982 37831 38813 39192 607 40620 41084 497 42270 762 45094 427 46058 323 47352 89 48270 579 49098 751 50484 51436 552 52404 666 53511 54122 701 55217 56035 57065 283 407 43 787 878 58439 60850 61966 52402 63425 64326 65811 52 67320 69236 482 871 70134 46 71529 74417 75477 76689 910 77636 7911 560 81242 83658 84540 85822 86008 753 87470 623 96190 97599 736 98522 614 705 98502 621

100108 501 102632 103304 589 557 104617 743 105111 572 106910 108347 473 898 09694 110262 658 111928 112384 691 113734 46 115444 118054 120631 121134 877 905 123481 731 124070 330 606 774 125095 859 86 126423 979 127016 485 128093 779 80 129911 130487 605 131824 133610 134016 924 135942 137347 631 882 138131 277 335 74 139070 926 140228 706 141425 142007 561 720 144251 145104 354 683 94 146321 70 486 147778 148157 764 149237 322 150256 910 151690 91 734

153712 155340 511 156967 157519 158151 63 159157 160367 161588 879 162096 223 90 164564 166067 173 168345 884 169645 789 170407 611 801 08 176615 20 177456 905 92 178364 179520 668 93 806 180062 891 181238 991 183964 184682 185799 186181 458 187054 811 188563 76 189639 912 191142 630 192090 193475 568 194185

IV ciągnienie

Główne wygrane

Stała dzienna wygrana 20.000 zł. na nr. 154403

75000 zł. na nr. 113074
15.000 zł. na nr. 43635
10.000 zł. na nr. 56834
5000 zł. na nr. 48421 166962
2000 zł. na nr. 73783 74665 125307 129612
1000 zł. na nr.10019 64347
500 zł. na nr. 1272 30697 63052 99471
400 zł. na nr. 25263 47399 65274 99817 136446 166139 167411 178595
250 zł. na nr. 13851 21900 29464 31198 46850 51181 53768 55023 99353 127767 145167 159631 176245 180334 181964 181783 185390 189026
200 zł. na nr. 14077 19753 25808 28232 29392 41010 56260 64042 70870 75703 79331 83657 84777 93453 96142 111667 124806 136052 161128 161284 169274

Wygrane po 150 zł.

2208 3438 522 4195 358 5447 774 6291 9465 10403 11772 14034 15557 17790 19201 20114 648 22679 23706 25099 606 27222 388 961 28135 787 948 30600 31555 32534 33850 34662 95 37220 38260 360 40968 75 41235 43311 573 45322 692 874 46093 189 250 981 47104 289 48123 49225 50695 883 52111 913 53863 917 54269 56879 57102 37 691 58083 388 539 87 61329 62506 898 63754 64171 65654 949 66204 67056 69595 70801 71222 821 73073 425 55 75631 76813 78956 79759.

80088 699 84502 85708 322 88019 37 237 626 786 92702 810 94208 98013 100139 482 101740 102252 921 103744 105104 741 112598 113392 579 715 116100 117252 118128 61 496 939 53 121854 122197 216 123694 126906 127963 131821 133007 134585 664 136967 137705 138210 639 139861 140198 249 141846 85 142096 143644 145130 752 146435 804 147048 226 43 148019 149597 760 76 841 956 150446 154153 795 156743 157544 159547 160079 922 162002 762 163432 164104 166707 171675 796 175333 890 944 176240 179025 174 181905 183971 185935 187326 188469 189202 190051 389 689 194747.

Wygrane po 50 zł.

1290 507 637 86 2138 3722 978 4291 571 5778 7140 10603 901 11914 12606 801 983 13342 764 14008 439 618 16606 764 18427 621 851 19992 20420 21614 824 22249 440 832 23897 24061 743 25566 26620 28522 771 29505 876 30792 31206 56 809 933 89 32686 33028 819 34754 35406 36129 60 852 37479 541 829 38311 534.

40000 139 762 41569 42245 43313 879 45546 46084 401 19 47024 367 48825 31 49724 962 50605 51232 508 79 52090 53084 188 54324 644 79 717 81 55560 57634 35 58208 378 59532 60337 61647 62434 849 64108 236 487 955 65210 68675 965 70128 85 684 873 71392 73464 75445 907 44 76757 79029 448 860.

80701 81602 82370 83101 475 885 84035 372 666 85681 936 89317 556 848 91064 396 606 93209 97408 99994 100631 101599 734 102587 103674 106266 108175 568 110077 297 111938 112436 113776 114901 116098 873 117259 349 118596 119103 444 122179 219 902 123693 124916 126580 127641 915 128676 129335 130160 133153 994 135496 958 136164 140611 143388 787 144276 751 74 78 145387 477 146025 355 147758 158497 511 149240 574.

150854 75 152761 153097 240 702 944 154284 155758 156150 157430 870 158016 657 160420 835 161066 197 375 710 830 162452 774 164525 652 165392 166215 167665 168739 169208 479 170581 658 171093 172658 723 889 173409 577 643 57 89 174266 578 175913 177021 178119 73 506 180027 785 181866 183227 184183 878 186133 306 884 187798 959 188637 702 189876 190538 47 656 945 191063 192072 193076 556 654 759 971 194008 863.

Nadużycia w wójtostwie w Szubinie

przed Sądem Okręgowym.

Całkowita rehabilitacja wójta p. Skarbek-Malczewskiego. — Dwóch sekretarzy wójtostwa skazanych po jednym i półtora roku więzienia.

Przez cały dzień wczorajszy — od rana godz. 9 do godz. 10 wieczorem — przedmiotem rozprawy sądowej przed trybunałem Sądu Okręgowego w Bydgoszczy były nadużycia, dokonywane przez szereg lat w wójtostwie w Szubinie. Braki w kasie wójtostwa w łącznej sumie **około 9.000 złotych** ujawniono już z początkiem 1934 r., lecz ze względu na żmudne dochodzenia i zawiłe sprawy książkowo-rachunkowe, śledztwo ciągnęło się przeszło dwa lata, tak, że dopiero teraz można było przystąpić do rozprawy.

Pod ciężkim zarzutem dopuszczenia się malwersacyj stanął przed sądem, liczący już lat 60, wójt byłego wójtostwa w Szubinie p. **Witold Skarbek-Malczewski,** pochodzący z znanej i cenionej ziemiańskiej rodziny z Wielkopolski. Prokurator oskarżał go o przywłaszczenie sobie nie wciągniętych na przychód do głównej księgi z dziennika kasowego gotówkowych wpływów pieniężnych z dopłat gmin i obszarów dworskich na utrzymanie wójtostwa **w sumie 2.186,91 zł.** Poza tym zasiedli na ławie oskarżonych byli kasjerzy wójtostwa w Szubinie **Franciszek Maćkowiak,** człowiek żonaty i ojciec 2 dzieci, oskarżony o zdefraudowanie **łącznej sumy 3.807,03 zł** oraz **Stanisław Sewerniak,** stojący pod zarzutem zdefraudowania **sumy 3.028,99 zł.** Pobrane od wpłacających kwoty wspomniani dwaj kasjerzy w ogóle nie wpisywali do dziennika kasowego wójtostwa.

Rozprawie przewodniczył p. **wiceprezes Wojtynowski,** a jako wotanci zasiedli pp. sędziowie okręgowi **dr Kułakowski i Ochocki.** Oskarżonego wójta Malczewskiego bronił p. **mec. Wirski,** Sewerniaka p. **mec. dr Sypniewski** a Maćkowiaka z urzędu bronił p. **mec. Rubenau.**

Oskarżony **Malczewski** do żadnej winy się nie poczuwa. Z kasą i kasowością nic nie miał wspólnego, a wpływy gotówkowe pobierali dwaj inni oskarżeni, których obdarzał pełnym zaufaniem. Sewerniak wykrył nadużycia popełnione przez swego poprzednika i zwrócił na nie uwagę, a później — jak się okazało — **sam dopuszczał się defraudacyj.** Oskarżony tłumaczył się dalej, że na książkowości się nie zna i dlatego zaangażował i sam opłacał z własnej kieszeni specjalnych fachowców buchalterów, celem prowadzenia głównej księgi kasowej i wykonywania kontroli. Kolejno zatrudnił urzędników Starostwa i Powiatowej Kasy Komunalnej w Szubinie, a mianowicie Alfonsa Alwina, Władysława Weichbrodta, Jana Domagałę i Juliana Śledzikowskiego.

Oskarżony polegał na zestawieniach, jakie mu przedstawili, tymczasem okazało się, że Alwin i Domagała **niedbale to załatwiali.** Moralnie jedynie jestem odpowiedzialny odnośnie do szkód wyrządzonych przez moich funkcjonariuszy — zakończył oskarżony — lecz pieniędzy sobie nie przywłaszczyłem.

Oskarżony **Maćkowiak** przyznał się w zupełności do winy i zaznaczył, że tytułem wyrównania szkód wpłacił już 2.000 zł a reszta zdefraudowanej sumy zabezpieczona jest hipotecznie. Jedynie **Sewerniak** wykrętnie się tłumaczy i do winy się nie poczuwa.

Przesłuchano następnie **14 świadków,** którzy nic nowego i ciekawego do sprawy nie wnieśli. Wniosek obrońcy p. mec. Wirskiego o przesłuchanie obecnych na korytarzu sądowym byłych starostów szubińskich **Kutznera i Dąbrowieckiego, wicestarosty Schlinglera** i byłego naczelnika sądu w Szubinie **Witkowskiego,** mogących wydać jak najlepsze świadectwo o wójcie Malczewskim, sąd oddalił. Pod koniec postępowania dowodowego, orzeczenie wydał **biegły Kowalewski,** stwierdzając sprzeniewierzenia osk. Maćkowiaka i Sewerniaka, zaś co do osk. Malczewskiego biegły stwierdził, że nie ma dowodów, jakoby wójt Malczewski przywłaszczył sobie pieniądze, czyniąc go jedynie odpowiedzialnym za niewciągnięcie z dziennika kasowego do księgi głównej šumy 2.186,91 zł.

Prokurator w swym przemówieniu sam poddał w wątpliwość dopuszczenie się nadużyć ze strony wójta Malczewskiego i uważał, że zachodzi jedynie niedopełnienie obowiązków ze strony oskarżonego. Co do reszty oskarżonych prokurator popierał oskarżenie.

Następnie zabrali głos obrońcy. **Oskarżony Malczewski** w ostatnim słowie zaznaczył, że na stanowisku wójta w Szubinie cieszył się szacunkiem i miłością ludzi. Pieniędzmi włodarzyłem uczciwie — mówił — tyle lat zresztą już przeżyłem i z honorem szedłem przez życie, tak, że pod koniec mego żywota nie będę łaszczył się na głupie 2.000 złotych. Kiedy spotkał mnie zarzut współwiny, województwo wiedząc kim jestem, dla wynagrodzenia mi krzywdy dało nowe wójtostwo pod Poznaniem. Jeżeli ponoszę odpowiedzialność, to dlatego, że za bardzo zaufałem ludziom. Czy mogę odpowiadać za pieniądze, które nie zostały zaksięgowane a pobrane były przez urzędników? Reszta oskarżonych prosi o uwolnienie.

Sąd po blisko dwugodzinnej naradzie o godz. 10 wieczorem wydał wyrok skazujący **Maćkowiaka na jeden rok więzienia,** a Sewerniaka **na półtora roku więzienia,** zaliczając im odbyty kilkomiesięczny areszt śledczy. Ponadto sąd orzekł utratę praw obywatelskich na lat pięć. Wójta Malczewskiego trybunał **całkowicie uwolnił od winy i kary.** W uzasadnieniu wyroku p. wiceprezes Wojtynowski podniósł, że winę za niedokładności ponoszą w pierwszym rzędzie zaangażowani przez wójta Malczewskiego **fachowi kontrolerzy** K. K. O. i starostwa, co do których wójt nie mógł przypuszczać, że dopuszczą się niedbalstwa.

—::—

Kronika toruńska

Toruń, dnia 17 marca 1937 roku.

KALENDARZYK.

Dziś: Patrycjusza ap. Irlandii.
Jutro: Cyryla Jerozol. b. i D. K.
Wschód słońca o godzinie 6.11.
Zachód słońca o godzinie 18.07.

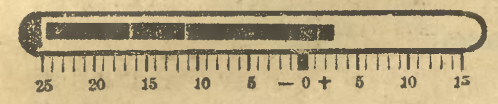
Stan pogody.

NA OGÓŁ POGODNIE.

Polska, leżąca na skraju depresji barometrycznej miała w dn. 16 marca pogodę o zachmurzeniu z przelotnymi opadami. Temperatura o godz. 14 wynosiła: 7 st. w Kaliszu, 6 w Zbąszyniu, 5 w Poznaniu i Bydgoszczy, 4 w Warszawie i Wilnie, 3 w Krakowie i Białymstoku, 2 we Lwowie i Kielcach, 1 w Zakopanem i Tarnopolu, 0 w Bezmiechowej, a —6 na Hali Gąsienicowej. Przewidywany przebieg pogody: zachmurzenie zmienne (malejące) z zanikającymi opadami na wschodzie kraju. Po nocnych przymrozkach, temperatura w ciągu dnia od 6 do 10 st. Słabnące wiatry zachodnie i południowo-zachodnie.

Termometr wskazywał dziś rano

Nocny dyżur pełnią apteki: „Radziecka" — Śródmieście, „Św. Anny" — Bydgoskie Przedmieście, „Pod Łabędziem" — na Mokrem.

Pogotowie straży pożarnej tel. 12-44.

Telefon nr. 15-46 posiada przedstawicielstwo „Dziennika Bydgoskiego" w Toruniu.

Pogotowie ratunkowe tel. 19-91.

Biblioteka T. C. L. (ul. Wysoka 16) otwarta codziennie za wyjątkiem niedziel i świąt od godziny 11 do 11,30 i od 16 do 19.

Repertuar kin: As: „Robert i Gloria". Świt: „Tańczący pirat" — premiera. Mars: „Oskarżona". Corso: „Gabinet figur woskowych".

—×—

Z TEATRU ZIEMI POMORSKIEJ.

W czwartek dnia 18 o godz. 20-tej zostanie powtórzona ostatnia premierowa sztuka pt. „Intryga i miłość". Wielki romantyczny dramat osnuty na tle intryg dworskich został gorąco przyjęty przez toruńską publiczność.

Teatr Ziemi Pomorskiej w trosce o najlepszy repertuar wystawił Schillerowskie arcydzieło w tym głębokiem przekonaniu, że spełnia swoją misję kulturalną. Na czele świetnie zgranego zespołu dyr. Bracki i Antoni Piekarski. Piękna oprawa dekoracyjna inż. Witolda Małkowskiego.

W piątek 19 marca o godz. 18-tej odbędzie się w Teatrze Ziemi Pomorskiej uroczysta akademia ku uczczeniu dnia imienin naszego Wielkiego Marszałka Józefa Piłsudskiego.

REPERTUAR:

W środę, 17 bm. „Intryga i miłość" w Wąbrzeźnie.

W czwartek, 18 bm. „Intryga i miłość" w Toruniu.

W piątek, 19 bm. „Akademia żałobna" w Toruniu o godz 18-tej.

W sobotę, 20 bm. „Intryga i miłość" o godz. 20-tej.

—×—

Znalazł śmierć w falach Wisły.

Dnia 14 bm. w godzinach rannych we wsi Toporzyska, w pow. toruńskim, w czasie pełnienia warty przy tamie wałowej nad Wisłą, utopił się 30-letni Paweł Zissmann, zam. w Toporzyskach.

Jak wykazują dochodzenia, tragiczna śmierć Zissmanna nastąpiła przypadkowo. Zissmann cierpiał bowiem na epilepsję i niewątpliwie podczas pełnienia warty dostał ataku i wpadł do wody.

Tragicznie zmarłego po kilku godzinach poszukiwań wyłowiono z Wisły i zwrócono rodzinie.

W Toruniu życie zamarło...

Po próbnym ataku lotniczym na Toruń.

Trudno przewidzieć, co czeka nas w najbliższej przyszłości. Kto żyw — zbroi się. Kto żyw a trzeźwo patrzy w życie w'^ że być przygotowanym do wojny — to konieczność obecnego okresu, to nasz święty obowiązek.

Świadomi więc obowiązku torunianie skrupulatnie czytali obwieszczenia prezydenta miasta, z których dowiedziano się o próbnym ataku lotniczym na Toruń.

Niektórzy (na szczęście znikoma ich liczba) traktowali zarządzenia jako zabawkę i srodze za to odpokutują, lecz szeroki ogół poważnie i szczerze wypełnił ciążące na nim obowiązki. Chodziło o pogaszenie świateł w okresie nalotu lotniczego, tj. od chwili alarmu do odwołania. Ruch uliczny w tym czasie (w porze wieczornej) miał całkowicie zamrzeć. Nic bowiem nie miało zdradzić urojonemu nieprzyjacielowi, że w Toruniu ktokolwiek żyje, że Toruń w ogóle istnieje. To był cel.

Czy został osiągnięty?

O godz. 21 w sali posiedzeń rady miejskiej kierownik ćwiczeń mjr Bieniak wyraził zupełne zadowolenie. Torunianie zachowali się w 98% tak, jak winni zachować się na wypadek wojny, w chwili nalotu nieprzyjacielskich samolotów.

Znikoma ilość (coś około 40) wypadków niezastosowania się do zarządzeń wystawia chlubne na ogół świadectwo mieszkańcom, którzy wywiązali się ze swego zadania dość dobrze. Obserwator „nieprzyjacielskiego" samolotu stwierdził zupełne ciemności w śródmieściu i na Bydgoskim Przedmieściu. Jedynie Mokre i Jakubskie Przedmieście cokolwiek bagatelizowało sobie nieprzyjaciela, światłami informując, że „tam są żywi i... owszem, chcieliby zapoznać się z bombami"...

Podgórz tonął również w ciemnościach.

Na ogół stwierdzić należy, że ćwiczenia udały się. I to udały się — jak podkreślił kierownik ćwiczeń — b. dobrze. Łączność i sygnalizacja alarmowa działały sprawnie i bez zarzutu. P. dyr. Bieniak z zadowoleniem podkreślił, że przede wszystkim Bydgoskie Przedmieście celująco zdało egzamin z przygotowania obrony przeciwlotniczej. Bydgoskie Przedmieście (rzecz naturalna o mieszkańcach mowa), wykazało największą dyscyplinę wojskową — co z zadowoleniem podkreślamy.

Opieszałych i niechętnych — jak podał p. mjr Bieniak — było około 40 osób, które — rzecz oczywista — zostaną ukarane.

Tak mniej więcej wyglądała próbna obrona przeciwlotnicza w dniu wczorajszym.

Od siebie możemy dodać, że — jeśli chodzi o śródmieście — ruch uliczny niestety, nie zamarł tak, jak przewidywaliśmy i jakby wyglądać powinno. Dziesiątki osob szwędało się, tak — szwędało się po ulicach, jakby szukając... przykrych następstw. Naocznie stwierdziliśmy, że organa policyjne zrobiły — co tylko w jej mocy, prawie siłą wtłaczając półgłówków do bram. Tak! — półgłówków. Bo, chyba rozumni ludzie nie wałęsali się dla robienia zamieszania i idiotycznych kawałów.

Wydaje się nam, że władze może zbyt łagodnie traktowały poniektórych osobników, u których zauważyć się dało złośliwą tendencję łazikowania po ulicach.

Na pierwszy raz prawdziwie udanego i sprężyście zorganizowanego ćwiczenia wystarczy. Spodziewamy się jednak, że następne próby będą bardziej rygorystyczne, bo — tak trzeba.

Na zakończenie komunikujemy, że władze policyjne spisały 101 doniesień. Miejmy nadzieję, że na przyszły raz ograniczą się do... jedności.

Komunikat Wydziału Powiatowego

Pomorskiego Wojewódzkiego Komitetu Funduszu Obrony Narodowej w Toruniu.

„Wydział Wykonawczy Pomorskiego Wojewódzkiego Komitetu Funduszu Obrony Narodowej w Toruniu prosi uprzejmie wszystkich tych panów, którzy w dniu 25 II. br .byli obecni na zebraniu organizacyjnym Funduszu Obrony Narodowej w Toruniu, a nie podpisali listy obecnych, oraz wszystkich tych, którzy z jakichkolwiek powodów pomimo otrzymanego zaproszenia na wspomniane zebranie przybyć nie mogli, o możliwie niezwłoczne nadesłanie swej zgody na umieszczenie ich nazwisk pod odezwą do społeczeństwa pomorskiego, pod adresem Wydziału Wykonawczego, Plac Św. Jana 3.

W odpowiedziach należy podać czytelnie nazwisko, imię, oraz posiadany tytuł naukowy, względnie zajmowane stanowisko.

Niezależnie od powyższego Wydział Wykonawczy prosi uprzejmie o łaskawe pofatygowanie się przy okazji pobytu w Toruniu do sekretariatu Wydziału Wykonawczego pod wskazanym powyżej adresem, w celu złożenia osobiście podpisu na liście organizatorów, która jakó dowód wysiłku obywatelskiego wraz ze „Złotą Księgą Ofiarodawców", zostanie w przyszłości złożona do Muzeum Narodowego Ziemi Pomorskiej w Toruniu".

(—) **Mugaj,** sekretarz.

(—) wz. **Inż. Dobrzycki,** przewodniczący.

Francuska pożyczka zbrojeniowa.

Zdjęcie z przed giełdy paryskiej, gdzie notuje się nową pożyczkę zbrojeniową, wskazuje na gwałtowne zainteresowanie Francuzów tą transakcją kredytową.

Pożar w stolarni.

W ub. poniedziałek około godz. 9 w stolarni Z. Wielgoszewskiego przy ul. Kochanowskiego 6 wybuchł pożar, który strawił częśc drzewa użytkowego, wartości 220 zł. Urządzenie w stolarni było ubezpieczone na kwotę 8700 zł w Tow. Ubezp. „Vesta".

Pożar powstał od pieca żelaznego, w pobliżu którego znajdowały się wiory.

Kronika policyjna.

Zgłoszono w Toruniu i powiecie 7 wypadków różnych drobnych kradzieży, z których 2 wykryto, oraz spisano 8 doniesień za przekroczenie przepisów pol.-admin.

Czerwony kur w powiecie toruńskim.

W zabudowaniach Kazimierza Gabskiego w Małej Złejwsi w pow. toruńskim powstał pożar, który zniszczył dom mieszkalny i stodołę pod jednym dachem, wyrządzając szkodę znaczną, chwilowo przez poszkodowanego nie podaną. Budynki były ubezpieczone na kwotę 900 zł w Zakł. Ubezp. Wzaj. Gospodarstwo to dzierżawił Franciszek Tworek (właściciel mieszka w Grębocinie) i skutkiem pożaru, który zniszczył mu sprzęty domowe i narzędzia rolnicze, poniósł ogólnych strat około 1000 złotych.

Przyczyny pożaru dotychczas nie ustalono.

—::—

HAZARD.

W szeregu miejscowości na Wileńszczyźnie wykryto potajemne „kluby hazardowe".

Wieśniacy grają o ziemniaki, zapałki itp. Organizacje społeczne i policja wypowiedziały zdecydowaną walkę temu „hazardowi". Jedno z pism warszawskich zauważa nie bez humoru, że gdy który z mieszkańców wygra całe pudełko zapałek, to **bank jest rozbity** i klub zostanie na parę dni zamknięty.

—::—

B. Hozakowski, Toruń.

Toruń, dnia 15 marca 1937 roku.

Płacono: w dniach ostatnich zł. za 100 kg.

Koniczyna czerwona	115,00—145,00
Koniczyna śred. gat.	80,00—125,00
Koniczyna biała prima czyszcz.	125,00—140,00
Koniczyna szwedzka	160,00—185,00
Koniczyna żółta	60,00— 70,00
Koniczyna żółta w łuskach	30,00— 32,00
Inkarnatka	55,00— 65,00
Przelot	68,00— 75,00
Rajgras krajowy	65,00— 75,00
Tymotka	18,00— 23,00
Seradela	25,00— 28,00
Wyka latowa	23,00— 24,00
Wyczka zimowa	25,00— 30,00
Peluszka	21,00— 22,00
Groch Wiktoria	22,00— 24,00
Groch polny	20,00— 21,00
Groch zielony	21,00— 24,00
Bobik	20,00— 21,00
Gorczyca	30,00— 32,00
Rzepak	57,00— 60,00
Rzepik	56,00— 58,00
Łubin niebieski	13,00— 14,00
Łubin żółty	14,00— 15,00
Siemię lniane	50.00— 55,00
Konopie	45,00— 50,00
Mak niebieski	70,00— 80,00
Mak biały	90.00—100,00
Tatarka	20,00— 25,00
Proso	2[illegible],00— 25,00

Tabela loterii

I-szy dzień ciągnienia 2-ej klasy 38-ej Loterii Państw.

I i II ciągnienie

Główne wygrane

10.000 zł. 8947 15195

5.000 zł.: 176003

2.000 zł.: 21433 92534 99207

1.000 zł.: 60325 90202 114961 117869

Po zł. 500: 14860 72118 87161 124051 125911 139140 194982

Po zł. 400: 1402 1710 27130 38072 47923 96112 165676

Po 250 zł.: 14658 14664 18222 23127 30215 87863 90346 92584 100846 105137 107582 109825 117475 160160 179175 192188 194118

Po zł. 200: 6367 17055 25945 28504 35135 39665 42711 43766 60925 86684 97114 104318 117508 118015 130978 139201 140135 142875 148902 151342 162256 163148 166472 169957 172550 176884 177874 182267 187210

Wygrane po 150 zł.

285 828 1893 3035 688 986 4049 755 883 5016 242 342 736 6955 7184 288 8046 74 81 10228 558 920 11868 12273 13434 14714 37 87 15110 675 785 16390 883 18602 20640 78 21150 509 22167 23750 889 24126 25354 430 711 26268 27362 891 29238 48 50 579 731 30215 937 31021 32532 627 33073 375 34719 804 35009 361 400 868 36213 508 637 37934 38086 303 39439 534 44 622 858

40131 369 905 41118 487 871 42042 204 542 785 44125 63 680 774 45015 47 160 362 428.616 82 829 932 46011 47243 478 48049 89 296 434 657 826 985 50503 51561 617 53468 814 54229 534 55809 56542 85 646 57076 88 319 581 667 790 58490 662 912 59969 60595 61464 661 62570 964 63301 491 888 64249 418 529 886 65313 745 85 66236 493 850 67004 97 497 891 69880 70140 243 71291 791 846 72079 481 73443 526 74031 675 76053 57 391 521 896 77156 65 418 775 78158 290 79408

80151 402 555 81216 301 82948 84934 85391 789 853 86545 87433 82 712 886 88454 561 89866 90628 93120 929 94326 849 907 14 95555 96081 98828 100293 102408 104565 677 105056 297 305 643 918 97 107465 579 661 108537 703 109125 110068 585 111662 112674 113347 114164 319 659 840 117371 94 434 666 118182 84 566 628 925 119475 577 821

120399 121271 508 124557 959 125057 951 126709 912 127438 506 82 129315 80 130170 769 834 131269 72 518 132302 94 133945 134056 79 97 557 784 135285 518 136517 22 137541 729 35 138513 623 779 139052 149 341 426 140211 594 931 141074 108 143280 539 34 99 684 144870 145103 457 146076 232 147315 33 544 148111 89 221 149020 42 197 526 72 150906 15250 578 742 153259 319 848 156132 523 157164 954 84 159155 552

160386 647 161118 42 206 475 849 162013 163357 164177 861 165591 166 486 786 167308 413 168064 90 347 169764 903 170326 551 171002 172455 548 975 174003 313 462 175015 176648 802 177440 648 994 178472 718 953 179086 148 227 333 522 909 31

181259 348 804 1833374 184028 88 221 906 186503 787 187992 188121 189 137 190629 191133 536 192617 194085 451 748

Wygrane po 50 zł.

234 1420 665 2470 569 795 957 3859 4226 330 673 838 962 5281 655 944 46 6492 7203 8199 353 639 43 708 90 9182 305 57 10115 639 11287 12050 571 647 13046 130 517 790 970 14010 219 873 15108 16093 400 17061 333 83 466 69 18524 19040 478 96 910

20281 21027 136 571 972 22297 429 85 882 23084 175 269 459 894 25416 516 78 872 90611 26644 27668 819 50 28 270 421 92 791 29266 926 30158 277 705 809 31711 32191 33173 526 953 34020 407 521 798 920 35576 36649 38690 850 921 24 39023 741.

40032 43212 44463 695 45074 85 108 93 438 46027 200 309 543 47264 483 593 617 748 493 48018 398 447 819 956 49190 369 540 94 691 50161 264 786 51342 418 547 730 52171 895 53867 930 54000 46 795 55015 89 132 728 820 56247 57513 56 609 58299 583 963 590477 249 84 387 96 422 60616 897 61058 252 433 63611 65080 98 66342 922 67070 122 365 67 69455 70071 422 61 512 927 71101 98 619 52 984 72198 698 813 73179 423 40 5377 829 9001 74305 594 822 962 75193 76382 685 77378 406 60 781 79218 385 797.

81078 214 370 654 859 82249 83008 199 225 653 763 851 84436 994 85118 99 510 86587 788 87065 169 332 88184 291 316 90068 204 91250 560 92213 34 416 591 94800 95102 96180 333 485 584 954 97571 778 848 99605 760 100165 91 379 658 972 101545 102323 493 103891 104543 710 105262 70 764 811 945 106147 384 501 643 736 37 107167 335 108275 741 109499 695 110481 736 111755 112755 821 113055 490 703 114258 115413 519 953 116192 252 519 884 117338 663 118515 119608

120180 336 716 121910 122443 123408 758 402 124505 831 81 912 22 125151 226 28 319 936 126013 342 787 947 127301 86 549 128128 609 129010 261 398 883 130110 300 526 612 748 875 131346 94 132026 221 63 321 742 133194 301 847 62 948 134344 64 665 737 135067 213 415 593 933 136768 955 137339 979 138287 139895 140150 83 256 564 783 141001 142432 950 143754 910 60 144273 706 820 145046 61 71 327 930 146621 859 147787 836 148629 93 843 971 149111 28 231 580 633 150675 151497 152579 773 872 153316 154176 254 799 155554 706 806 923 156997 157598 768 913 158035 168 323 30 681 158465 557 640 867 77

160242 412 161914 162015 252 488 526 619 714 993 163001 165 325 956 81 164224 970 165070 125 166516 721 32 167012 187 430 82 555 663 732 168192 910 11 169084 170302 32 33 522 613 735 897 171084 162 500 803 172032 93 170 724 445 988 173327 464 969 174196 376 726 176735 177219 422 530 827 37 178262 179148 960

180010 603 181541 711 183047 437 184054 323 636 185041 565 745 187184 709 18809 242 440 19558 761 190108 191287 500 832 81 192293 463 645 905 190007 194444

III ciągnienie

Wygrane po 150 zł.

57 240 1811 3072 9302 10586 12980 13581 940 47 15734 837 21418 84 22210 23452 698 25264 775 26373 557 744 27156 29207 766 32128 249 33805 34010 37351 39241 40147 473 823 42185 44186 45264 504 47077 643 48643 888 49960 50374 51618 52183 53467 55293 598 676 56984 57534 811 60615 61659 724 80 62410 560 700 63149 882 64388 824 66145 642 70278 723 93 71467 69 917 73100 663 815 74769 75125 77597 78680 831 80213 95 751 82771 83205 86105 87220 88222 752 89905 40 90495 91671 93790 95150 97428 99271 428 964

100705 101558 832 102344 411 103734 104592 950 107700 108325 109172 111167 112626 702 113641 115319 743 868 116152 118195 43 259 120020 781 124237 439 125112 346 584 127564 793 128357 129824 131203 839 132429 136001 138634 140768 142313 144605 145811 146914 147780 833 150207 634 151119 920

152863 78 900 153669 155935 156235 347 157562 158110 30 555 819 169973 76 160253 161335 163094 578 167141 169121 647 171749 172187 451 854 173646 791 948 59 175134 874 176061 177069 222 519 178026 411 182205 370 184087 446 915 185771 187091 189048 190530 191251 192834 193181 194178

Wygrane po 50 zł.

237 1222 2250 510 919 3043 5486 6892 8015 127 868 9420 618 10283 11289 366 12561 14308 74 15487 17923 18545 96 19707 76 20735 820 21753 908 23462 953 25268 608 26629 27446 585 859 28450 30190 31147 421 552 918 32028 529 33399 35105 552 36355 468 666 982 37831 38813 39192 607 40620 41084 497 42270 762 45094 427 46058 323 47352 89 48270 579 49098 751 50484 51436 552 52404 666 53511 54122 701 55217 56035 57065 283 407 43 787 878 58439 60850 61966 62402 63425 64326 65811 52 67320 69236 482 871 70134 46 71529 74417 75477 76689 910 77636 7911 560 81242 83658 84540 85822 86008 753 87470 623 96190 97599 736 98522 614 705 98502 621

100108 501 102632 103304 589 557 104617 743 105111 572 106910 108347 473 898 09694 110262 658 111928 112384 691 113734 46 115444 118054 120631 121134 877 905 123481 731 124070 330 606 774 125095 859 86 126423 979 127016 485 128093 779 80 129911 130487 605 131824 133610 134016 924 135942 137347 631 882 138131 277 335 74 139070 926 140228 706 141425 142007 561 720 144251 145104 354 683 94 146321 70 486 147778 148157 764 149237 322 150256 910 151690 91 734

153712 155340 511 156967 157519 158151 63 159157 160367 161588 879 162096 223 90 164564 166067 173 168345 884 169645 789 170407 611 801 08 176615 20 177456 905 92 178364 179520 668 93 806 180062 891 181238 991 183964 184682 185799 186181 458 187054 811 188563 76 189639 912 191142 630 192090 193475 568 194185

IV ciągnienie

Główne wygrane

Stała dzienna wygrana 20.000 zł. na nr. 154403

75000 zł. na nr. 113074

15.000 zł. na nr. 43635

10.000 zł. na nr. 56834

5000 zł. na nr. 48421 166962

2000 zł. na nr. 73783 74665 125307 129612

1000 zł. na nr.10019 64347

500 zł. na nr. 1272 30697 63052 99471

400 zł. na nr. 25263 47399 65274 99817 136446 166139 167411 178595

250 zł. na nr. 13851 21900 29464 31198 46850 51181 53768 55023 99353 127767 145167 159631 176245 180334 181964 181783 185390 189026

200 zł. na nr. 14077 19753 25808 28232 29392 41010 56260 64042 70870 75703 79331 83657 84777 93453 96142 111667 124806 136052 161128 161284 169274

Wygrane po 150 zł.

2208 3438 522 4195 358 5447 774 6291 9465 10403 11772 14034 15557 17790 19201 20114 648 22679 23706 25099 606 27222 388 961 28135 787 948 30600 31555 32534 33850 34662 95 37220 38260 360 40968 75 41235 43311 573 45322 692 874 46093 189 250 981 47104 289 48123 49225 50695 883 52111 913 53863 917 54269 56879 57102 37 691 58083 388 539 87 61329 62506 898 63754 64171 65654 949 66204 67056 69595 70801 71222 821 73073 425 55 75631 76813 78956 79759.

80088 699 84502 85708 322 88019 37 237 626 786 92702 810 94208 98013 100139 482 101740 102252 921 103744 105104 741 112598 113392 579 715 116100 117252 118128 61 496 939 53 121854 122197 216 123694 126906 127963 131821 133007 134585 664 136967 137705 138210 639 139861 140198 249 141846 85 142096 143644 145130 752 146435 804 147048 226 43 148019 149597 760 76 841 956 150446 154153 795 156743 157544 159547 160079 922 162002 762 163432 164104 166707 171675 796 175333 890 944 176240 179025 174 181905 183971 185935 187326 188469 189202 190051 389 689 194747.

Wygrane po 50 zł.

1290 507 637 86 2138 3722 978 4291 571 5778 7140 10603 901 11914 12606 801 983 13342 764 14008 439 618 16606 764 18427 621 851 19992 20420 21614 824 22249 440 832 23897 24061 743 25566 26620 28522 771 29505 876 30792 31206 56 809 933 89 32686 33028 819 34754 35406 36129 60 852 37479 541 829 38311 534.

40000 139 762 41569 42245 43313 879 45546 46084 401 19 47024 367 48825 31 49724 962 50605 51232 508 79 52090 53084 188 54324 644 79 717 81 55560 57634 35 58208 378 59532 60337 61647 62434 849 64108 236 487 955 65210 68675 965 70128 85 684 873 71392 73464 75445 907 44 76757 79029 448 860.

80701 81602 82370 83101 475 885 84035 372 666 85681 936 89317 556 848 91064 396 606 93209 97408 99994 100631 101599 734 102587 103674 106266 108175 568 110077 297 111938 112436 113776 114901 116098 873 117259 349 118596 119103 444 122179 219 902 123693 124916 126580 127641 915 128676 129335 130160 133153 994 135496 958 136164 140611 143388 787 144276 751 74 78 145387 477 146025 355 147758 158497 511 149240 574.

150854 75 152761 153097 240 702 944 154284 155758 156150 157430 870 158016 657 160420 835 161066 197 375 710 830 162452 774 164525 652 165392 166215 167665 168739 169208 479 170581 658 171093 172658 723 889 173409 577 643 57 89 174266 578 175913 177021 178119 73 506 180027 785 181866 183227 184183 878 186133 306 884 187798 959 188637 702 189876 190538 47 656 945 191063 192072 193076 556 654 759 971 194008 863.

Nadużycia w wójtostwie w Szubinie

przed Sądem Okręgowym.

Całkowita rehabilitacja wójta p. Skarbek-Malczewskiego. — Dwóch sekretarzy wójtostwa skazanych po jednym i półtora roku więzienia.

Przez cały dzień wczorajszy — od rana godz. 9 do godz. 10 wieczorem — przedmiotem rozprawy sądowej przed trybunałem Sądu Okręgowego w Bydgoszczy były nadużycia, dokonywane przez szereg lat w wójtostwie w Szubinie. Braki w kasie wójtostwa w łącznej sumie **około 9.000 złotych** ujawniono już z początkiem 1934 r., lecz ze względu na żmudne dochodzenia i zawiłe sprawy książkowo-rachunkowe, śledztwo ciągnęło się przeszło dwa lata, tak, że dopiero teraz można było przystąpić do rozprawy.

Pod ciężkim zarzutem dopuszczenia się malwersacyj stanął przed sądem, liczący już lat 60, wójt byłego wójtostwa w Szubinie p. **Witold Skarbek-Malczewski,** pochodzący z znanej i cenionej ziemiańskiej rodziny z Wielkopolski. Prokurator oskarżał go o przywłaszczenie sobie nie wciągniętych na przychód do głównej księgi z dziennika kasowego gotówkowych wpływów pieniężnych z dopłat gmin i obszarów dworskich na utrzymanie wójtostwa **w sumie 2.186,91 zł.** Poza tym zasiedli na ławie oskarżonych byli kasjerzy wójtostwa w Szubinie **Franciszek Maćkowiak,** człowiek żonaty i ojciec 2 dzieci, oskarżony o zdefraudowanie **łącznej sumy 3.807,03 zł** oraz **Stanisław Sewerniak,** stojący pod zarzutem zdefraudowania **sumy 3.028,99 zł.** Pobrane od wpłacających kwoty wspomniani dwaj kasjerzy w ogóle nie wpisywali do dziennika kasowego wójtostwa.

Rozprawie przewodniczył p. **wiceprezes Wojtynowski,** a jako wotanci zasiedli pp. sędziowie okręgowi **dr Kułakowski i Ochocki.** Oskarżonego wójta Malczewskiego bronił p. **mec. Wirski,** Sewerniaka p. **mec. dr Sypniewski** a Maćkowiaka z urzędu bronił p. **mec. Rubenau.**

Oskarżony **Malczewski** do żadnej winy się nie poczuwa. Z kasą i kasowością nic nie miał wspólnego, a wpływy gotówkowe pobierali dwaj inni oskarżeni, których obdarzał pełnym zaufaniem. Sewerniak wykrył nadużycia popełnione przez swego poprzednika i zwrócił na nie uwagę, a później — jak się okazało — **sam dopuszczał się defraudacyj.** Oskarżony tłumaczył się dalej, że na książkowości się nie zna i dlatego zaangażował i sam opłacał z własnej kieszeni specjalnych fachowców buchalterów, celem prowadzenia głównej księgi kasowej i wykonywania kontroli. Kolejno zatrudnił urzędników Starostwa i Powiatowej Kasy Komunalnej w Szubinie, a mianowicie Alfonsa Alwina, Władysława Weichbrodta, Jana Domagałę i Juliana Śledzikowskiego.

Oskarżony polegał na zestawieniach, jakie mu przedstawili, tymczasem okazało się, że Alwin i Domagała **niedbale to załatwiali.** Moralnie jedynie jestem odpowiedzialny odnośnie do szkód wyrządzonych przez moich funkcjonariuszy — zakończył oskarżony — lecz pieniędzy sobie nie przywłaszczyłem.

Oskarżony **Maćkowiak** przyznał się w zupełności do winy i zaznaczył, że tytułem wyrównania szkód wpłacił już 2.000 zł a reszta zdefraudowanej sumy zabezpieczona jest hipotecznie. Jedynie **Sewerniak** wykrętnie się tłumaczy i do winy się nie poczuwa.

Przesłuchano następnie **14 świadków,** którzy nic nowego i ciekawego do sprawy nie wnieśli. Wniosek obrońcy p. mec. Wirskiego o przesłuchanie obecnych na korytarzu sądowym byłych starostów szubińskich **Kutznera i Dąbrowieckiego, wicestarosty Schlinglera** i byłego naczelnika sądu w Szubinie **Witkowskiego,** mogących wydać jak najlepsze świadectwo o wójcie Malczewskim, sąd oddalił. Pod koniec postępowania dowodowego, orzeczenie wydał **biegły Kowalewski,** stwierdzając sprzeniewierzenia osk. Maćkowiaka i Sewerniaka, zaś co do osk. Malczewskiego biegły stwierdził, że nie ma dowodów, jakoby wójt Malczewski przywłaszczył sobie pieniądze, czyniąc go jedynie odpowiedzialnym za niewciągnięcie z dziennika kasowego do księgi głównej sumy 2.186,91 zł.

Prokurator w swym przemówieniu sam poddał w wątpliwość dopuszczenie się nadużyć ze strony wójta Malczewskiego i uważał, że zachodzi jedynie niedopełnienie obowiązków ze strony oskarżonego. Co do reszty oskarżonych prokurator popierał oskarżenie.

Następnie zabrali głos obrońcy. **Oskarżony Malczewski** w ostatnim słowie zaznaczył, że na stanowisku wójta w Szubinie cieszył się szacunkiem i miłością ludzi. Pieniędzmi włodarzyłem uczciwie — mówił — tyle lat zresztą już przeżyłem i z honorem szedłem przez życie, tak, że pod koniec mego żywota nie będę łaszczył się na głupie 2.000 złotych. Kiedy spotkał mnie zarzut współwiny, województwo wiedząc kim jestem, dla wynagrodzenia mi krzywdy dało nowe wójtostwo pod Poznaniem. Jeżeli ponoszę odpowiedzialność, to dlatego, że za bardzo zaufałem ludziom. Czy mogę odpowiadać za pieniądze, które nie zostały zaksięgowane a pobrane były przez urzędników? Reszta oskarżonych prosi o uwolnienie.

Sąd po blisko dwugodzinnej naradzie o godz. 10 wieczorem wydał wyrok skazujący **Maćkowiaka na jeden rok więzienia,** a Sewerniaka **na półtora roku więzienia,** zaliczając im odbyty kilkomiesięczny areszt śledczy. Ponadto sąd orzekł utratę praw obywatelskich na lat pięć. Wójta Malczewskiego trybunał **całkowicie uwolnił od winy i kary.** W uzasadnieniu wyroku p. wiceprezes Wojtynowski podniósł, że winę za niedokładności ponoszą w pierwszym rzędzie zaangażowani przez wójta Malczewskiego **fachowi kontrolerzy** K. K. O. i starostwa, co do których wójt nie mógł przypuszczać, że dopuszczą się niedbalstwa.

—::—

Kronika gdyńska

Gdynia, dnia 17 marca 1937 roku.

KALENDARZYK.

Dziś: Patrycjusza ap. Irlandii.
Jutro: Cyryla Jerozol. b. i D. K.
Wschód słońca o godzinie 6.11.
Zachód słońca o godzinie 18.07.

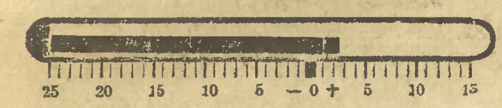
Stan pogody.

NA OGÓŁ POGODNIE.

Polska, leżąca na skraju depresji barometrycznej miała w dn. 16 marca pogodę o zachmurzeniu z przelotnymi opadami. Temperatura o godz. 14 wynosiła: 7 st. w Kaliszu, 6 w Zbąszyniu, 5 w Poznaniu i Bydgoszczy, 4 w Warszawie i Wilnie, 3 w Krakowie i Białymstoku, 2 we Lwowie i Kielcach, 1 w Zakopanem i Tarnopolu, 0 w Bezmiechowej, a —6 na Hali Gąsienicowej. Przewidywany przebieg pogody: zachmurzenie zmienne (malejące) z zanikającymi opadami na wschodzie kraju. Po nocnych przymrozkach, temperatura w ciągu dnia od 6 do 10 st. Słabnące wiatry zachodnie i południowo-zachodnie.

Termometr wskazywał dziś rano

POGOTOWIA:

Lekarz dyżurny — tel. 12-40.

Miejskie Zakł. Elektryczne — tel. 29-67.

Telefon nr 14-60 posiada przedstawicielstwo „Dziennika Bydgoskiego" w Gdyni, Skwer Kościuszki 24 (nad cukiernią Fangrata).

Miejska Zaw. Straż Pożarna tel. 17-08.

Gabinet komendanta i kancelaria telefon 20-22.

REPERTUAR KIN:

BAJKA: „Ogród Allacha" z Marleną Dietrich.

BODEGA. „Obrona Częstochowy" oraz bogaty nadprogram.

CZARODZIEJKA. Kapitalna komedia muzyczna **„Raj na ziemi"**, w roli głównej: Hans Moser, Hermann Thimig, Aleda Sandrock — i tygodniki

„Lido": Największy film obecnej doby **„Matura"**, w roli głównej Simone Simon i Herbert Marshall. Bogaty nadprogram.

MORSKIE OKO. Pat i Patachon w najweselszej komedii sezonu **„Cyrk na okręcie"** i ciekawy nadprogram.

Przyjazd „Pułaskiego". Wczoraj przyszedł z Ameryki południowej do Gdyni s/s. „Pułaski" przywożąc około 100 pasażerów i około 1.300 ton drobnicy. Przybycie statku „Pułaski" do Gdyni zostało opóźnione o jeden dzień wskutek uszkodzenia części nadwodnej, jakiego doznał powyższy statek na morzu Północnym przez zderzenie z niemieckim statkiem „Russ" z Hamburga. Po wyładowaniu towaru „Pułaski" odejdzie do stoczni celem przeprowadzenia naprawy. Odejście statku „Pułaski" z Gdyni do Ameryki południowej przewidziane jest na 23 marca.

Błędna informacja z rynku owoców południowych. W jednym z miejscowych pism ukazała się wzmianka, że Aukcje Owocowe w Gdyni zostają zlikwidowane. Za pismem tym poszły inne pisma krajowe, rozpowszechniając z palca wyssaną wiadomość. W rzeczywistości likwidacji ulec mają Gdyńskie Targi Owocowe „G. T. O.", a i to nawet jedynie przeobrażeniu. Aukcje Owocowe zaś, które inwestowały w porcie przeszło pół miliona złotych w magazyny i urządzenia, prosperują nadal znakomicie, aukcjonując przeciętnie trzy razy w tygodniu owoce południowe i mając zawsze licznych odbiorców. Błędna informacja została już przez miejscową prasę sprostowana, my zaś ze swej strony podajemy informacje z pierwszego źródła, a więc najzupełniej pewne i ścisłe.

50-lecie urodzin zasłużonego gdynianina

Dnia 12 marca upłynęło 50-lecie urodzin p. Stefana Kurzydłowskiego, znanego działacza na niwie społecznej. Urodził się w roku 1887 w Ślesinie, przepięknej okolicy kujawskiej. Całe miasteczko już od czasów przedwojennych zajmuje się przeważnie handlem. W tym to miasteczku zawiązało się za czasów zaborczych grono patriotów-Polaków, na których czele stał ks. Potrzebski i do którego powołano 14-letniego Stefana Kurzydłowskiego, gdyż wykazywał wiele zrozumienia dla sprawy ojczyzny. I ten 14-letni chłopiec składał przysięgę wobec zebranych potajemnie w lesie Polaków, że bez względu na to, co by go spotkało, nie zdradzi tajemnicy zakonspirowanego kółka, które miało na celu podtrzymywanie ducha polskiego. I słowa dotrzymał. Jednak praca ta nie była łatwą, gdyż musiał iść 500 km do granicy austriackiej, skąd przynosi pismo p. t. „Polak", wychodzące w Krakowie oraz różne proklamacje. Pisma te pomagał roznosić po wsiach. Dzięki jego paroletniej niezmordowanej pracy były już założone po wsiach i miasteczkach kółka patriotyczne. Ciężka to była praca, gdyż ciemnota chłopów raczej nakazywała im doniesienie do władz, aniżeli należenie do kółek wybitnie narodowych. Jednak z czasem zdołano ich przekonać, jaki jest cel kółek. Jedna z fotografii Stefana Kurzydłowskiego pochodzi z roku 1903, gdzie jako 16-letni chłopiec był już organizatorem i krzewicielem ducha polskiego, występując tylko w stroju narodowym t. zw. „czamarce". W roku 1905 jako pierwszy powiesił sztandar, ogłaszając wolność ojczyzny i wtedy to cudem uniknął aresztowania.

W roku 1912 wyemigrował zagranicę i zatrzymał się w Bremie, gdzie powołano go na stanowisko wiceprezesa Sokoła i kierownika kółka teatralnego Polaków. Podczas wojny światowej utrzymywał stały kontakt z komitetem dla jeńców-Polaków w Berlinie, na którego czele stał dr Rose oraz obecny prezydent miasta Bydgoszczy Leon Barciszewski. Jako wielki patriota chciał dać rodakom wiele z siebie. Był współorganizatorem rady ludowej w Bremie oraz delegatem do I-go sejmu dzielnicowego w Poznaniu. W roku 1918 wysłany został przez tamtejszy komitet do Polski jako agitator na Górny Śląsk, skąd działalność swoją przeniósł na teren Królestwa Kongresowego i tam zakładał kooperatywy. Po zlikwidowaniu swego majątku w Bremie przeniósł się do Bydgoszczy, gdzie mimo obowiązków wobec swgo olbrzymiego majątku, nie ustawał w pracy dla dobra społeczeństwa.

Obecnie p. Stefan Kurzydłowski przebywa na stałe w Gdyni i również teraz nie ustaje w pracy dla dobra kraju i obywateli. Należy do Bractwa Kurkowego, Korporacji Kupieckiej, jest wiceprezesem lokatorów oraz prezesem Towarzystwa kupców podróżujących i przedstawicieli handlowych, a zapytany, czy może podołać temu, odpowiada ze szczerym uśmiechem, że jest dumny, iż może się na coś społeczeństwu przydać!

Z Instytutu Bałtyckiego.

W dniu 15 bm. odbyło się wspólne zebranie kuratorium i zarządu Instytutu Bałtyckiego, w którym wzięli udział: **wojewoda pomorski Władysław Raczkiewicz,** Leonard Możdżeński, dyrektor Departamentu Morskiego Min. Przem. i Handlu, Wincenty Łącki, pomorski starosta krajowy, Franciszek Sokół — komisarz rządu, radca Józef Marlewski z ramienia M. S. Z., Leon Raszeja, prezydent m. Torunia, inż. Julian Rummel i dr Stefan Szyszkowski, radca Min. P. i H.

Obradom przewodniczył p. wojewoda Raczkiewicz. Sprawozdanie z całorocznej działalności naukowo-wydawniczej Instytutu za rok 1936 złożyli prezes Zarządu, starosta **Łącki** oraz dyrektor Instytutu **dr Józef Borowik.** Tak sprawozdanie z zakresu naukowo-wydawniczego jak też administracyjnego unaoczniło znaczny krok w rozwoju Instytutu w roku ub. w porównaniu do lat poprzednich. Wystarczy wspomnieć, że w roku ubiegłym Instytut utrzymywał **kontakt z 1000 przedstawicielami sfer naukowych zagranicą oraz 2500 korespondentami w Polsce,** że w sprawach naukowych oraz organizacyj badań wysłał Instytut w roku ubiegłym 3500 pism, co stanowi wzrost o 500 pozycyj w porównaniu z rokiem ub.

W ożywionej dyskusji, jaka się rozwinęła nad sprawozdaniami podkreślono doniosłość różnych poczynań i przedsięwzięć Instytutu tak dla nauki, jak i dla ugruntowania stanowiska Polski nad Bałtykiem.

W dalszym ciągu obrad przeprowadzono wybór nowych członków **komisyj geograficznej i morskiej Instytutu,** wysuniętych na posiedzeniach tych komisyj w dniu 14 i 15 marca. Następnie poświęcono bliższą uwagę sprawom przygotowanego **V naukowego zjazdu pomorzoznawczego we Lwowie,** który będzie poświęcony zagadnieniom portów polskich w Gdyni i Gdańsku, jako instrumentu polskiej polityki morskiej.

Tonaż polskiej floty handlowej.

Liczba statków o pojemności powyżej 20 ton, zarejestrowanych na dzień 1 stycznia 1937 r. wyniosła **96 jednostek** o łącznej pojemności 97.440 trb. W stosunku do roku ubiegłego **tonaż zwiększył się o 7 jednostek i 16.188 trb.** Wśród statków należy wymienić uruchomiony w 1936 r. przez Tow. Gdynia—Ameryka L. Z. **m. s. „Batory"** — 14.287 trb. i zakupiony w tym roku przez Żeglugę Polską od Svenska Orient Line **m. s. „Lewant"** — 1942 trb. Z innych statków należy wymienić wybudowany na Stoczni Gdańskiej holownik **„Tytan",** największy z posiadnaych przez Polskę holowników — 284 trb. i 750 IHP. Poza tym **znajdują się obecnie w budowie 4 statki towarowe i pasażersko-towarowe,** które zwiększą tonaż o około 25 tysięcy ton. Dwa z tych statków-motorowce po ca 1000 ton buduje „Żegluga Polska" w Finlandii, dwa transatlantyki motorowe są budowane jeden w Anglii, drugi w Danii. Będą to statki o pojemności ca 11.500 ton każdy i zamienią one eksploatowane dotychczas na linii południowo-amerykańskiej s. s. „Pułaski" i s. s. „Kościuszko".

Z posiedzenia komisji morskiej Instytutu Bałtyckiego.

Dnia 15 bm. rozpoczęło się trzecie z rzędu posiedzenie komisyj naukowych Instytutu Bałtyckiego, zebranie komisji morskiej, przy udziale 40 osób, pod przewodnictwem prof. dr Ehrlicha.

Wyczerpujące sprawozdanie z działalności komisji morskiej w r. 1936 złożył dyr. Borowik, poświęcając wiele uwagi powstałemu Gospodarczemu Archiwum Morskiemu oraz przyciągnięciu do współpracy z Instytutem Bałtyckim, na łamach czasopisma angielskiego „Baltic Countries", zagranicznych uczonych i fachowców z zakresu spraw żeglugowo-morskich.

Po dyskusji nastąpiły referaty: St. Ottarzewskiego („Określenie udziału poszczególnych bander w przewozach towarów do danego portu") i dr Gazela („Szacunek wartości usług morskich").

—— :: ——

Występ J. Zaklickiej w „Myszy kościelnej" odbędzie się już w najbliższy czwartek. Zapowiedź przyjazdu zespołu teatru Ziemi Pomorskiej z p. Jadwigą Zaklicką, znakomitą artystką scen warszawskich do Gdyni wzbudziła w mieście naszym zrozumiałe zainteresowanie. W roli tytułowej ujrzymy Jadwigę Zaklicką, w innych rolach pp. Korowicza, Mierzejewskiego, Surzyńskiego i Dudarewa. Reżyseria Zaklickiej, dekoracje i kostiumy W. Małkowskiego. Przedsprzedaż biletów w Owocarni Polskiej, ul. Świętojańska 53 (tel. 2295). Początek przedstawienia o godz. 20-tej w sali K. P. W.

CO DAJE GDYNIA?

Minister przemysłu i handlu Antoni Roman o naszym programie morskim.

(Ciąg dalszy).

Dotyczy to w pierwszym rzędzie naszych regularnych połączeń pasażersko-emigracyjnych i towarowych, których rozbudowa daleka jeszcze jest od skali naszych uzasadnionych potrzeb, a których koszt ciągle jeszcze przerastałby możliwości prywatnego rynku kapitałowego.

W chwili obecnej mamy już na tym polu pewien pozytywny dorobek, który warto sobie uprzytomnić. W gestii polskiej eksploatujemy już 15 połączeń regularnych, łączących Gdynię i Gdańsk z portami Europy, Ameryki i Azji.

Praktyka nasza na liniach tych wykazała, że potrafimy pracować na morzu nie gorzej, niż stare morskie narody. Nasze transatlantyki „Piłsudski" i „Batory" dały w komunikacji przez północny Atlantyk najlepszą trzecią klasę i zdobyły prawdziwe uznanie turystów nie tylko polskich, ale i międzynarodowych (np. Dania)). Nasz tonaż do portów Anglii stoi na najwyższym poziomie sprawności techniczno-eksploatacyjnej, dobrze obsługując eksport artykułów hodowlanych. Dla rosnącego ruchu emigracyjnego do Ameryki Południowej daliśmy warunki bezpośredniego, a więc najkorzystniejszego dla emigranta przewozu na polskich statkach, a zamierzona budowa nowych statków dla tej linii da dalsze korzyści przez skrócenie czasu podróży, dalsze podniesienie jej wygód oraz zmniejszenie kosztów eksploatacji.

Wszystko to naturalnie nie jest wystarczające. Musimy zdążać do zastąpienia własnym tonażem statków obcych, które dziś polskie przedsiębiorstwa wydzierżawiają do obsługi eksploatowanych linii, obsługiwanych dziś przez tonaż tymczasowy (np. przewozu owoców z morza śródziemnego). Musimy wreszcie rozbudować sieć połączeń regularnych w tych kierunkach, które mają wzgl. będą miały znaczenie dla naszej ekspansji handlowej i na których brak bandery polskiej stwarza różne trudności lub niebezpieczeństwa dla naszych interesów gospodarczych.

Nie chciałbym, abym był w tym względzie źle zrozumiany. Nie mamy ambicyj objęcia całych obrotów naszego handlu morskiego pod banderą własną, bo potrzebny w tym celu wysiłek finansowo-inwestycyjny przekraczałby znacznie nasze możliwości, a wobec znanego rozproszenia kierunków naszej ekspansji handlowej nie byłby w wielu wypadkach także racjonalny. **Dążeniem naszym jest tylko być równym między równymi. Z tego względu współpraca bander obcych z naszym handlem morskim jest naturalna, pożądana i obiektywnie wartościowa.** Jestem też rad, że mówiąc o tym, mogę zaznaczyć, iż dotychczasowe nasze doświadczenie w tym względzie jest zupełnie pozytywne. Pragnę też wyrazić nadzieję, że współpraca ta będzie istniała i nadal ku zadowoleniu jej partnerów oraz ku dobrze zrozumianej wspólnej korzyści.

Udział obcych bander w polskim obrocie jest dzisiaj bardzo poważny przy rosnących stale obrotach naszego handlu morskiego. Obce bandery obsługują przeszło dziewięć dziesiątych przeładunku portów polskiego obszaru celnego, a uwzględniając transporty łamane (t. zn. przeładowywanie w imporcie i eksporcie w rozdzielczo-zbiorczych portach zachodnio-europejskich po dowiezieniu z portów polskich naszymi liniami dowozowymi) nawet jeszcze więcej. Zarobki obcych krajów morskich z tytułu tych usług przewozu są bardzo znaczne. Można je szacować na co najmniej 120 milionów złotych rocznie, co obciąża w tych rozmiarach nasz bilans płatniczy. Tempo przekierunkowywania naszej wymiany zagranicznej na szlaki morskie znacznie zdystansowało nasze wysiłki ekspansji żeglugowej, w których pozostaliśmy zbyt dalego w tyle.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

Tabela loterii

I-szy dzień ciągnienia 2-ej klasy 38-ej Loterii Państw.

I i II ciągnienie

Główne wygrane

10.000 zł. 8947 15195

5.000 zł.: 176003

2.000 zł.: 21433 92534 99207

1.000 zł.: 60325 90202 114961 117869

Po zł. 500: 14860 72118 87161 124051 125911 139140 194982

Po zł. 400: 1402 1710 27130 38072 47923 96112 165676

Po 250 zł.: 14658 14664 18222 23127 30215 87863 90346 92584 100846 105137 107582 109825 117475 160160 179175 192188 194118

Po zł. 200: 6367 17055 25945 28504 35135 39665 42711 43766 60925 86684 97114 104318 117508 118015 130978 139201 140135 142875 148902 151342 162256 163148 166472 169957 172550 176884 177874 182267 187210

Wygrane po 150 zł.

285 828 1893 3035 688 986 4049 755 883 5016 242 342 736 6955 7184 288 8046 74 81 10228 558 920 11868 12273 13434 14714 37 87 15110 675 785 16390 883 18602 20640 78 21150 509 22167 23750 889 24126 25354 430 711 26268 27362 891 29238 48 50 579 731 30215 937 31021 32532 627 33073 375 34719 804 35009 361 400 868 36213 508 637 37934 38086 303 39439 534 44 622 858

40131 369 905 41118 487 871 42042 204 542 785 44125 63 680 774 45015 47 160 362 428 616 82 829 932 46011 47243 478 48049 89 296 434 657 826 985 50503 51561 617 53468 814 54229 534 55809 56542 85 646 57076 88 319 581 667 790 58490 662 912 59969 60595 61464 661 62570 964 63301 491 888 64249 418 529 886 65313 745 85 66236 493 850 67004 97 497 891 69880 70140 243 71291 791 846 72079 481 73443 526 74031 675 76053 57 391 521 896 77156 65 418 775 78158 290 79408

80151 402 555 81216 301 82948 84934 85391 789 853 86545 87433 82 712 886 88454 561 89866 90628 93120 929 94326 849 907 14 95555 96081 98828 100293 102408 104565 677 105056 297 305 643 918 97 107465 579 661 108537 703 109125 110068 585 111662 112674 113347 114164 319 659 840 117371 94 434 666 118182 84 566 628 925 119475 577 821

120399 121271 508 124557 959 125057 951 126709 912 127438 506 82 129315 80 130170 769 834 131269 72 518 132302 94 133945 134056 79 97 557 784 135285 518 136517 22 137541 729 35 138513 623 779 139052 149 341 426 140211 594 931 141074 108 143280 539 34 99 684 144870 145103 457 146076 232 147315 33 544 148111 89 221 149020 42 197 526 72 150906 15250 578 742 153259 319 848 156132 523 157164 954 84 159155 552

160386 647 161118 42 206 475 849 162013 163357 164177 861 165591 166 486 786 167308 413 168064 90 347 169764 903 170326 551 171002 172455 548 975 174003 313 462 175015 176648 802 177440 648 994 178472 718 953 179086 148 227 333 522 909 31

181259 348 804 1833374 184028 88 221 906 186503 787 187992 188121 189 137 190629 191133 536 192617 194085 451 748

Wygrane po 50 zł.

234 1420 665 2470 569 795 957 3859 4226 330 673 838 962 5281 655 944 46 6492 7203 8199 353 639 43 708 90 9182 305 57 10115 639 11287 12050 571 647 13046 130 517 790 970 14010 219 873 15108 16093 400 17061 333 83 466 69 18524 19040 478 96 910

20281 21027 136 571 972 22297 429 85 882 23084 175 269 459 894 25416 516 78 872 90011 26644 27668 819 50 28 270 421 92 791 29266 926 30158 277 705 809 31711 32191 33173 526 953 34020 407 521 798 920 35576 36649 38690 850 921 24 39023 741.

40032 43212 44463 695 45074 85 108 93 438 46027 200 309 543 47264 483 593 617 748 493 48018 398 447 819 956 49190 369 540 94 691 50161 264 786 51342 418 547 730 52171 895 53867 930 54000 46 795 55015 89 132 728 820 56247 57513 56 609 58299 583 963 590477 249 84 387 96 422 60616 897 61058 252 433 63611 65080 98 66342 922 67070 122 365 67 69455 70071 422 61 512 927 71101 98 619 52 984 72198 698 813 73179 423 40 5377 829 9001 74305 594 822 962 75193 76382 685 77378 406 60 781 79218 385 797.

81078 214 370 654 859 82249 83008 199 225 653 763 851 84436 994 85118 99 510 86587 788 87065 169 332 88184 291 316 90068 204 91250 560 92213 34 416 591 94800 95102 96180 333 485 584 954 97571 778 848 99605 760 100165 91 379 658 972 101545 102323 493 103891 104543 710 105262 70 764 811 945 106147 384 501 643 736 37 107167 335 108275 741 109499 695 110481 736 111755 112755 821 113055 490 703 114258 115413 519 953 116192 252 519 884 117338 663 118515 119608

120180 336 716 121910 122443 123408 758 402 124505 831 81 912 22 125151 226 28 319 936 126013 342 787 947 127301 86 549 128128 609 129010 261 398 883 130110 300 526 612 748 875 131346 94 132026 221 63 321 742 133194 301 847 62 948 134344 64 665 737 135067 213 415 593 933 136768 955 137339 979 138287 139895 140150 83 256 564 783 141001 142432 950 143754 910 60 144273 706 820 145046 61 71 327 930 146621 859 147787 836 148629 93 843 971 149111 28 231 580 633 150675 151497 152579 773 872 153316 154176 254 799 155554 706 806 923 156997 157598 768 913 158035 168 323 30 681 158465 557 640 867 77

160242 412 161914 162015 252 488 526 619 714 993 163001 165 325 956 81 164224 970 165070 125 166516 721 32 167012 187 430 82 555 663 732 168192 910 11 169084 170302 32 33 522 613 735 897 171084 162 500 803 172032 93 170 724 445 988 173327 464 969 174196 376 726 176735 177219 422 530 827 37 178262 179148 960

180010 603 181541 711 183047 437 184054 323 636 185041 565 745 187184 709 18809 242 440 19558 761 190108 191287 500 832 81 192293 463 645 905 190007 194444

III ciągnienie

Wygrane po 1.0 zł.

57 240 1811 3072 9302 10586 12980 13581 940 47 15734 837 21418 84 22210 23452 698 25264 775 26373 557 744 27156 29207 766 32128 249 33805 34010 37351 39241 40147 473 823 42185 44186 45264 504 47077 645 48643 888 49960 50374 51618 52183 53467 55293 598 676 56984 57534 811 59615 61659 724 80 62410 560 700 63149 882 64388 824 66145 642 70278 723 93 71467 69 917 73100 663 815 74769 75125 77597 78680 831 80213 95 751 82771 83205 86105 87220 88222 752 89905 40 90495 91671 93790 95150 97428 99271 428 964

100705 101558 832 102344 411 103734 104592 950 107700 108325 109172 111167 112626 702 113641 115319 743 868 116152 118195 43 259 120020 781 124237 459 125112 346 584 127564 793 128357 129824 131203 839 132429 136001 138634 140768 142313 144605 145811 146914 147780 853 150207 634 151119 920

152863 78 900 153669 155935 156235 347 157562 158110 30 555 819 169973 76 160253 161335 163094 578 167141 169121 647 171749 172187 451 854 173646 791 948 59 175134 874 176061 177069 222 519 178026 411 182205 370 184087 446 915 185771 187091 189048 190530 191251 192834 193181 194178

Wygrane po 50 zł.

237 1222 2250 510 919 3043 5486 6892 8015 127 868 9420 618 10283 11289 366 12561 14308 74 15487 17923 18545 96 19707 76 20735 820 21753 908 23462 953 25268 608 26629 27446 585 859 28450 30199 31147 421 552 918 32028 529 33399 35105 552 35355 468 666 982 37831 38813 39192 607 40620 41084 497 42270 762 45094 427 46058 323 47352 89 48270 579 49098 751 50484 51436 552 52404 666 53511 54122 701 55217 56035 57065 283 407 43 787 878 58439 60850 61966 62402 63425 64326 65811 52 67320 69236 482 871 70134 46 71529 74417 75477 76689 910 77636 7911 560 81242 83658 84540 85822 86008 753 87470 623 96190 97599 736 98522 614 705 98502 621

100108 501 102632 103304 589 557 104617 743 105111 572 106910 108347 473 898 09694 110262 658 111928 112384 691 113734 46 115444 118054 120631 121134 877 905 123481 731 124070 330 606 774 125095 859 86 126423 979 127016 485 128093 779 80 129911 130487 605 131824 133610 134016 924 135942 137347 631 882 138131 277 335 74 139070 926 140228 706 141425 142007 561 720 144251 145104 354 683 94 146321 70 486 147778 148157 764 149237 322 150256 910 151690 91 734

153712 155340 511 156967 157519 158151 63 159157 160367 161588 879 162096 223 90 164564 166067 173 168345 884 169645 789 170407 611 801 08 176615 20 177456 905 92 178364 179520 668 93 806 180062 891 181238 991 183964 184682 185799 186181 458 187054 811 188563 76 189639 912 191142 630 192090 193475 568 194185

IV ciągnienie

Główne wygrane

Stała dzienna wygrana 20.000 zł. na nr. 154403

75000 zł. na nr. 113074

15.000 zł. na nr. 43635

10.000 zł. na nr. 56834

5000 zł. na nr. 48421 166962

2000 zł. na nr. 73783 74665 125307 129612

1000 zł. na nr.10019 64347

500 zł. na nr. 1272 30697 63052 99471

400 zł. na nr. 25263 47399 65274 99817 136446 166139 167411 178595

250 zł. na nr. 13851 21900 29464 31198 46850 51181 53768 55023 99353 127767 145167 159631 176245 180334 181964 181783 185390 189026

200 zł. na nr. 14077 19753 25808 28232 29392 41010 56260 64042 70870 75703 79331 83657 84777 93453 96142 111667 124806 136052 161128 161284 169274

Wygrane po 150 zł.

2208 3438 522 4195 358 5447 774 6291 9465 10403 11772 14034 15557 17790 19201 20114 648 22679 23706 25099 606 27222 388 961 28135 787 948 30600 31555 32534 33850 34662 95 37220 38260 360 40968 75 41235 43311 573 45322 692 874 46093 189 250 981 47104 289 48123 49225 50695 883 52111 913 53863 917 54269 56879 57102 37 691 58083 388 539 87 61329 62506 898 63754 64171 65654 949 66204 67056 69595 70801 71222 821 73073 425 55 75631 76813 78956 79759.

80088 699 84502 85708 322 88019 37 237 626 786 92702 810 94208 98013 100139 482 101740 102252 921 103744 105104 741 112598 113392 579 715 116100 117252 118128 61 496 939 53 121854 122197 216 123694 126906 127963 131821 133007 134585 664 136967 137705 138210 639 139861 140198 249 141846 85 142096 143644 145130 752 146435 804 147048 226 43 148019 149597 760 76 841 956 150446 154153 795 156743 157544 159547 160079 922 162002 762 163432 164104 166707 171675 796 175333 890 944 176240 179025 174 181905 183971 185935 187326 188469 189202 190051 389 689 194747.

Wygrane po 50 zł.

1290 507 637 86 2138 3722 978 4291 571 5778 7140 10603 901 11914 12606 801 983 13342 764 14008 439 618 16606 764 18427 621 851 19992 20420 21614 824 22249 440 832 23897 24061 743 25566 26620 28522 771 29505 876 30792 31206 56 809 933 89 32686 33028 819 34754 35406 36129 60 852 37479 541 829 38311 534.

40000 139 762 41569 42245 43313 879 45546 46084 401 19 47024 367 48825 31 49724 962 50605 51232 508 79 52090 53084 188 54324 644 79 717 81 55560 57634 35 58208 378 59532 60337 61647 62434 849 64108 236 487 955 65210 68675 965 70128 85 684 873 71392 73464 75445 907 44 76757 79029 448 860.

80701 81602 82370 83101 475 885 84035 372 666 85681 936 89317 556 848 91064 396 606 93209 97408 99994 100631 101599 734 102587 103674 106266 108175 568 110077 297 111938 112436 113776 114901 116098 873 117259 349 118596 119103 444 122179 219 902 123693 124916 126580 127641 915 128676 129335 130160 133153 994 135496 958 136164 140611 143388 787 144276 751 74 78 145387 477 146025 355 147758 158497 511 149240 574.

150854 75 152761 153097 240 702 944 154284 155758 156150 157430 870 158016 657 160420 835 161066 197 375 710 830 162452 774 164525 652 165392 166215 167665 168739 169208 479 170581 658 171093 172658 723 889 173409 577 643 57 89 174266 578 175913 177021 178119 73 506 180027 785 181866 183227 184183 878 186133 306 884 187798 959 188637 702 189876 190538 47 656 945 191063 192072 193076 556 654 759 971 194008 863.

Nadużycia w wójtostwie w Szubinie

przed Sądem Okręgowym.

Całkowita rehabilitacja wójta p. Skarbek-Malczewskiego. — Dwóch sekretarzy wójtostwa skazanych po jednym i półtora roku więzienia.

Przez cały dzień wczorajszy — od rana godz. 9 do godz. 10 wieczorem — przedmiotem rozprawy sądowej przed trybunałem Sądu Okręgowego w Bydgoszczy były nadużycia, dokonywane przez szereg lat w wójtostwie w Szubinie. Braki w kasie wójtostwa w łącznej sumie **około 9.000 złotych** ujawniono już z początkiem 1934 r., lecz ze względu na żmudne dochodzenia i zawiłe sprawy książkowo-rachunkowe, śledztwo ciągnęło się przeszło dwa lata, tak, że dopiero teraz można było przystąpić do rozprawy.

Pod ciężkim zarzutem dopuszczenia się malwersacyj stanął przed sądem, liczący już lat 60, wójt byłego wójtostwa w Szubinie p. **Witold Skarbek-Malczewski,** pochodzący z znanej i cenionej ziemiańskiej rodziny z Wielkopolski. Prokurator oskarżał go o przywłaszczenie sobie nie wciągniętych na przychód do głównej księgi z dziennika kasowego gotówkowych wpływów pieniężnych z dopłat gmin i obszarów dworskich na utrzymanie wójtostwa **w sumie 2.186,91 zł.** Poza tym zasiedli na ławie oskarżonych byli kasjerzy wójtostwa w Szubinie **Franciszek Maćkowiak,** człowiek żonaty i ojciec 2 dzieci, oskarżony o zdefraudowanie **łącznej sumy 3.807,03 zł** oraz **Stanisław Sewerniak,** stojący pod zarzutem zdefraudowania **sumy 3.028,99 zł.** Pobrane od wpłacających kwoty wspomniani dwaj kasjerzy w ogóle nie wpisywali do dziennika kasowego wójtostwa.

Rozprawie przewodniczył p. **wiceprezes Wojtynowski,** a jako wotanci zasiedli pp. sędziowie okręgowi **dr Kułakowski i Ochocki.** Oskarżonego wójta Malczewskiego bronił p. **mec. Wirski,** Sewerniaka p. **mec. dr Sypniewski** a Maćkowiaka z urzędu bronił p. **mec. Rubenau.**

Oskarżony **Malczewski** do żadnej winy się nie poczuwa. Z kasą i kasowością nic nie miał wspólnego, a wpływy gotówkowe pobierali dwaj inni oskarżeni, których obdarzał pełnym zaufaniem. Sewerniak wykrył nadużycia popełnione przez swego poprzednika i zwrócił na nie uwagę, a później — jak się okazało — **sam dopuszczał się defraudacyj.** Oskarżony tłumaczył się dalej, że na książkowości się nie zna i dlatego zaangażował i sam opłacał z własnej kieszeni specjalnych fachowców buchalterów, celem prowadzenia głównej księgi kasowej i wykonywania kontroli. Kolejno zatrudnił urzędników Starostwa i Powiatowej Kasy Komunalnej w Szubinie, a mianowicie Alfonsa Alwina, Władysława Weichbrodta, Jana Domagałę i Juliana Śledzikowskiego.

Oskarżony polegał na zestawieniach, jakie mu przedstawili, tymczasem okazało się, że Alwin i Domagała **niedbale to załatwiali.** Moralnie jedynie jestem odpowiedzialny odnośnie do szkód wyrządzonych przez moich funkcjonariuszy — zakończył oskarżony — lecz pieniędzy sobie nie przywłaszczyłem.

Oskarżony **Maćkowiak** przyznał się w zupełności do winy i zaznaczył, że tytułem wyrównania szkód wpłacił już 2.000 zł a reszta zdefraudowanej sumy zabezpieczona jest hipotecznię. Jedynie **Sewerniak** wykrętnie się tłumaczy i do winy się nie poczuwa.

Przesłuchano następnie **14 świadków,** którzy nic nowego i ciekawego do sprawy nie wnieśli. Wniosek obrońcy p. mec. Wirskiego o przesłuchanie obecnych na korytarzu sądowym byłych starostów szubińskich **Kutznera i Dąbrowieckiego, wicestarosty Schlinglera** i byłego naczelnika sądu w Szubinie **Witkowskiego,** mogących wydać jak najlepsze świadectwo o wójcie Malczewskim, sąd oddalił. Pod koniec postępowania dowodowego, orzeczenie wydał **biegły Kowalewski,** stwierdzając sprzeniewierzenia osk. Maćkowiaka i Sewerniaka, zaś co do osk. Malczewskiego biegły stwierdził, że nie ma dowodów, jakoby wójt Malczewski przywłaszczył sobie pieniądze, czyniąc go jedynie odpowiedzialnym za niewciągnięcie z dziennika kasowego do księgi głównej sumy 2.186,91 zł.

Prokurator w swym przemówieniu sam poddał w wątpliwość dopuszczenie się nadużyć ze strony wójta Malczewskiego i uważał, że zachodzi jedynie niedopełnienie obowiązków ze strony oskarżonego. Co do reszty oskarżonych prokurator popierał oskarżenie.

Następnie zabrali głos obrońcy. **Oskarżony Malczewski** w ostatnim słowie zaznaczył, że na stanowisku wójta w Szubinie cieszył się szacunkiem i miłością ludzi. Pieniędzmi włodarzyłem uczciwie — mówił — tyle lat zresztą już przeżyłem i z honorem szedłem przez życie, tak, że pod koniec mego żywota nie będę łaszczył się na głupie 2.000 złotych. Kiedy spotkał mnie zarzut współwiny, województwo wiedząc kim jestem, dla wynagrodzenia mi krzywdy dało nowe wójtostwo pod Poznaniem. Jeżeli ponoszę odpowiedzialność, to dlatego, że za bardzo zaufałem ludziom. Czy mogę odpowiadać za pieniądze, które nie zostały zaksięgowane a pobrane były przez urzędników? Reszta oskarżonych prosi o uwolnienie.

Sąd po blisko dwugodzinnej naradzie o godz. 10 wieczorem wydał wyrok skazujący **Maćkowiaka na jeden rok więzienia,** a Sewerniaka **na półtora roku więzienia,** zaliczając im odbyty kilkomiesięczny areszt śledczy. Ponadto sąd orzekł utratę praw obywatelskich na lat pięć. Wójta Malczewskiego trybunał **całkowicie uwolnił od winy i kary.** W uzasadnieniu wyroku p. wiceprezes Wojtynowski podniósł, że winę za niedokładności ponoszą w pierwszym rzędzie zaangażowani przez wójta Malczewskiego **fachowi kontrolerzy** K. K. O. i starostwa, co do których wójt nie mógł przypuszczać, że dopuszczą się niedbalstwa.

—::—

Wygrana zł 10000 na nr. 8947.

Już w pierwszym dniu ciągnienia kl. II-ej padło u Kaftala zł 10.000,— na nr. 8947. Wygrana ta ze względu na okres przedświąteczny nabiera specjalnego znaczenia dla szczęśliwych posiadaczy nr. 8947. Szczęśliwcy dzięki swojej przezorności nie znaleźli się między tymi, którzy odkładając nabycie losu na ostatnią chwilę, odeszli z kolektury Kaftala bez losu. Przezorność i punktualność nagrodzona.... Posiadanie losu to pierwszy stopień do wygranej...

Targi Gdyńskie budują nową halę targową.

Wobec znacznego rozszerzenia programu tegorocznych Targów Gdyńskich (20. 6. — 4. 7.), obejmujących 6 działów: budowlany, budowy dróg i motoryzacyjny, przemysłu rybnego, przemysłu regionalnego i propagandy turystyki, ekspansji morskiej, oraz dział uprzemysłowienia Gdyni, wypłynęła konieczność rozszerzenia również terenów targowych.

Z tych względów na miejsce jednego z drewnianych pawilonów stanie duża hala konstrukcji żelaznej, o rozmiarach dotychczasowej hali głównej. Znajdą w niej pomieszczenie eksponaty działu przemysłu ludowego, turystyka i motoryzacja.

Krwawe porachunki familijne

Wystrzałem z rewolweru zranił zięcia w głowę.

Do ostrej sprzeczki, zakończonej wystrzałem z rewolweru doszło wczoraj o godzinie 7 wieczorem na terenie **baraków Dwernickiego.** W wyniku kłótni ze swym zięciem bezrobotnym **stolarzem 33-letnim Alojzym Michną,** zam. w baraku pod nr. 3, **54-letni robotnik Teofil Wróblewski,** również tam zamieszkały, wyciągnął z kieszeni rewolwer bębenkowy i wystrzelił w kierunku zięcia. Kula ugodziła w czoło i **utkwiła w głowie,** lecz na szczęście kości nie przebiła.

Ranny Michna **osunął się bez przytomności** na podłogę. Zawezwano karetkę sanitarną, która przewiozła go do lecznicy powiatowej na Bielawkach. W nocy Michna odzyskał przytomność. W dniu dzisiejszym dokonana będzie operacja. Lekarze twierdzą, że o ile nie zajdą komplikacje, uda się ofiarę porachunków familijnych utrzymać przy życiu. Porywczego teścia policja aresztowała i osadziła w więzieniu.

—o—

Nowa fala minęła już Bydgoszcz i Fordon.

Zapowiedziana większa fala minęła już Bydgoszcz i Fordon, na szczęście nie wyrządzając większych szkód. Po podniesieniu się poziomu wody w dniu wczorajszym na Brdzie i Wiśle, dziś rano znowu woda opada. W Brdyujściu przy śluzie notowano dziś rano o godz. 8 — 7,30 m przy jazie w Łęgnowie 7,18 m, w Solcu Kujawskim 4,55 m, a w Fordonie 4,63 m. Woda w dalszym ciągu opada i niebezpieczeństwo nowej powodzi już minęło. W wczorajszych naszych notowaniach zakradł się błąd, a mianowicie woda w Fordonie osiągnęła o 8 rano 4,64 m, a nie 6,64 m.

*

Stan wody na Wiśle w dniu 16 bm.: Kraków —0,90, Zawichost 2,97, Warszawa 3.58, Płock 3,82, Toruń 4,97, Fordon 4,63, Chełmno 4,64, Grudziądz 4,75, Korzeniewo 4,98, Piekło 5,15, Tczew 5,02, Einlage 3,34, Schiewenhorst 2,96. Temp. wody + 1,3.

—::—

— **Pomorski Związek Pracowników Handlowych.** W piątek, dnia 19 bm. odbędzie się zebranie miesięczne w sali Resursy Kupieckiej, ul. Jagiellońska. Na porządku obrad interesujący wykład. Uprasza się o liczny udział członków.

Z życia towarzystw.

Środa, dnia 17 marca.

Godz. 20,00: **Tow. Śpiewu „Halka".** Lekcje śpiewu odbywają się co środę w restauracji „Sportowej", ul. Marsz. Focha.

Czwartek, dnia 18 marca.

Godz. 19,00: **Astoria.** Zebranie miesięczne w lokalu zebrań przy ul. Marsz. Focha 39. Zebranie zarządu godzinę przedtem.

Godz. 19,30: **Koło Absolwentów Szkół Handlowych - Sekcja Kulturalno-oświatowa.** Schadzka w sekretariacie, interesujący referat.

Godz. 20,00: **Tow. Cukierników.** Zebranie miesięczne w lokalu p. Ganasińskiego, ul. Jezuicka.

*

Towarzystwo Właścicieli Domów i Nieruchomości, Gamma 7. Zapowiedziane roczne walne zebranie w czwartek dnia 18 bm. w sali Resursy Kupieckiej z przyczyn od zarządu niezależnych nie odbędzie się. Zarząd.

Kat. Tow. Robotników Polskich przy Farze. Dnia 15 bm. zmarł członek śp. Michał Kaczmarek. Pogrzeb odbędzie się w czwartek, dnia 18 marca o godz. 15-tej z kaplicy cmentarza przy ul. Bełzkiej. Uprasza się członków o liczny udział w pogrzebie.

Komunikat Okręgu V. „Sokoła".

Z okazji imienin Marszałka Polski Śmigłego-Rydza odbędzie się dziś, w środę 17. bm. o godz. 20 w Teatrze Miejskim **uroczysta akademia.** Bilety są do nabycia przy kasie Teatru Miejskiego.

W piątek, dnia 19 marca o godz. 10-ej odbędzie się **dla uczczenia pamięci Marszałka Piłsudskiego w kościele garnizonowym Msza św.,** po czym uroczyste **odsłonięcie tablicy pamiątkowej** przy ul. Gdańskiej 92. Sokoli, wolni od zajęcia, są proszeni o wzięcie udziału w uroczystościach.

Czołem!

Przewodnictwo V. Okręgu.

BYDGOSKA GIEŁDA

ZBOŻOWO-TOWAROWA z dnia 16. III. 37 r.

Zboża

Żyto 25,00; 25,00—25,25; pszen. standart. 29.75—30.00 owies 00,00 22.75—23,00; jęcz. browarowy 26,00—27,00 jęcz 661—667 g/l 23.50—24.00 jęcz. 643—649 g/l 23.25—23,50 jęcz. 620,5—626,5 g/l 22,50—22,75;

Przetwory młynarskie.

Mąka żytnia wyciągowa. 0—30% wł. w. 00,00—00,00 gat 0—50% wł. w. 38,00—38,50 gat. I. 0—65% wł. w. 36.50—37.00. gat. II 50—65% wł w. 29.75—30,50; mąka żytnia razowa 0—95% wł.w. 29,50—30,25; mąka pośl. ponad 65% 00,00—00,00; mąka pszenna gł. I. wyciągowa 0—20% wł. w. 49,00—50.50; gat. IA 0—45% wł. w. 48,00—48.50 gat. IB 0—55% wł. w. 47,25—47,75; gat. I C 0—60% wł. w 46,25—46,75; gat. I. D 0—65% wł. w. 45.50—46,00; gat. IIA 20.—55% wł. w. 41.25—42.25; gat. IIB 20—65% gat. w. 40,75—41,75; gat. IIC 45—55% wł. w 39.75—40.75 gat IID 45—65% wł. w. 39,00-40,00; gat. IIE 55—60% wł. 37,75—38.75; gat. IIF 5?—65% wł. w. 34,75—35,25 gat. II. G. 60—65% wł. w 33,75—34,25; mąka pszenna razowa 0—95% wł w. 36,75—37,25; Otręby żytnie wymiał stand. 16.75—17,00; Otręby pszenne miałkie 17.00—17,50; Otręby pszen. średnie 16.75—17,25; Otręby pszen. grube 17,50—17,75; Otręby jęczmienne 17,75—18,25

Artykuły strączkowe.

Groch Wiktoria 22.00—25,00; groch Folgera 22,00—24,00; groch polny 21,00—22,00; wyka 21,50—22,50; peluszka 21.00—22,00; łubin niebieski 13,50—14,50; łubin żółty 15,00—16,00 seradela 24,00—27,00

Nasiona.

Rzepak zimowy bez worka 58,00—60,00; rzepik zimowy bez worka 00.00—00,00; mak niebieski 67,00—70,00 siemię lniane 57,00—60,00; gorczyca 33,00—35,00; koniczyna żółta odłuszczona 60,00—70,00 koniczyna biała 100,00—130,00; koniczyna czerw. surowa 95,00—115,00; koniczyna czyszczona 97% 130,00—140,00.

Artykuły pastewne.

Makuch lniany 27,00—27,50; makuch rzepakowy 20,75—21,25; makuch słonecznikowy 40/42% 27,00—28,00; śrut soja 25.50—26.00; wytłoki suszone 8,50—9.00; ziemniaki pomorskie 5,00—5,50; ziemniaki nadnoteckie 0.00—0.00; ziemniaki fabryczne kg. % 00,00; płatki ziemniaczane 20,00—20,50; słoma żytnia luzem 0,00—0,00; słoma żytnia prasowana 3,00—3,25; siano nadnoteckie luzem 5,50—6,00; siano nadnoteckie prasowane 5,50—6,50 Ogólne usposobienie: spokojne.

Bank Polski płacił w dniu 17. 3. 1937 r.

dolary amerykańskie	5,26
dolary kanadyjskie	5,25
funty szterlinów	25,70
franki szwajcarskie	119,80
franki francuskie	24,15
belgi belgijskie	88,70
liry włoskie	23,70
floreny holenderskie	287,60
korony czeskie	15,80
szylingi austriackie	95,—
marki niemieckie	120,—
guldeny gdańskie	99,80

POLSKA ŻEGLUGA RZECZNA

„VISTULA"

Sp. z ogr. odpow.

ODDZIAŁ w BYDGOSZCZY

ulica Grodzka 21. Telef. 30-30 i 11-96.

4887)

Korzystajcie z przewozu towarów drogą wodną, jest to najtańszy i najdogodniejszy transport!

Z dniem 16 bm. uruchomiliśmy nasze regularne codzienne linie pospieszne i holownicze na całej długości Wisły i zatoce Gdańskiej.

ODDZIAŁY I AGENTURY: Kraków, Nowy Korczyn, Tarnobrzeg, Sandomierz, Puławy, Warszawa, Wyszogród, Płock, Włocławek, Łódź, Toruń, Bydgoszcz, Grudziądz, Tczew, Gdańsk, Gdynia.

W roku bieżącym przedłużyliśmy nasze linie towarowe i pasażerskie aż do Krakowa

---

Nadszedł Czas

kiedy daje się czyścić Garderobę fachowo i tanio

W FARBIARNI I CHEMICZNEJ PRALNI

Dr PROEBSTEL i S-ka

BYDGOSZCZ, ULICA DWORCOWA NR 2
„ GDAŃSKA NR. 54
INOWROCŁAW, ULICA KRÓLOWEJ JADWIGI NR 16. (4857

Przedsiębiorstwo przemysłowe poszukuje

siłę biurową

piszącą biegle na maszynie (Remington i Efka) **ze stenografią polską** i ew. **niemiecką,** język niemiecki konieczny oraz kilkuletnia praktyka biurowa. Zgłoszenia **tylko mężczyzn** do administracji Dziennika Bydgoskiego Toruń pod „B. 100". (4900

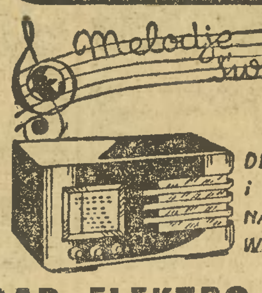

Reperacje
wszelkiej garderoby męskiej i damskiej jako też wykonania miarowe uskutecznia fachowo i tanio Zakład Krawiecki, ulica Chrobrego 7, m. 3. (23626

Wszelką
bieliznę pierze szybko, tanio. Pralnia Orzeł. Hermana Frankego 7. (2022

NOWE FONOPLASTYCZNE ODBIORNIKI TELEFUNKEN

DEMONSTRUJE I SPRZEDAJE NA DOGODNYCH WARUNKACH

ZAKŁAD ELEKTRO - TECHNICZNY W. TYBORSKI

3974 właśc. Wacław Tyborski i Józef Weyna
telefon 35-15 **BYDGOSZCZ ul. Śniadeckich 25**

Drzewka i krzewy

owocowe
ozdobne
iglaste
i róże

w wielkim wyborze polecają 4767

Szkółki Drzew A. i J. Jeske

Jelonek poczta Suchylas powiat Poznań, telef. 3

Cenniki na żądanie.

Fotografie

paszportowe wykonuje na poczekaniu **6 sztuk 1,75** tylko (513

Centrala Fotograficzna Gdańska 27.

Zdolny chemik

lub (4908

chemiczka

do dorywczych porad na 2 godziny w tygodniu **poszukiwani** natychmiast. Oferty pod **„Chemik".**

Czytajcie „Dziennik Bydgoski"!

Napisowe słowo (tłusto) 25 groszykażde dalsze słowo 15 groszy, 5 cyfr = jedno słowo i, w, z, a = każde stanowi jedno słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 50 słów.

Drobne ogłoszenia

Większe ogłoszenia wśród drobnych 50 % drożej jak w zwykłym dziale ogłoszeń.

Dla poszukujących posady 20% zniżki. Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 9. Omyłki, które zasadniczo nie zmieniają treści ogłoszenia nie zobowiązują Administracji do bezpłatnego powtórzenia ogłoszenia, ani do zwrotu pieniędzy.

POLECENIA

MEBLE
wszelkiego rodzaju, i solidnego wykonania kupuje się w znanej firmie
Ign. D. Grajnert
Bydgoszcz, Dworcowa 21.
Zwracamy uwagę na okno wystawowe przy (12293 **ul. Dr. Em. Warmińskiego.**

Metale Blachy Rury wszelkiego gatunku
żelazo i podkowy osie do woza
zwykłe i patentowe
poleca (3373
Juliusz Musolff
Tow. z ogr. odp.
Bydgoszcz, ul. Gdańska 7

Pomarańcze
mandarynki, cytryny, figi **i banany**
poleca
Brunon Pinkowski
Pod Blankami 57
telefon 24-69. (4605

Repertuar kin bydgoskich:
KRISTAL: „Dwa dni miłości" z Magdą Schneider i nadprogram.
ADRIA: „Królowa dżungli" i nadprogram.
APOLLO: „Walka o szczęście" z Lorettą Joung i nadprogram.
REWIA: Dziś dwa filmy „Biały Tarzan" z Ken Maynardem i komedia z Pat i Patachonem.
BAŁTYK: „Ostatni Posterunek" i „Mleczna Droga" z Harold Loydem

Nowootwarty
magazyn kapeluszy damskich Gdańska 26, daje niebywałą okazję, nabycia eleganckich fasonów, po cenach bezkonkurencyjnych. (4863

Przeprowadzki
przewozy. Expres, Warszawska 25, tel. 3800. (2571

Sprzedam
kolonialkę tanio. Wiadomość Dziennik. 4866

Aparat 4845
elektr. trwałej ondulacji jak nowy, tanio sprzeda Hildebrandt, Wejherowo

Sprzedam
rezerwoar wodny o ciśnieniu atm. z pompami Promenada 23. (5697

KUPNA

Drągi brzozowe
kupuje większe ilości K. Suligowski, Bydgoszcz ul. Gdańska 128. (4782

Kupię 2704
dobrze utrzymanego konia na biegunach. Filia Dziennika pod „Koń".

Cukiernik (4876
pierwszorzędny, samodzielny potrzebny zaraz. „Ziemiańska" Długa 29.

POSADY POSZUKUJĄ

Osoba 2695
inteligentna poprowadzi dom. Oferty filia Dziennika „Najchętniej na wsi".

Książkowa
bilansistka, kilka lat praktyki, włada niemieckim, poszukuje posady najchętniej na majątku. Oferty filia Dziennika „A. B. K". (2702

Fryzjer (4845
dobra siła męska zmieni posadę od 1. IV. Bieszk, Wejherowo, Klasztorna 6.

DZIERŻAWY

Dom
z ogrodem, stajnią w Skłudzewie pow. Toruń, gdzie prowadzono skład kolon. spożywczy, wymiana mąki z dobrym skutkiem zaraz lub 1 kwietnia, do wydzierżawienia. Zgłoszenia skierować Feliks Szymański Laskowice, pow. Swiecie. (4859

Wydzierżawię
z powodu podeszłego wieku, piekarnię, osobiście prowadzę 40 lat w dobrym punkcie. W. Jabłoński, Nowemiasto n/Dr tel. 136. (4861

RÓŻNE

S. O. S.
Zmiana atmosfery — wada cery. Usuwamy piegi, wągry, krosty, zbyteczne owłosienie Odmładzające hormonowe kuracje, masaże, naświetlania. Porady bezpłatnie. **„Cedib",** Słowackiego 1, tel. 1059. (4271

Nagroda!
Dnia 3 marca zaginęła z autobusu, między Łabiszynem a Barcinem paczka z kołdrami. Znalazca wzgl. przyczyniający się do zwrotu zguby otrzyma pięćdziesiąt złotych nagrody. Dyskrecja zapewniona. Zgł Łobodziński, autobusy, Łabiszyn. (4686

Zabłąkanego
psa bernardyna można odebrać Ugory 12, rzeźnictwo. 4865

WIOSNA idzie...

Na sezon wiosenny i na święta Wielkanocne, które są za pasem, wszyscy chcieliby kupić dobrze i tanio. Zachodzi tylko pytanie, gdzie to uskutecznić, nie znając dokładnie źródeł zakupu.

PP. Kupcy świadomi tego, winni już teraz pomyśleć o tem, jak zjednać sobie na okres wiosenny i przedświąteczny jak najwięcej klienteli. Uczynić to mogą za pomocą reklamy w „Dzienniku Bydgoskim", która nigdy nie zawiedzie i stokrotnie się opłaca, gdyż „Dziennik Bydgoski" rozchodzący się w wysokim nakładzie, czytany jest w województwie poznańskiem i na Pomorzu przez około 150.000 osób.

Dywany
chodniki, **wyroby kokosowe ceraty,** linoleum, **tanio M. Szmolke,** Bydgoszcz Jezuicka 22. tel. 1301. (18610

SPRZEDAŻE

Rzeźnictwo
dobrze prosperujące na pryncypalnej ulicy w Toruniu sprzedam. Oferty Dziennik Bydgoski Toruń „17" 4566

Urządzenie 2701
składowe tanio sprzedam Dworcowa 31, salon mód.

Motocykl
"Coventry" w bardzo dobrym stanie, gotowy do jazdy, ze światłem, zgrabny, tanio na sprzedaż. Skład kolonialny, ul. Poznańska 14. (4178

Fiat 501
kryty, dobry stan, nowe gumy, balony, za 800 zł. gotówką. Wskaże Dziennik. (4855

Sprzedam
skład galanterii skórzanej dobrze zaprowadzony, korzystnie z powodu wyjazdu, główna ulica Torunia. Oferty Dziennik Bydgoski Toruń, „Skład". (4901

POSADY WOLNE

Mistrz ceglarski
potrzebny od 1 kwietnia obeznany wszelkimi pracami w zakresie ceglarstwa, specjalista na wyrób cegły klinky żelazne, sufitówki troczynówki i t. d. Reflektuje na pierwszorzędne siły język i pismo niemieckie pożądane. Oferty odpisem świadectw Dziennik Bydgoski **Gdynia** pod „Mistrz ceglarski". (4696

Dzielna
fryzjerka potrzebna, ul. Bocianowo 28. (2699

Pielęgniarka
młoda, spędzi miesiąc na majątku, wzamian pielęgnuje chorą lub dziecko. Of. „Pielęgniarka". (4819

Pomocnik
ogrodniczy, pilny, 2 letnią praktyką, pierwszorzędne świadectwa, szuka posady Zgłoszenia: Łaganowski Florian Dzierzążno, poczt Gębice k/Mogilna. (4860

Kobieta
uczciwa, samotna, poszukuje samodzielne prowadzenie domu, zastąpi w handlu, biurze. Poste-restante Chełmża, dowód 12719. (4849

— Za chwilę pana zaaresztują. Policja zaraz będzie...
— Dzięki Bogu!

Ceny ogłoszeń: 25 gr. za wiersz milimetrowy na stronie 7-łamowej szerokości 38 mm. Za reklamy na stronie przed ogłoszeniami 70 gr., w tekście na drugiej i trzeciej stronie 1,20 zł. na dalszych stronach 1,00 zł. za milim. 1 łam., szer. 67 mm. Drobne ogłoszenia słowo tytułowe 25 gr., każde dalsze 15 gr.; dla poszukujących pracy oraz na nekrologi 20 % zniżki. Większe ogłoszenia, zamieszczone wśród drobnych, 50 % drożej jak w zwykłem dziale ogłoszeniowym. Przy powtórzeniu ogłoszeń o tym samym tekście udziela się rabatu. Przy konkursach i dochodzeniach sądowych wszelkie rabaty upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty. — Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca o 20% drożej. Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsce administracja nie odpowiada. — Miejsce płatności: Bydgoszcz. — Konta bankowe: Bank Związku Spółek Zarobkowych, Bank Ludowy. Konto czekowe: P. K. O. 203713 Poznań.

Wydawca, nakładem i czcionkami: Drukarnia Bydgoska Sp. Akc. w Bydgoszczy. — Za wiadomości z Gdyni i wybrzeża odpowiedzialny: Witold Wasilewski w Gdyni; za kronikę toruńską: Roman Kobierski w Toruniu; za wszystkie inne działy: Stanisław Nowakowski w Bydgoszczy.